

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΠΜΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακού με θέμα:

«Έλληνες Ποιητές τιμούν στο έργο τους τα Δάση-Δέντρα».

Υπεύθυνος-Επιβλέπων Καθηγητής:

Γαραντούδης Ευριπίδης

Φοιτήτρια:

Μητρούδη Χαρίκλεια

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΠΜΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

«Έλληνες Ποητές τιμούν στο έργο τους τα Δάση-Δέντρα»

Υπεύθυνος-Επιβλέπων Καθηγητής:

Γαραντούδης Ευριπίδης

Επόπτες Εργασίας:

Α΄ Κωτσαλίδου Ευδοξία

Β΄ Βακάλη Άννα

**«Πρέπει να ζεις όπως σκέφτεσαι,
γιατί αν ζήσεις με άλλον τρόπο,
θα καταλήξεις να σκέφτεσαι όπως ζεις».**

Εγγονόπουλος Νικόλαος.

Με ευγνωμοσύνη αφιερώνεται,
σ' αυτούς που μας βοηθάνε να ζήσουμε
ανθρωπίνως και αξιοπρεπώς.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΓΕΝΙΚΟ-ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	10
1. ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΛΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	10
1α. ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ	11
1β. ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	13
1γ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ	14
1δ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	15
1ε. ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	17
1στ. ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ	18
1ζ. ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	19
1η. ΒΙΒΛΙΟ ΟΓΔΟΟ	20
2. ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ	21
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	37
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	41
ΕΙΔΙΚΟ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	43
ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	43
ΠΟΙΗΜΑΤΑ	43
ΠΑΡΑΜΥΘΙ	57
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	81

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Ποητές και ποιήματα Ποιητικής Ανθολογίας του Λίνου Πολίτη.....	37
--	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Ποητές και ποιήματα τους με λέξεις στον τίτλο τους τις δάσος και δέντρο, στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.....	37
Πίνακας 2: Ποητές και ποιήματα τους με λέξεις στον τίτλο τους τις δάσος και δέντρο που δεν περιέχονται στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.....	39
Πίνακας 3: Συχνότητα με την οποία εμφανίζονται κάποιες λέξεις μέσα στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.....	40

Περίληψη

Στην Εργασία αυτή διερευνάται το αν και κατά πόσο Έλληνες Λογοτέχνες και συγκεκριμένα Ποιητές μας, συμπεριέλαβαν στο έργο τους ποιήματα που έφεραν τίτλους που είχαν μέσα τις λέξεις δάσος και δέντρο που αναμφισβήτητα είναι κύτταρο και από τα θεμελιακά μάλιστα ενός δάσους.

Ως γνωστόν, το θέμα των δασών είναι ένα πολύ ευαίσθητο και ιδιαίτερα κρίσιμο, ειδικά στην σύγχρονη εποχή που η έκταση τους περιορίστηκε δραματικά και δυστυχώς συνεχίζει με επικίνδυνα ταχείς και ασταμάτητους ρυθμούς να περιορίζεται, μειώνεται! Δυστυχώς τα δάση εξαφανίζονται! Ο αντίκτυπος στην ζωή από τον αφανισμό τους είναι και θα είναι τεράστιος! Δεν ξεχνούμε πως οι Επιστήμονες παραδέχονται σήμερα, πως τα δάση αποτελούν την Σπονδυλική Στήλη της Οικολογικής Ισορροπίας του Φυσικού Περιβάλλοντος!

Ένα τόσο ιδιαίτερα ευαίσθητο, σημαντικό ζήτημα λοιπόν, δεν μπορεί να άφησε και αφήνει αδιάφορους τους ανθρώπους εκείνους τους ιδιαίτερους, ξεχωριστούς, τους ποιητές δηλαδή, που επιλέγουν να αεροβατούν ίσως για όλους τους άλλους, όταν την διάνοια τους χρησιμοποιούν και στο χαρτί τους απλώνουν, ξεδιπλώνουν της ψυχής ξεχωριστά, αδιάλειπτα εμφανιζόμενα και απερίγραπτα πολλές φορές μυστήρια (ο Οδυσσεάς Ελύτης σε ποίημα του «ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ», γράφει: «... και μας λιθοβολούν και μας φωνάζουν Αεροβάτες...»).

ABSTRACT

This assignment investigates whether and to what extent Greek writers and more specifically poets have included in their work, poems bearing titles that have within the words 'forest' and 'tree', which is undoubtedly the fundamental cell of a forest.

It is widely known, that forests is a very sensitive and particularly a crucial issue, especially nowadays, because the forest area has been drastically reduced and unfortunately continues with dangerously rapid and unstoppable rates! Unfortunately, the forests are disappearing! Their extinction has an enormous impact on our lives! Nowadays, we do not neglect that scientists admit that forests are the backbone of the ecological balance of the natural environment!

Some special and outstanding people, like poets, couldn't be unconcerned with such a particularly sensitive and important issue. Poets usually like to daydream and intellect, to unfold the soul separately, uninterruptedly and often display unimaginably mysteries. Odysseus Elytis in his poem "SUN THE FIRST", writes: "... and we stoned and they are calling us dreamers...").

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ζωή χωρίς τέχνη στην καλύτερη των περιπτώσεων θα ήταν λουλούδι δίχως χρώματα και αρώματα ευωδιαστά, σίγουρα θα ήταν φαγητό δίχως καρυκεύματα που το νοστιμίζουν, δίχως το άλας το κύριο συστατικό για την νοστιμιά φαγητού!

Όμως επιπλέον, ζωή στον πλανήτη γη χωρίς δάση θα ήταν αδύνατη, αφού τα δάση είναι κύριοι Διασφαλιστές του καλού του Περιβάλλοντος, κύριοι Διασφαλιστές της Υγιούς και Ποιοτικής Ζωής στον πλανήτη, κύριοι Διασφαλιστές της Υγείας, κύριοι Διασφαλιστές της Ζωής!

Οι ποιητές με την ιδιαίτερη ευαισθησία, ξεχωριστή αντίληψη που τους διακρίνει, επιλέγουν οπωσδήποτε να καταπιάνονται με θέματα που βαθιά συγκινούν, γοητεύουν, μαγνητίζουν, μαγεύουν και αναμφίβολα τέτοια είναι και τα θέματα τα σχετικά με τα μυστήρια της φύσης και φυσικά με τα δάση, τους μοναδικούς επίγειους παραδείσους! Η ομορφιά, τα εξαιρετικά κάλη, τα πολύτιμα δώρα των δασών ασυγκίνητο δεν αφήνουν κανέναν άνθρωπο, πόσο μάλλον τους ανθρώπους της Τέχνης να αφήνουν και φυσικά τους Ποιητές. Αλλά και το σημαντικό, σοβαρό ζήτημα της κρίσης που υφίστανται τα Δασικά Οικοσυστήματα, της σχετικής με την απειλή ύπαρξης τους, δεν μπορεί να μην αγγίζει και επηρεάζει τους ποιητές, μάλιστα σε μεγάλο βαθμό.

Αυτό λοιπόν διερευνάται, εξετάζεται, ανιχνεύεται στην παρούσα εργασία, το αν και κατά πόσο Έλληνες ποιητές έγραψαν και μες το έργο τους συμπεριέλαβαν ποίημα/ποιήματα που έφερε/έφεραν τίτλο που είχε τις λέξεις δάσος, δέντρο. Η αναζήτηση μάλιστα γίνεται με βάση τους ποιητές που επέλεξε και περιέκλεισε σε ανθολογία του ο φιλόλογος νεοελληνιστής Λίνος Πολίτης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Επιλέχθηκε στην Εργασία προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της για απάντηση του κύριου ερωτήματος της αν και κατά πόσο Έλληνες ποιητές συγκινήθηκαν-ένιωσαν την ανάγκη να γράψουν και έγραψαν για τα δάση, να χρησιμοποιηθεί ως χώρος λήψης υλικού, ως τράπεζα άντλησης απαραίτητης πληροφορίας, η ποιητική ανθολογία του φιλόλογου νεοελληνιστή Λίνου Πολίτη που κατά το 1967 (στην πρώτη της έκδοση) παρουσιάστηκε σε επτά βιβλία, ενώ το 1975 (στην δεύτερη της έκδοση) παρουσιάστηκε σε οχτώ βιβλία. Έχει ιστορική διάρθρωση και συμπεριλαμβάνει πολλούς διακεκριμένους μας ποιητές, μαζί με κάποια από τα ποιήματα του έργου τους.

Στην ανθολογία αυτή αναζητήθηκαν ειδικότερα ποιήματα που έφεραν στον τίτλο τους τυχόν τις λέξεις δάσος, δέντρο. Η αναζήτηση συνεχίστηκε περισσότερο, αφού επεκτάθηκε και σε συνολικό έργο κάποιων από τους ποιητές αυτούς. Σαν στόχος τέθηκε να αναζητηθούν προς εύρεση και κατατεθούν-παρατεθούν τουλάχιστον σε αριθμό είκοσι έως τριάντα ποιήματα με λέξη στον τίτλο τους το δάσος και σε περίπτωση μη κάλυψης του αριθμού αυτού με ποιήματα έχοντα στον τίτλο τους την λέξη δάσος, να αναζητηθούν ποιήματα με την λέξη δέντρο στον τίτλο τους (αν και πάλι δεν καλυπτόταν ο αριθμός των ποιημάτων με την λέξη γενικά δέντρο ως έχει, τότε θα αναζητούνταν ποιήματα με λέξεις στους τίτλους τους ειδικότερους π.χ. Ελιά, Πεύκο, κτλ.). Υπενθυμίζεται πως τα δέντρα είναι πολύ σημαντικά συστατικά, στοιχεία, θεμελιακά σε ένα δάσος.

Ο τρόπος με τον οποίο έγινε η δόμηση-χτίσιμο της εργασίας είναι ο εξής: σχεδιάστηκαν δύο μέρη α) Γενικό-Θεωρητικό και β) Ειδικό-Δημιουργικό. Στο α) Γενικό μέρος συμπεριλήφθηκε θεωρητικό υλικό διευκρινιστικό και σχετικό: 1) με την ποιητική ανθολογία του Λίνου Πολίτη: τί είναι, διάρθρωση της, περιεχόμενο της κατά βιβλίο και εντοπισμός ποιημάτων με τις λέξεις δάσος ή δέντρα στους τίτλους τους (τα ανευρεθέντα ποιήματα παρουσιάζονται κατά αλφαβητική σειρά των ονομάτων ποιητών τους, στο Παράρτημα της εργασίας), 2) με τους λόγους για τους οποίους τα δάση θεωρούνται και είναι σημαντικά έχοντας μάλιστα μια ιδιαίτερα κρίσιμη, ουσιαστική παρουσία πάνω στην Γη. Στο β) Ειδικό μέρος έγινε παράθεση ποιημάτων -δέκα σ' αριθμό, που εγράφησαν για το δάσος αλλά και κάποια για τα δέντρα. Επιπλέον παρατέθηκε ένα παραμύθι γραμμένο με στόχο την ευαισθητοποίηση, παρότρυνση του κόσμου προς ανάπτυξη ενδιαφέροντος και αγάπης για τα δάση και επομένως και αποτελεσματικής, ουσιαστικής προστασίας, διαφύλαξης τους.

Κλείνοντας κρίνεται απαραίτητο ευχαριστίες να δοθούν στον υπεύθυνο της εργασίας καθηγητή κύριο Ευριπίδη Γαραντούδη.

ΓΕΝΙΚΟ-ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΛΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Λίνος Πολίτης (1906-1982) του οποίου η ποιητική ανθολογία επιλέχθηκε ως βάση για την έρευνα της εργασίας, σπούδασε στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και επιπλέον, στα Πανεπιστήμια Μονάχου και Βερολίνου σπούδασε φιλολογία και αρχαιολογία. Διετέλεσε τακτικός καθηγητής στην έδρα της νεωτέρας Ελληνικής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ενώ εξέδωσε ποικίλο έργο με δημοσιεύματα, μελέτες, άρθρα (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α').

Στην ποιητική του ανθολογία επιχείρησε να συμπεριλάβει ποιητές και έργα τους που το δικαιούνταν -όπως σημείωνε στον πρόλογο της πρώτης του έκδοσης το 1967, αφού είχαν συμβάλει αποφασιστικά στην εξέλιξη της ποίησης του τόπου μας. Στον ίδιο πρόλογο παραδεχόταν πως στην υπεύθυνη πράξη μιας ανθολόγησης πέρα από τα αντικειμενικά κριτήρια θα υπάρχει μοιραία και η προσωπική αίσθηση που θα γίνεται βασικός καθοριστικός παράγοντας και θα αποτελεί ουσιαστική ευθύνη του συντάκτη, του συντάκτη εκείνου που αναγνωρίζει πως το έργο του αυτό είναι στο βάθος ένα έργο αγάπης (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α').

Η διάρθρωση της ανθολογίας του γίνεται ιστορικά ακολουθώντας την πορεία της ποίησης πέρα από εκείνη της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Συγκεκριμένα ξεκινά όπως και οι άλλες εθνικές λογοτεχνίες από τα επικά ποιήματα –καρδιά του Μεσαίωνα- και ακολουθώντας γραμμή παράλληλη με της Δύσης περνά σε λυρικά ιπποτικά γραπτά του 14^{ου} αιώνα και υπό την επίδραση της Αναγέννησης φθάνει στην Κρητική μεγάλη ακμή του 17^{ου} αιώνα. Όλο αυτό που προαναφέρθηκε το λαμβάνει ως πρώτη μεγάλη περίοδο, πρώτη φάση με δικά της ξεχωριστά χαρακτηριστικά και το ενσωματώνει στα τρία πρώτα του βιβλία (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α').

Τον 18^ο αιώνα χαρακτηρίζει «αντιποιητικό» και σημειώνει πως μεσολαβεί σιωπηρά, ενώ τον ακολουθεί η δεύτερη φάση (σε πέντε βιβλία θα περιληφθεί το 1975 –δεύτερη έκδοση ανθολογίας- σε τέσσερα βιβλία είχε περιληφθεί το 1967 κατά την πρώτη έκδοση της ανθολογίας) που άρχισε στις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα με δύο εστίες, μία στο κύκλο του Φαναριού και μία στα Εφτάνησα, που τις ακολούθησαν δύο παράλληλα κινήματα-δύο σχολές σύγχρονες αλλά ανεξάρτητες, η αθηναϊκή (χρησιμοποίησε καθαρεύουσα και

προσηλώθηκε στον ρομαντισμό) και η εφτανησιώτικη (χρησιμοποίησε δημοτική και ακολούθησε τον Σολωμό). Από τις δύο αυτές σχολές στα τέλη του 19^{ου} αιώνα επήλθε ανανέωση στον ποιητικό λόγο και μια πολύεδρη εξέλιξη που φάνηκε στην γενιά του 1880 (Παλαμάς και σύγχρονοι αυτού) και στην συνέχεια κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι το 1930 στους ποιητές Καβάφη, Σικελιανό, κ.α. και από εκεί και πέρα στην γενιά του 1930 με Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσο και άλλους ποιητές που συνέχισαν προς τα τέλη 20^{ου} αιώνα (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α').

Ακολουθεί στις επόμενες παραγράφους σύντομη παρουσίαση κάθε βιβλίου με την ανάλογη ιστορική περίοδο που αντιπροσωπεύει, καθώς και η απλή παρουσίαση των ποιητών που έζησαν και έγραψαν αντίστοιχα στις περιόδους αυτές. Επιπλέον καταγράφονται ποιήματα που τυχόν βρέθηκαν με τίτλο που φέρει-έχει τις λέξεις δάσος, δέντρο, καθώς και οι δημιουργοί τους.

1α. ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Περιέχει ποιητικό έργο που γράφτηκε σε χρόνια πολύ μακρινά, έργο που τοποθετείται στην αρχή, στο ξεκίνημα της νέας Ελληνικής λογοτεχνίας, τότε που για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε ως όργανο λογοτεχνικό η νέα Ελληνική γλώσσα και μαζί σε θρύλους, τραγούδια και όπου αλλού άρχισε και φανεωνόταν η νεοελληνική συνείδηση. Καλύπτει χρόνια πριν την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Γραπτά που περιέχονται εδώ είναι:

- Το έπος (ηρωικό έπος) του Βασιλείου Διγενή Ακρίτα, το πρώτο γραπτό μνημείο της νέας Ελληνικής λογοτεχνίας, που βασίστηκε στα ακριτικά τραγούδια, αλλά και σε λόγιες πηγές και γράφτηκε (πιθανότερα) λίγο πριν τα μέσα του 11^{ου} αιώνα προβάλλοντας τον επικό ήρωα Διγενή που πέρασε στην λαϊκή μυθολογία. Παραδόθηκε σε πολλές παραλλαγές, ο ποιητής του είναι άγνωστος (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α' / Μαστροδημήτρης, 2012).
- Ποιήματα που γράφθηκαν στην Κωνσταντινούπολη στην αυλή των Κομνηνών γύρω στα μέσα του 12^{ου} αιώνα όπως α) ο Σπανέας, γράφηκε πιθανώς από μέλος της βασιλικής οικογένειας λίγο πριν το 1150, περιέχει συμβουλές προς έναν νεαρό πρίγκιπα για το πώς πρέπει να συμπεριφέρεται στην κοινωνία (συμβουλευτικό ή παραινετικό), β) Στίχοι που γράφθηκαν από τον Μιχαήλ Γλυκά, γνωστό λόγιο που βρισκόταν στην φυλακή και ζητούσε την εύνοια του αυτοκράτορα Μανουήλ Α' Κομνηνού (συμβουλευτικό ή παραινετικό), γ) τα

«Προδρομικά» ποιήματα, είναι σάτιρες (τάχα γραμμένα από τον Θεόδωρο Πρόδρομο ή Πτωχοπρόδρομο, γνωστό βυζαντινό λόγιο) και δίνουν ζωηρά, από την ευτράπελη μεριά, μια γνήσια εικόνα της βυζαντινής κοινωνίας εκείνης της εποχής, θεωρούνται σημαντικά, πολύτιμο μνημείο γλωσσικό και πολιτιστικό. Είναι τέσσερα σατιρικά: το πρώτο έχει ως θέμα την κακιά και ανυπόφορη γυναίκα, το δεύτερο την φτώχεια του ποιητή, το τρίτο τα βάσανα των ανθρώπων των γραμμάτων, το τέταρτο σατιρίζει ηγούμενους του μοναστηριού όπου εμόναζε ο μοναχός ποιητής (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Το Χρονικό του Μορέως γραμμένο μετά την κατάληψη της Πόλης από τους Φράγκους (1204) στην λεγόμενη περίοδο της Φραγκοκρατίας, από εξελληνισμένο γλωσσικά Φράγκο, διηγείται από την πλευρά των κατακτητών την κυριαρχία τους στην Πελοπόννησο (κυρίως στα χρόνια του Γουλιέλμου Β΄ Βιλλαρδουίνου, 1246-1278). Περιλαμβάνει πάνω από 9000 στίχους και αποτελεί έργο όχι λογοτεχνικό αλλά χρονικό, ιστορικό, γεωγραφικό και γλωσσικό (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Ποιητικά ιπποτικά ή ερωτικά μυθιστορήματα των 13^{ου} -15^{ου} αιώνων όπου αναμιγνύονται Ελληνικός και δυτικός πολιτισμός, γίνεται εξιστόρηση περιπετειών ερωτικών ζευγαριών π.χ. Λίβιστρος-Ροδάμνη, Καλλίμαχος-Χρυσορρόη, Βέλθανδρος-Χρυσάντζα, Ιμπέριος-Μαργαρόνα, Φλώριος-Πλατζιαφλόρη. Αναμιγνύεται σε αυτά ελληνικός και δυτικός πολιτισμός, γιατί οι περιπέτειες των ερωτικών ζευγαριών μιμούνται ανάλογες δυτικές, ενώ γράφονται φέροντας και στοιχεία ανατολίτικα και άλλα από την λόγια βυζαντινή παράδοση., Περιλαμβάνονται και δημοτικά τραγούδια της εποχής, τα λεγόμενα «καταλόγια» (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Έργα έμμετρα μυθιστορηματικά και περιπετειώδη που ως βάση της υπόθεσης τους έχουν αρχαίους μύθους όπως: Διήγηση του Απολλωνίου του Τυρίου (μετάφραση από ιταλικό πρότυπο. Όμως στην ελληνιστική εποχή 3^{ου}-4^{ου} μ.Χ. αιώνας, υπήρχε ελληνικό μυθιστόρημα με αυτόν τον τίτλο που διασκευάστηκε στα λατινικά, χάθηκε και ύστερα μεταφράστηκε στα ιταλικά από όπου έγινε και η ελληνική μετάφραση), ο πόλεμος της Τρωάδος (αδέξια μετάφραση φημισμένης γαλλικής μεσαιωνικής διασκευής του Τρωικού πολέμου), Διήγηση του Βελισαρίου (15^{ου} αιώνας, έχει να κάνει με θρύλους λαϊκούς γύρω από τον ένδοξο στρατηγό του Ιουστινιανού), Διήγηση του Αχιλλέως ή Αχιλλής (δεν έχει σχέση με τον ήρωα του Ομήρου, παρά γράφηκε σαν τους ήρωες ερωτικών ιπποτικών μυθιστοριών) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Ποιήματα ηθικοδιδασκτικά και αλληγορικά, είναι δύο κυρίως: i) ο Λόγος παρηγορητικός περί Δυστυχίας και Ευτυχίας, έχει θέμα παλιό μύθο της οδοιπορίας προς την Τύχη, ii) η Ιστορία του Πτωχολέοντος αγνώστου ποιητή, τόπου και χρόνου σύνθεσης, αναφέρεται σε

πλούσιο που ενώ πτώχευσε και πουλήθηκε ως δούλος με σύνεση και σοφία κατόρθωσε να ελευθερωθεί και πάλι (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Μικρότερα ποιήματα με ποικίλο περιεχόμενο και ακαθόριστη χρονολόγηση όπως ι) Αμαρτωλού Παράκλησις όπου ο ποιητής θεωρεί αξιολύπητο τον εαυτό του για τις αμαρτίες του και παρακαλεί να αξιωθεί θείας σωτηρίας, ιι) Φιλοσοφία του Κρασοπατέρα, ιιι) Περί ξενιτείας (Κρήτη 15^{ος} αιώνας).

- Έργο ποιητικό του Κρητικού ποιητή Λεονάρδου (Λινάρδου) Ντελλαπόρτα από τον Χάνδακα (1350-1420). Είναι τέσσερα στιχουργήματα: ένα εκτενές σε διαλογική μορφή και τρία συντομότερα που γράφηκαν όταν ο ποιητής βρισκόταν στην φυλακή.

- Διηγήσεις σχετικές με τα ζώα όπως: η Διήγησης παιδιόφραστος των τετραπόδων, ο Πουολόγος. Τα έργα αυτά είναι ποιήματα με βάση τους διάφορες ιστορίες για τα ζώα που γράφηκαν με αλληγορικό, διδακτικό σκοπό και περιγράφουν συνήθειες και χαρακτήρες ζώων (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Α΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει εδώ ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο συναντώνται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

1β. ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αφορά τα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, 15^{ος} και 16^{ος} αιώνας και περιέχει ποιητικό έργο που γράφτηκε καταρχήν εξαιτίας της μεγάλης αυτής Εθνικής συμφοράς ως θρήνος. Συγκεκριμένα περιέχονται γραπτά όπως:

- Το τραγούδι «της Άγια-Σοφιάς», είναι πανελλήνιο δημοτικό τραγούδι-θρήνος για την πτώση της Πόλης. Το «Ανακάλημα (=θρήνος) της Κωνσταντινούπολης» είναι επίσης ποίημα-θρήνος γραμμένο για την πτώση της Πόλης, μάλιστα από κάποιον λογιότερο στιχουργό (άνωνυμο) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Β΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Στα νησιά (Ρόδο, Κρήτη, Κύπρο) που παρέμειναν σε φραγκοκρατία και μετά την Άλωση της Πόλης, συνεχίστηκε η λογοτεχνική παραγωγή χωρίς ιδιαίτερη επιρροή από την μεγάλη συμφορά με λυρικά τραγούδια, δημοτικά ή έντεχνα, τα Καταλόγια-ερωτικά ποιήματα-ή τα Ερωτοπαίγνια (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Β΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Στην Ρόδο ο Εμμανουήλ Γεωργιλιάς-Λιμενίτης έγραψε το «Θανατικό» ένα έμμετρο χρονικό για την πανούκλα που το 1498 χτύπησε το νησί. Ο Γιούστος Γλυκός στην Κορώνη (βενετοκρατούμενη) έγραψε το «Πένθος Θανάτου». Ο Ιάκωβος Τριβώλης στην Βενετία τύπωσε: Ι) ένα χρονικό-ιστορικό στιχούργημα (Ιστορία του Ταγιαπέρα), όπου εξυμνούσε τον

Βενετό ναύαρχο Ταγιαπέρα, II) μια σκανδαλιστική ιστορία (ερωτικό ποίημα) παρμένη από τον Βοκάκιο (Ιστορία του ρε της Σκότζιας με την ρήγισσα της Εγγλιτέρας). Στην Ζάκυνθο ανώνυμος στιχουργός έγραψε το «Περί γέροντος να μη πάρη κορίτσι» (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Β' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Στην Κρήτη ο Γεώργιος Χούμνος διασκεύασε σε στίχους λαϊκές αφηγήσεις για την Παλαιά Διαθήκη, ο Μανόλης Σκλάβος ιστόρησε την καταστροφή του νησιού από σεισμό, 1508 (το στιχούργημα: «Η Συμφορά της Κρήτης»), ο Στέφανος Σαχλίκης (σημαντικός Κρητικός σατυρικός ποιητής) έγραψε διάφορα ποιήματα για τον κόσμο, για τις «πολιτικές», ο Μαρίνος Φαλιέρος παραινεντικά και παρηγορητικά ποιήματα, ο Μπεργαδής έγραψε τον «Απόκοπο» (διδασκτικό ή παραινεντικό, αριστούργημα του 16^{ου} αιώνα) που θύμιζε το φοβερό γεγονός του θανάτου και τις υποχρεώσεις απέναντι στους νεκρούς, ο Πικατόρος έγραψε «Ρίμα θρηνητική» που πραγματεύεται κατάβαση στον Άδη. Στην Κρήτη γράφηκε το τραγούδι «Η Ριμάδα κόρης και νιου», καθώς και η «Φυλλάδα του γαιδάρου» από άγνωστο στιχουργό (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Β' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Στην Κύπρο γράφηκαν ποιήματα ερωτικά πριν την υποταγή στους τούρκους (1571).

- Αρχαιόγλωσσα ελεγειακά επιγράμματα από λόγιους Έλληνες της διασποράς επίσης συμπεριλήφθηκαν στο βιβλίο (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Β' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο συναντώνται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

1γ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Εδώ περιέχεται η Κρητική ποίηση του 17^{ου} αιώνα (άρχισε τέλη 16^{ου} αιώνα, κράτησε μέχρι την άλωση της νήσου από τους τούρκους, 1669) λαμπρή περίοδος στην νεοελληνική λογοτεχνία, ονομάστηκε λογοτεχνία της Ελληνικής Αναγέννησης. Στο βιβλίο περιέχονται:

- Η «Βοσκοπούλα» (ανώνυμο, μικρό, ποιμενικό ποίημα) είναι ίσως διασκευή από κάποια από τα αναρίθμητα ιταλικά «ειδύλλια», 1600 (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Γ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Η «Ερωφίλη» είναι η αρχαιότερη, σημαντικότερη τραγωδία του Κρητικού θεάτρου (άλλες τραγωδίες: ο «Βασιλεύς Ροδολίνος» έργο του Ρεθύμνιου ποιητή Ιωάννη-Ανδρέα Τρωίλου, ο «Ζήνωνας», ανώνυμο έργο, με ιστορική υπόθεση, όχι φανταστική όπως συναίβει με τις προηγούμενες τραγωδίες). Γράφηκε το 1600 από τον Γεώργιο Χορτάτση που έγραψε και τον «Κατζούρμπο» την αρχαιότερη και καλύτερη από τις τρεις Κρητικές κωμωδίες (οι άλλες

δύο: «Φορτουνάτος» έργο του Μάρκου-Αντώνιου Φώσκολου, «Στάθης» έργο ίσως του Χορτάτση). Οι κωμωδίες έχουν κοινή περίπου υπόθεση: την αγάπη ενός νέου και μιας νέας, την οποία όμως επιθυμεί να παντρευτεί ένας πλούσιος γέρος, ο οποίος τελικά αποδεικνύεται πατέρας ή του νέου ή της νέας και όλα οδηγούνται σε αίσιο τέλος. Επίσης ο «Γύπαρης» ή η «Πανώρια» (ποιμηνικό δράμα), έργο του Χορτάτση, γράφηκε πριν την «Ερωφίλη» (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Γ΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Η «Θυσία του Αβραάμ» είναι θεατρικό έργο νεανικό του ποιητή Βιτσέντζου Κορνάρου, αγαπήθηκε πολύ από τον Ελληνικό Λαό ο οποίος την παρέστησε σε λαϊκές γιορτές, πολλοί στίχοι της γίνανε λαϊκές παροιμίες, έγιναν και μεταφράσεις του σε άλλες γλώσσες. Ο Βιτσέντζος Κορνάρος ήταν ο τελευταίος ποιητής της Κρητικής λογοτεχνίας και ως έργο του τελευταίο έγραψε τον «Ερωτόκριτο», μεγάλο επικούρικό ποίημα, ποιητικό μυθιστόρημα, εκτενές-μακρό αφηγηματικό ποίημα με πάνω από 10.000 στίχους που διηγείται την ερωτική ιστορία του Ερωτόκριτου και της Αρετούσας. Το έργο του «Ερωτόκριτου» επίσης αγαπήθηκε ιδιαίτερα από τον Ελληνικό Λαό που το έκανε δημοφιλές του ανάγνωσμα, πολλοί στίχοι του απαγγέλλονταν από μνήμης, πολλά του δίστιχα έλαβαν χαρακτήρα λαϊκών παροιμιών, έγιναν αλληπάλληλες εκδόσεις του, ιδιαίτερα σημαντική ήταν η επίδραση που άσκησε στην μεταγενέστερη ποιητική παραγωγή (Σολωμό, Παλαμά, Σεφέρη, κ.α.) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Γ΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο περιέχονται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

1δ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Περιέχει ποίηση των Φαναριωτών και της Αθηναϊκής Σχολής κατά τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα βρίσκουμε:

- Έργα ζακυνθινών στιχουργών (τέλη 18^{ου} αιώνα) όπως του Νικόλαου Κουτούζη, ήταν ποιητής, ιερωμένος, ζωγράφος, έγραψε αρχικά ποιήματα λυρικά, στην συνέχεια σατιρικά (η σάτιρα του ήταν δηκτική, ανελέητη, στρεφόταν εναντίον όλων) και του Αντώνιου Μαρτελάου, καλλιέργησε την πατριωτική ποίηση (υπήρξε υμνητής των Γάλλων ελευθερωτών του Βοναπάρτη). Επίσης περιέχονται τα «Άνθη ευλαβείας» (αρχή 18^{ου} αιώνα), η οποία συλλογή αποτελεί το σημαντικότερο ποιητικό γεγονός μετά την ανάσχεση της ποιητικής άνθησης στην Κρήτη που επέβαλε η τουρκική κατοχή του 1669 και προέρχεται

από Ελληνισμό της Διασποράς (γράφτηκε από Έλληνες σπουδαστές του Φλαγγινιανού Ελληνομουσείου της Βενετίας) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Δ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Έργα στιχουργών από το Φανάρι και τις παραδουνάβιες ηγεμονίες όπως του Καισάριου Δαπόντε (κατά κόσμο Κωνσταντίνος), ήταν πολυγραφότατος και του Ρήγα Φεραίου με τον «Θούριο» (τέλη 18^{ου} αιώνα) που κυκλοφόρησε σε πολλά αντίγραφα και πολλές λαθραίες εκδόσεις στην προεπαναστατική περίοδο, αποτέλεσε πατριωτικό έναυσμα ενθουσιασμού για την απελευθέρωση της σκλαβωμένης πατρίδας.

- Τα «Λυρικά» του Αθανάσιου Χριστόπουλου (εκδόθηκαν το 1811), είναι συλλογή εύθυμων (ερωτικών και βακχικών ποιημάτων), καθώς και μετάφραση της «Βατραχομουμαχίας» του Ομήρου από τον Βηλαρά Ιωάννη (αρχές 19^{ου} αιώνα) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Δ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Έργα ποιητών της Αθηναϊκής Σχολής (1830-1850) στους οποίους χαρακτηριστικά κυρίαρχα στοιχεία-γνωρίσματα είναι ο ρομαντισμός και η καθαρεύουσα. Αυτοί είναι: ο Παναγιώτης Σούτσος με τον «Οδοιπόρο» (κατά τον Παλαμά με το ποίημα αυτό άρχισε ο Ελληνικός ρομαντισμός), ο αδερφός του Αλέξανδρος Σούτσος με ποιήματα του όπως «Περιπλανώμενος» (1839), «τουρκομάχος Ελλάς» (επικό ποίημα). Ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής Φαναριώτης, σύγχρονος άλλα και συγγενής με τους Σούτσους, υπήρξε πολυγραφότατος συγγραφέας (ποιήματα, θεατρικά, διηγήματα, μυθιστόρημα, απομνημονεύματα, έργα γραμματολογικά, κριτικά, αρχαιολογικού περιεχομένου, συνέταξε λεξικά, μετέφρασε στη γλώσσα της εποχής του αρχαίους Έλληνες και ξένους συγγραφείς). Ο Ηπειρώτης Γεώργιος Ζαλοκώστας, έγραψε σε δημοτική και καθαρεύουσα ποιήματα λυρικά ή επικολυρικά, ο Θεόδωρος Ορφανίδης, έγραψε σάτιρες πολιτικές αλλά και ποιήματα ηρωικά-επικά, ο Ηλίας Τανταλίδης, έζησε στην Πόλη, υπήρξε καθηγητής στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, μαθητής του ήταν ο Γεώργιος Βιζυηνός, ο Στέφανος Κουμανούδης έγραψε το κωμικό έπος «Στράτη Καλοπίχειρο» και σονέτα, ο Ιωάννης Καρασούτσας λυρικός, μελωδικός, ευαίσθητος, τρυφερός ποιητής με κλασικόμορφη, ευγενική γραφή, ο Δημοσθένης Βαλαβάνης έγραψε ελεγειακά-επικολυρικά ποιήματα, ο Δημήτριος Παπαρρηγόπουλος και ο Σπυρίδων Βασιλειάδης εκφράζουν την κορύφωση του ρομαντισμού της Αθηναϊκής Σχολής, ο Αχιλλεύς Παράσχος είχε έμφυτη την κλίση προς την στιχουργία, έγραψε με ευκολία σε όλους τους τόνους και για όλα τα θέματα, αγαπήθηκε όσο κανένας άλλος, ο Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος (οι «Τρυγόνες και έχιδνες» ήταν μοναδική του ποιητική συλλογή), ο Γεώργιος Βιζυηνός και ο Αριστομένης Προβελέγγιος με κύριο χαρακτηριστικό του τον λυρισμό (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Δ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο περιέχονται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

Σε αναζήτηση που έγινε σε επιπλέον έργο που δεν περιλήφθηκε στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη, κάποιων από τους ποιητές αυτούς βρέθηκαν τα ποιήματα:

- Γ. Βιζυηνού, «Τα Δένδρα», «Εν τω Δάσει».
- Γ. Ζαλοκώστα, «Το δένδρον μου».
- Ι. Βηλαρά, «Το μαγικό δέντρο» ή «Το μαγεμένο δέντρο».
- Π. Σούτσου, «Γεωργός και δένδρον» (Μύθος 58).

1ε. ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Περιέχει ποιητικό έργο του Σολωμού και των Επτανησίων ποιητών (Εφτανησιώτικη Σχολή / 19^{ος} αιώνας). Συγκεκριμένα βρίσκουμε:

- Έργα του Διονυσίου Σολωμού του Εθνικού μας ποιητή που εκτός από τον «Ύμνο εις την Ελευθερία» έγραψε και άλλα όπως «Κρητικός», «Ελεύθεροι πολιορκημένοι», «Πόρφυρας» (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ε' / Μαστροδημήτρης, 2012).
- Ωδές (σύνολο είκοσι) του Ανδρέα Κάλβου που αν και σύγχρονος του Σολωμού κινήθηκε σε διαφορετικό, μοναχικό δρόμο. Η ποίηση του αποτελεί ιδιόμορφη περίπτωση του νεοελληνικού λυρισμού.
- Έργα όλων των ποιητών που γύρω από τον Σολωμό σχημάτισαν την Εφτανησιώτικη Σχολή όπως ο Αντώνιος Μάτεσης [έγραψε τον «Βασιλικό» (1830) κοινωνικό θεατρικό έργο], ο Γεώργιος Τερτσέτης ο δικαστής, γνωστός από την θέση που πήρε υπέρ του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στην δίκη που του έγινε, ο Ανδρέας Λασκαράτος σατυρικός ποιητής, αποζητούσε ηθική αναμόρφωση για τον τόπο και αντιμετώπισε πολλούς κατατρεγμούς, ο Ιούλιος Τυπάλδος λυρικός, ο Ιάκωβος Πολυλάς, εξέδωσε τα ποιήματα του Σολωμού από μισοτελειωμένα αυτόγραφα, έκανε και μεταφράσεις από τον Όμηρο και τον Σαίξπηρ -είναι κορυφαίος εκπρόσωπος της νεοελληνικής κριτικής του 19^{ου} αιώνα, ο Γεράσιμος Μαρκοράς με σημαντικό του ποίημα «Ο Όρκος» (επικολυρικό) εμπνευσμένο από τους αγώνες της Κρήτης, ειδικότερα από την ηρωική αντίσταση των πολιορκημένων του Αρκαδίου (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ε' / Μαστροδημήτρης, 2012).
- Έργα μια σειράς ποιητών που χαρακτηρίστηκαν ως ελάσσονες σε σύγκριση με τους προηγούμενους σημαντικούς Εφτανησιώτες όπως: ο Σπυρίδων Μελισσηνός έγραψε στην θύμηση του Σολωμού την ποιητική συλλογή «Τα Μνήματα», ο Αντώνιος Μανούσος άφησε

μια συλλογή δημοτικών τραγουδιών, ακόμη έγραψε σονέτα, το μακρό ποίημα «Ο θάνατος της τυφλής», ο Παναγιώτης Πανάς (αγωνίστηκε για ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα), έγραψε σάτιρες, ο Μικέλης Άβλιχος σατιρικός ποιητής όπως και ο προηγούμενος, ο Ανδρέας Μαρτζώκης (μεγάλα του συνθέματα ο «Γούμενος της Αναφωνήτρας», ο «Διάκος»), ο Διονύσιος Ηλιακόπουλος (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ε΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Έργα του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη πιο κοντά στο δημοτικό τραγούδι προσανατολισμένα όπως ο «Βλαχάβας», η «Κυρα-Φροσύνη», ο «Αθανάσιος Διάκος», ο «Φωτεινός», κα. Γενικά στα ποιητικά του έργα προβάλλει ένα ηρωικό ιδανικό, μια υψηλή πατριωτική ποίηση (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ε΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο συναντώνται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

Σε αναζήτηση που έγινε σε επιπλέον έργο που δεν περιλήφθηκε στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη, κάποιων από τους ποιητές αυτούς βρέθηκε το ποίημα:

- Α. Βαλαωρίτη, «Το ξεριζωμένο δέντρο».

1στ. ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ

Περιέχει την ποίηση του Παλαμά και των συγχρόνων του, είναι η λεγόμενη γενιά του 1880. Συγκεκριμένα βρίσκουμε έργο:

- Από τον Νίκο Καμπά, τον Γεώργιο Δροσίνη, τον Ιωάννη Πολέμη με πολλές ποιητικές συλλογές, τον Κωνσταντίνο Κρυστάλλη, ως πηγή του είχε το δημοτικό τραγούδι αλλά επηρεάστηκε και από την ποίηση του Βαλαωρίτη, τον Αργύρη Εφταλιώτη, τον Αλέξανδρο Πάλλη (Πολίτης, 1975, Βιβλίο ΣΤ΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Από την αναμφισβήτητη ηγετική φυσιογνωμία της γενιάς του 1880, τον Κωστή Παλαμά, που για 50-60 χρόνια υπήρξε κεντρική μορφή των γραμμάτων στην Χώρα. Παρουσιάζονται σονέτα του από τις «Πατρίδες», ποιήματα από τους «Ίαμβους και ανάπαιστους», από το «Δωδεκάλογο του Γύφτου», τη «Φλογέρα του Βασιλιά». Στο ποιητικό του έργο υπάρχει μια συνθετική προβολή της εθνικής παράδοσης (Πολίτης, 1975, Βιβλίο ΣΤ΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Σονέτα του Λορέντσο Μαβίλη, του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, του Ιωάννη Γρυπάρη («Σκαραβαίους», «Τερακότες», «Ίντερμέδια», «Ελεγεία»), αφιερώθηκε και σε μετάφραση τραγικών ποιητών μας, κυρίως του Αισχύλου. Επίσης επιγράμματα του Παύλου Νιρβάνα (Πολίτης, 1975, Βιβλίο ΣΤ΄ / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Από τον Κωνσταντίνο Χατζόπουλο (συμβολιστής, ακολούθησε την σχολή του συμβολισμού, οι προηγούμενοι ακολουθούσαν την σχολή του «παρνασσισμού»), τον Σπήλιου Πασαγιάννη, τον Μιλτιάδη Μαλακάση (μεσολογγίτικα τραγούδια του: «Μπαταριάς», «Γάκης Πλούμας»), τον Λάμπρο Πορφύρα, τον Αλέκο Φωτιάδη, τον Πετιμεζά Λαύρα, τον Ζαχαρία Παπαντωνίου, τον Μάρκο Τσιριμώκο (Πολίτης, 1975, Βιβλίο ΣΤ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Υπάρχει ποίημα με την λέξη δάσος στον τίτλο του, είναι του Κ. Παλαμά, «Το δάσος και το κελί». Επιπλέον αναζήτηση σε έργο του ίδιου ποιητή που δεν περιέχεται στην ανθολογία του Λίνου Πολίτη έδωσε τα ποιήματα: «Το δάσος», «Από πάνω από τα δέντρα», «Ειν' η ζωή αχαμνόδεντρο», «Το δέντρο με τα μοσχοβολιστά», «Η παράκληση του δέντρου».

Σε αναζήτηση που έγινε και σε άλλους ποιητές αυτού του βιβλίου όσον αφορά έργα τους έξω από αυτό που περιλήφθηκε στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη βρέθηκαν τα ποιήματα:

- Γ. Δροσίνη, «Η ρίζα του δέντρου», «Το καταραμένο δεντρί», «Το δέντρο των Εριννύων».
- Λ. Πορφύρα, «Χειμωνιάτικα δέντρα».
- Μ. Μαλακάση, «Το δάσος».

1ζ. ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Περιέχει έργο ποιητών όπως ο Καβάφης, Σικελιανός, κ.α. μέχρι το 1930. Συγκεκριμένα εδώ βρίσκουμε έργο:

- Του Κωνσταντίνου Καβάφη, σχεδόν σύγχρονο του Παλαμά, έμενε στην Αλεξάνδρεια και έγραφε χρησιμοποιώντας έναν εντελώς διαφορετικό, δικό του τρόπο γραφής με διαφορές στη γλώσσα, τη μορφή, τα θέματα, με αινιγματική φωνή και προσωπική έκφραση (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ζ' / Μαστροδημήτρης, 2012).
- Του Νίκου Καζαντζάκη, ασχολήθηκε με ποικίλα αντικείμενα πνευματικού έργου (φιλοσοφικά δοκίμια, μεταφράσεις κλασικών, δραματικά έργα, μυθιστορήματα, συγγραφή ταξιδιωτικών εντυπώσεων), στην περιοχή της ποίησης αντιπροσωπευτική ήταν η «Οδύσσεια» του (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ζ' / Μαστροδημήτρης, 2012).
- Του Άγγελου Σικελιανού, Ελληνολάτρης ποιητής, Ελληνοκεντρικός, στοχαστικός και λυρικός, του Κώστα Βάρναλη που έδωσε στην ποίηση του έντονο κοινωνικό χαρακτήρα, του

Απόστολου Μελαχρινού, του Αθανάσιου Κυριαζή, του Γεώργιου Αθάνα (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ζ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Ποιητών που εξαιτίας των πολέμων (χρόνια πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, Μικρασιατική Καταστροφή) χάσαν την πίστη, διακατέχονται από απιστία, πνεύμα παρακμής, διάλυσης, διάθεση φυγής, απελπισίας, απογοήτευσης, πικρίας που κάποτε οδηγεί σε σαρκασμό όπως ο Ρώμος Φιλύρας (ψευδώνυμο του Ιωάννη Οικονομόπουλου), ο Κώστας Ουράνης, ο Ναπολέον Λαπαθιώτης, ο Μήτσος Παπανικολάου, ο Τέλλος Άγρας, ο Γιάννης Σκαρίμπας, ο Κωνσταντίνος Καρυωτάκης. Αντίθετα με τους προηγούμενους ο Τάκης Παπατσώνης ποιητής μεταφυσικός, διατηρεί γερά την πίστη και την θρησκευτική αλλά και σε αξίες και έννοιες (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Ζ' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Δεν υπάρχει ποίημα με τίτλο τις λέξεις δάσος ή δέντρο, ωστόσο περιέχονται εικόνες της Φύσης και του δάσους, καθώς και οι λέξεις δάσος, δέντρο.

Σε αναζήτηση που έγινε σε επιπλέον έργο που δεν περιλήφθηκε στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη, κάποιων από τους ποιητές αυτούς βρέθηκαν τα ποιήματα:

- Κ. Καρυωτάκη, «Δέντρο», «[Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα]».

- Ρ. Φιλύρα, «Δέντρα».

1η. ΒΙΒΛΙΟ ΟΓΔΟΟ

Περιέχει την ποίηση μετά το 1930 με κύριο εκπρόσωπο τον Σεφέρη (γενιά του 1930). Στην πρώτη έκδοση που έγινε στην ποιητική ανθολογία του Λίνου Πολίτη (1967) δεν υπήρχε το βιβλίο αυτό, οι δε ποιητές του ασφυκτικά «στριμωχόντουσαν» με εκείνους του έβδομου, μάλιστα κάποια από τα έργα τους δεν περιλαμβανόταν εξαιτίας περιορισμένου χώρου. Στην δεύτερη έκδοση (1975) και την πρόσθεση του όγδοου βιβλίου, δόθηκε ευκαιρία για καλύτερη, ανετότερη παρουσία των σημαντικών ποιητών της γενιάς του 1930. Συγκεκριμένα βρίσκουμε έργα:

- Γιώργου Σεφέρη (σταδιακά εμφάνιση του ρεύματος του αγγλοσαξωνικού μοντερνισμού) (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Η' / Μαστροδημήτρης, 2012).

- Ανδρέα Εμπειρίκου, γράφει και με την λεγόμενη υπερρεαλιστική αυτόματη γραφή («Υψικάμινος»), Νίκου Εγγονόπουλου, Οδυσσέα Ελύτη («Άξιον εστίν»), Νίκου Καββαδία, Αλέξανδρου Μπάρα, Νικηφόρου Βρεττάκου, Γιάννη Ρίτσου (Βρεττάκος και Ρίτσος έγραψαν επεκτεινόμενοι σε πολλά θέματα, συχνά ζήτησαν να υπηρετήσουν την αριστερή ιδεολογία

τους), Γ. Βαφόπουλου, Γιώργου Σαραντάρη, Αλέξανδρου Μάτσα, Δ. Αντωνίου (Πολίτης, 1975, Βιβλίο Η' / Μαστροδημήτρης, 2012).

Υπάρχει ποίημα με την λέξη δάσος του Ν. Εγγονόπουλου, «Το Καράβι του δάσους».

Σε αναζήτηση που έγινε σε επιπλέον έργο που δεν περιλήφθηκε στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη, κάποιων από τους ποιητές αυτού του βιβλίου βρέθηκαν τα ποιήματα:

- Α. Μάτσα, «Το δένδρο».
- Γ. Βαφόπουλου, «Ω δάσος μεγαλόπρεπο...», «Το Δάσος».
- Γ. Ρίτσου, «Κουβέντα κάτου απ' τα δέντρα», «Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες», «Ένα δέντρο», «[Το δέντρο, το...]», «Υπήρχαν δέντρα κάποτε...», «[Παράθυρα, χρώματα, δέντρα...]», «[Ξερίζωσες το δέντρο...]», «[Ένα κοντό δέντρο...]», «[Δέντρα γυμνά...]», «[Σκοτεινό δάσος...]», «[Το 'να δέντρο...]», «[Εφυγαν τα δέντρα...]», «[Χαρτονένιο δάσος...]».
- Γ. Σαραντάρη, «Δάσος», «Κόβω απ' το δέντρο...», «Νηστικά δέντρα...», «Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο», «Τόσα μάτια και τόσα δέντρα...», «Κόβεις ένα δέντρο», «Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα», «Σ'ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα...», «Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ», «Βγήκαμε στο δάσος».
- Ν. Βρεττάκου, «Το δέντρο με τα σπουργίτια», «Τα δέντρα και η συνείδηση», «Παλιό φιλικό δάσος», «Δενδροφύτευση»..
- Ο. Ελύτη, «Το Φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη ομορφιά».

2. ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Τα δάση έχουν τεράστια σημασία, επιτελούν μεγάλο, σπουδαίο έργο, το όφελος από τα καλά δώρα που προσφέρουν στον πλανήτη είναι αφάνταστα υψηλό. Ακολουθώς καταγράφονται οφέλη που έχουμε και λαμβάνουμε από τα δάση, καθώς και ένας ορισμός τους που προέρχεται από συνδυασμό από τους πάνω από διακόσιους ορισμούς που έχουν κατά καιρούς δοθεί για αυτά.

Δάσος ονομάζεται ένα σύστημα, ακόμα καλύτερα οικοσύστημα πολύπλοκο, πολυποίκιλο, πολυσημαντικό, θαυμαστό, πολυζήλευτο, αυτόνομο, αυτοδύναμο, αυτάρκες, πολυπαραγωγικό που απλώνεται σε μεγάλη έκταση, όπου κυριαρχούν υψηλά δέντρα και μέσα σε αυτό ζουν πολυάριθμοι μικροί και μεγάλοι οργανισμοί (μικροοργανισμοί-μεγαλοοργανισμοί),

Οφέλη που έχουμε από τα δάση είναι:

- Προστασία του Κλίματος-προστασία από το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου

Αρκετοί συσχετίζουν την αλλαγή του κλίματος τόσο σε τοπικό επίπεδο (μικροκλιματική αλλαγή), όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (Φαινόμενο του Θερμοκηπίου) με καταστροφή της επίγειας βλάστησης, με καταστροφή των δασών. Υποστηρίχθηκε πως καταστροφή μεγάλων δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές θα επηρεάσει την οικολογική ισορροπία της χώρας μας, κάνοντας σύντομα αισθητή την αλλαγή του κλίματος (Γσιτσώνη, 2009), πως αλλοιώσεις σε μικροκλιματικό επίπεδο κατά το παρελθόν, επήλθαν εξαιτίας καταστρεπτικών επεμβάσεων στη βλάστηση π.χ. οι προκαλούμενες πτώσεις δασοορίων, αποδασώσεις, εκχερσώσεις περιοχών ή επεκτάσεις των ερήμων με άμεσο αντίκτυπο στις κλιματικές συνθήκες. Πλέον η μακραίωνη καταστροφική επέμβαση στη βλάστηση και γενικότερα στο φυσικό περιβάλλον και η μεγιστοποίηση της κατά τις τελευταίες δεκαετίες, οδήγησε σε σημείο, ώστε οι επιπτώσεις της να μην περιορίζονται σε στενό ή ευρύ μικροπεριβάλλον, αλλά να έχουν παγκόσμια εμβέλεια, όπως συμβαίνει με φαινόμενο Θερμοκηπίου, Τρύπα Όζοντος (Γερασιμίδης, 1995). Η απομάκρυνση των δασών οδηγεί σε αλλαγή του κλίματος, αλλαγή συχνότητας βροχοπτώσεων, κάτι που καταγράφηκε από την καταστροφή τροπικών δασών του Αμαζονίου (Εσκίογλου, 2008).

Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα αυξάνονται καύσωνες, ξηρασίες, θύελλες, πλημμύρες, θερμοκρασιακές αναστροφές, τυφώνες. Όμως έκταση καλυμμένη με δασική βλάστηση παρουσιάζει μικρότερη θερμοκρασία, μεγαλύτερη υγρασία, μικρότερη ταχύτητα ανέμου (Καϊλίδη, 1990). Τα δάση προστατεύουν το κλίμα κάτι που προκύπτει και από την εξής καταγραφή: η ραγδαία καταστροφή τροπικών δασών, η υποβάθμιση δασών αναπτυγμένων κρατών, λόγω εκχερσώσεων και βιομηχανικής ρύπανσης αντίστοιχα, θεωρούνται κύρια αίτια των αλλαγών του κλίματος (Γρηγορίου, 1996). Η επίδραση των δασών στο γενικό κλίμα ενός τόπου αποτέλεσε πολλές φορές, θέμα σοβαρής αντιδικίας μεταξύ των επιστημών. Όμως στην περίπτωση των μεγάλων δασικών συγκροτημάτων, όπως π.χ. τα δάση του Ισημερινού στην Αφρική, η επίδραση των δασών στο κλίμα εμφανίζεται βέβαιη και η καταστροφή τους θα προξενούσε αναμφίβολα κλιματικές διαταραχές, που θα είχαν ως συνέπεια να καταστήσουν ακατοίκητη ολόκληρη την ήπειρο αυτή για τον άνθρωπο (Παπασταύρου, 1993)

Άξιο προσοχής άρθρο κυκλοφόρησε Φεβρουάριο του 2014, σχετικά με την συμβολή των ριζών των δέντρων ορεινών δασών στην σταθεροποίηση του παγκόσμιου κλίματος, μέσω μείωσης που επιφέρουν στο ατμοσφαιρικό διοξείδιο του άνθρακα, ιδίως επί υψηλών θερμοκρασιών και που έγινε από ερευνητές του Πανεπιστημίου Οξφόρδης, μετά από μετρήσεις και έρευνες που επί χρόνια διεξήγαγαν σε ποικιλία τροπικών δασών στο Περού

(από τα δάση της λεκάνης του Αμαζονίου, μέχρι τα ορεινά δάση των Άνδεων) (Ιστοσελ. <http://www.astrosparalio.gr/?p=singlearticle&id=17120>). Τα δάση αλληλεπιδρούν με το κλίμα όταν δρουν ως αποθήκη CO₂ κατά την ανάπτυξη τους και ως πηγή του, όταν καταστρέφονται από φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια, έτσι αποδεικνύεται γιατί το δασικό οικοσύστημα στη γη, όλα τα δάση, γενικά τα χερσαία οικοσυστήματα, δυνητικά μπορούν με τις λειτουργίες τους να επηρεάσουν την αλλαγή του κλίματος (FAO 2005).

- Προστασία από ανέμους

Ο άνεμος αποτελεί τον εν κίνηση ευρισκόμενο ατμοσφαιρικό αέρα, έχει ως αιτία του την θερμοκρασία του αέρα. Όταν παρουσιάζει διαφορές η θερμοκρασία του ατμοσφαιρικού αέρα, τότε προκαλούνται και διαφορές στις πιέσεις ατμόσφαιρας και δημιουργούνται άνεμοι που κινούνται από τις υψηλότερες προς τις χαμηλότερες πιέσεις (αν η θερμοκρασία αέρος ήταν παντού στην Γη ίδια, δεν θα είχαμε κινήσεις αέρα). Ο άνεμος είναι συνήθως ασθενής κατά την νύκτα, αυξάνει σε ένταση από την ανατολή του Ηλίου, διέρχεται δια ενός μεγίστου το οποίο συμβαίνει σχεδόν κατά την στιγμή που είναι το μέγιστο θερμοκρασίας αέρος και κατόπιν ελαττώνεται προς το απόγευμα και νύχτα. Αυτό συμβαίνει πιο πολύ το καλοκαίρι, παρά το χειμώνα (Αλεξόπουλος, χ.χ.)

Τα δάση ανάμεσα στις προστατευτικές, ευεργετικές τους επιδράσεις παρουσιάζουν ακόμη και ρυθμιστικό ρόλο στην ταχύτητα του ανέμου, δρώντας σαν εμπόδιο, εκτρέποντας ή ρυθμίζοντας την κατεύθυνση του (Ασλανίδου, κ.α., 2003). Φυτικά είδη (δέντρα, θάμνοι) μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως μέσο ανακοπής, ενίσχυσης ή κατεύθυνσης του ανέμου, ανάλογα με τις απαιτήσεις κάθε περίπτωσης, λειτουργώντας ως ανεμοθραύστες, εφόσον πληρούν ορισμένα χαρακτηριστικά (ύψος δέντρου, αντοχή σε ανέμους, βαθύρριζα, πλούσια κόμη, κ.α.) π.χ. κυπαρίσσια, ερυθρελάτη, πεύκα, γαύρος, κ.α. (Ελευθεριάδης, κ.α., 2005).

- Προστασία και απορρύπανση Ατμοσφαιρικού Αέρα:

Αόρατοι, πολύ τοξικοί ρύποι γεμίζουν την ατμόσφαιρα από ποικίλες καύσεις (κυρίως από την κυκλοφορία οχημάτων) προκαλώντας σοβαρές πολλές φορές επιπτώσεις στην υγεία (www.greenpeace.org). Κύρια στοιχεία που συνιστούν την ατμοσφαιρική ρύπανση, αέριοι ρύποι δηλαδή σημειώνεται πως είναι: αιωρούμενα σωματίδια (PM₁₀, PM_{2,5}, κ.α.), οξείδια του αζώτου (NO_x), διοξείδιο του θείου (SO₂), όζον (O₃), μονοξείδιο του άνθρακα (CO), κυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες (PAHS), βενζόλιο (C₆H₆) και άλλες αρωματικές ενώσεις (Βγενοπούλου, 2007).

Οι πηγές της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι τόσες πολλές όσοι και οι άνθρωποι πάνω στη Γη, αφού τελικά κάθε άνθρωπος μέσω των καθημερινών του δραστηριοτήτων και ενεργειών γίνεται μία πηγή ρύπανσης (Πολυμενέας, 2004). Ωστόσο για την ατμοσφαιρική

ρύπανση από ανθρωπογενή αίτια, ευθύνονται ρύποι που εκπέμπονται κατά την καύση ορυκτών καυσίμων όπως άνθρακα (κυρίως λιγνίτη), πετρελαίου, βενζίνης αλλά και φυσικού αερίου και ξύλου, ρύποι από αυτοκίνητα, λειτουργίες βιομηχανιών και αυτές για ηλεκτροπαραγωγή, θερμάνσεις κατοικιών (Μουλαλής, 2000). Σε γενικές γραμμές τρεις είναι οι κύριες ανθρωπογενείς πηγές ρύπων ατμόσφαιρας: βιομηχανία, κίνηση αυτοκινήτων, κεντρική θέρμανση.

Η βλάστηση είναι παράμετρος προστασίας από την ατμοσφαιρική ρύπανση. Οι παραγόμενοι από πολλές σύγχρονες δραστηριότητες της καθημερινής ζωής (πηγές) αέριοι ρύποι (με πολλές ίσως μάλιστα από αυτές να φαντάζουν στους περισσότερους τελείως ακίνδυνες), μπορούν να ληφθούν από την βλάστηση που ενεργεί σαν παράγοντας αντιρρύπανσης και επιδρά είτε συγκρατώντας στερεά σωματίδια στην επιφάνεια φύλλων και κλαδιών δρώντας σαν ένα τεράστιο φίλτρο και απαλλάσσοντας την ατμόσφαιρα από τα αιωρούμενα στερεά σωματίδια, είτε επιδρώντας βιοχημικά και απορρυπαίνοντας την ατμόσφαιρα μέσω του μεταβολισμού της (Ασλανίδου, κ.α., 2004).

Η βλάστηση των δασών με τεράστιο ρυθμιστικό ρόλο καθαρίζει τον ατμοσφαιρικό αέρα από ρύπους-δηλητήρια, αλλά και απελευθερώνει-αποδίδει και το πολύτιμο για την αναπνοή μας οξυγόνο με την εξαιρετη αντίδραση της φωτοσύνθεσης (Σπανός, 1995). Από κάθε εκτάριο δάσους παράγεται οξυγόνο που συντηρεί 18 άτομα ημερησίως (Παπασταύρου, 1993). Κάθε στρέμμα δάσους παράγει 170 κυβικά οξυγόνου την ώρα (Δασαρχείο Ολυμπίας, 2008). Δάσος 1 στρ. σε έναν χρόνο δεσμεύει 400 κιλά CO₂ και το μετατρέπει με την φωτοσύνθεση σε 400 κιλά O₂, από τα οποία τα 250 κιλά μένουν ελεύθερα και αντιστοιχούν στην ποσότητα που καταναλώνει ετησίως ένας άνθρωπος (Εσκίογλου, 2008).

- Προστασία από ηχορύπανση:

Κάθε ανεπιθύμητος και ενοχλητικός ήχος, κάθε θόρυβος δηλαδή, αποτελεί απειλή για την σωματική, ψυχική και κοινωνική ευημερία. Πηγές θορύβου πέρα από τις μεγάλες αρτηρίες (οδικές, σιδηροδρομικές), τα μέσα μεταφοράς- την οδική κυκλοφορία και από τις βιομηχανίες, είναι λιμάνια, αεροδρόμια, τουρισμός στις εγκαταστάσεις αναψυχής και διασκέδασης, εγκαταστάσεις κλιματισμού, οικιακές συσκευές, κ.α. (Υ.Υ.Κ.Α., 2008).

Η ρύπανση από τους θορύβους, η ηχορύπανση, δύναται να προκαλέσει σημαντικές βλάβες στον ανθρώπινο οργανισμό, ανάλογα με την ένταση του ήχου και ευθύνεται για πληθώρα προβλημάτων που απασχολούν το σύγχρονο άνθρωπο όπως για παράδειγμα πέρα από τις βλάβες ή και απώλειες της ακοής ευθύνεται και για καρδιακές παθήσεις, λοιπές σωματικές αντιδράσεις (π.χ. πίεση, ημικρανίες, έλκος, άσθμα), επιδράσεις στην κυοφορία, επιπτώσεις στα παιδιά όσον αφορά την ικανότητα εκμάθησης, μειωμένη αποδοτικότητα και

αυτοσυγκέντρωση στην εργασία, διαταραχές στον ύπνο, προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην επικοινωνία, (Μαυροκορδοπούλου, κα., 2003), ζαλάδες, κρίσεις πανικού.

Τα δάση έχουν μεγάλη ηχομονωτική και ηχομειωτική επίδραση όπως διαπιστώθηκε από έρευνες και η επίδραση τους αυτή ποικίλλει ανάλογα με τη δομή τους. Ειδικότερα, δάση με κλειστά κράσπεδα συμβάλουν αισθητά στη μείωση θορύβου σε οριζόντια κατεύθυνση και η μείωση αυτή υπολογίζεται σε 1 dB ανά 100m πλάτους δάσους (Καραμέρης, 1995). Τα φυτά δρουν ως διαχωριστικοί τοίχοι και απορροφούν και μειώνουν αισθητά το θόρυβο (Ελευθεριάδης, κ.α., 2005). Η αποτελεσματικότητα της χρήσης των φυτών στον έλεγχο των θορύβων εξαρτάται από την φύση των θορύβων, το είδος των φυτών, τη δομή της φύτευσης, τις κλιματικές συνθήκες (Ασλανίδου, κ.α., 2004). Μια ποικιλία ειδών, με διάφορα σχήματα και μεγέθη κόμης μέσα σε φράκτη φυτών αποδεικνύεται ικανοποιητική για μείωση του θορύβου (Ασλανίδου, κ.α., 2003).

Η βλάστηση βάση μελέτης, μπορεί να μειώσει το θόρυβο των οχημάτων μέχρι 10 dB, αυτό σημαίνει πως ο θόρυβος μπορεί να μειωθεί μέχρι και 50% περίπου. Μείωση του θορύβου από τα φυτά γίνεται με την απορρόφηση των ηχητικών κυμάτων από τα φύλλα, τα κλαδιά και τα κλαδάκια των δέντρων. Τα περισσότερα αποτελεσματικά φυτά στη μείωση του θορύβου, είναι αυτά που έχουν πολλά χονδρά, σαρκώδη φύλλα με μίσχους. Πάρκα εντός των πόλεων συνεισφέρουν σημαντικά στη μείωση θορύβων, καθώς μετά τα 17μ. ζώνης πάρκου, τα επίπεδα της ηχορύπανσης πλησιάζουν ή βρίσκονται κάτω από το όριο ανοχής (όριο ανοχής=65 dB) (Μαυροκορδοπούλου, κα., 2003).

- Προστασία από πλημμύρες

Πλημμύρες και πλημμυρικά φαινόμενα οδηγούν σε απώλειες ζωών, καταστροφές καλλιεργουμένων εκτάσεων, τεχνικών έργων, περιουσιών και για ορισμένες ημέρες προκαλούν παράλυση των δραστηριοτήτων στις περιοχές που πλήττονται από αυτές. Η πολλαπλή ζημιόγόνος δράση των χειμαρρικών ρευμάτων μπορεί να διακριθεί σε: ζημιές από πλημμύρες, ζημιές από μεταφορά φερτών υλικών, ζημιές από έλλειψη νερού, αφού η ανώμαλη δίαυτα νερού οδηγεί συχνά σε ελαχιστοποίηση της υδατοπαροχής των χειμαρρικών ρευμάτων, ιδίως κατά το θέρος ή ακόμα και στην πλήρη εξαφάνιση της. Στα σημαντικότερα προβλήματα-ζημιές από τις καταστροφές που προκαλούν τα χειμαρρικά φαινόμενα και οι πλημμύρες, κατατάσσεται η μεταφορά φερτών υλικών κατά την απορροή των όμβριων υδάτων, καθώς και η ζημιά από την αύξηση συγκέντρωσης νιτρικών, ζιζανιοκτόνων και φυτοφαρμάκων στα επιφανειακά και υπόγεια νερά που μεταφέρονται μάλιστα ανεμπόδιστα και ισχυρά (Κωτούλας, 2001). Όλος ο όγκος των μεταφερόμενων υλικών από την διάβρωση του ορεινού εδάφους είναι απειλή επιπλέον και για τα μεγάλα υδροηλεκτρικά και αρδευτικά

έργα, αφού κινδυνεύουν να αχρηστευθούν από την πρόωγη πρόσχωση των τεχνητών λιμνών (Σέττας, 1979).

Κύρια αιτία των πλημμυρών είναι το ύψος και οι ραγδαίες βροχοπτώσεις σε συνδυασμό με την αδυναμία παροχέτευσης του φυσικού ή του τεχνητού αποχετευτικού συστήματος πάνω από ένα ορισμένο ύψος παροχής νερού. Υπάρχουν όμως και άλλα αίτια τα οποία στην πλειονότητά τους οφείλονται σε ανθρώπινες ενέργειες, παρεμβάσεις και επεμβάσεις π.χ. καταστροφές δασών από πυρκαγιές και εκτεταμένες υλοτομίες, επιχωματώσεις των φυσικών οδών απορροής των νερών, άστοχες παρεμβάσεις με τεχνικά έργα, μετατροπή στραγγιστικών τάφρων σε αρδευτικές διώρυγες, αυθαίρετες παρεμβάσεις σε αναχώματα κλπ. Κατηγοριοποιώντας τα αίτια χειμαρρικής δράσης και πλημμυρικών καταστροφών έχουμε: α) φυσικά (κατακρημνίσματα με τις έντονες και ραγδαίες βροχοπτώσεις που αποτελούν παράγοντα επίθεσης πάνω στο γεωλογικό υπόθεμα, αντίθετα η ύπαρξη βλάστησης δρα προστατευτικά), β) ανθρωπογενή (δασικές πυρκαγιές στις λεκάνες απορροής των χειμάρρων, καθώς και εκχερσώσεις ως αιτία κύρια που επιτείνουν το πλημμυρικό πρόβλημα) (Στεφανίδης, 1998).

Η προστασία που παρέχουν οι δασοκαλυμμένες εκτάσεις από πλημμύρες φαίνεται καθαρά από εμπειριστατωμένες έρευνες, όχι απλά εικασίες. Οι πικρές εμπειρίες από τη δράση των χειμάρρων, οδήγησαν σε επιστημονικά τεκμηριωμένη αναζήτηση των αιτιών δημιουργίας τους (Κωτούλας, 2001). Η επίδραση της δασικής βλάστησης στην εξομάλυνση του μεγέθους των πλημμυρών που απασχόλησε τους επιστήμονες και την κοινή γνώμη επί πολλά χρόνια, οδήγησε στις εξής διαπιστώσεις για τις προκαλούμενες υδρολογικές διεργασίες: Η δασική βλάστηση:

- α) Αυξάνει την συγκράτηση ύδατος (Υδατοσυγκράτηση) επί βροχοπτώσεων.
- β) Αυξάνει τη διήθηση της βροχής στο έδαφος.
- γ) Εμποδίζει τη δημιουργία επιφανειακής και υπεδάφιας (υποδερμικής) απορροής επί βροχοπτώσεων.
- δ) Συντελεί σε μόνιμη και παροδική συγκράτηση ενός μέρους της βροχής από το έδαφος με μορφή υγρασίας επί βροχοπτώσεων.
- ε) Εμποδίζει τη διάβρωση του εδάφους, το σχηματισμό και τη μεταφορά φερτών υλικών στα υδατορεύματα λεκανών απορροής (Καραμέρης, 1995· Στεφανίδης, 2005· Παρούσης, κ.α. 1990· Μπαλούτσος, κ.α., 1995· Μπαλούτσος, κ.α., 2005).

Τελικά έδαφος καλυπτόμενο με βλάστηση προστατεύεται κατά την διάρκεια βροχοπτώσεων από επιφανειακή απορροή, μεταφορά στερεών υλικών και δημιουργία πλημμυρών. Αείφυλλα πλατύφυλλα διηθούν 3/πλάσια ποσότητα νερού από γειτονικό

χορτοβοσκότοπο (Μπαλούτσος, 1989) και γενικά δάσος με βλάστηση του συγκρατεί στο έδαφος τεράστιες ποσότητες νερού και δεν τις αφήνει να απορρεύσουν και να χαθούν (Ντάφης, 1986).

- Προσφορά νερού ποσότητας και ποιότητας:

Το νερό είναι πολυτιμότερο αγαθό μας με ουσιαστική σημασία για τη ζωή, αφού αποτελεί βασικό συστατικό όλων των οργανισμών, χρήσιμο διαλυτικό, μεταφορικό μέσο και σπουδαίο φορέα ενέργειας. Δεν είναι υπερβολικό να λεχθεί πως στα πλαίσια των ανθρωπίνων κοινωνιών, οι πλούσιες σε υδάτινους πόρους χώρες, αποτελούν σήμερα τους «εμίρηδες τους Λευκού άνθρακα» (Κωτούλας, 2001).

Ζωή χωρίς επαρκές νερό δεν γίνεται, καταντά αβίωτη. Παροχή επαρκούς ποσότητας και κατάλληλης ποιότητας νερού είναι συνθήκη απαραίτητη για τη δημόσια υγεία, αλλά και για πλήθος οικονομικών δραστηριοτήτων. Το νερό ανεκτίμητο και αναντικατάστατο για την διατήρηση της ζωής μας στη γη, καλύπτει από την μια βασικές ανάγκες των ανθρώπων και από την άλλη είναι βασικό για την ανάπτυξη της γεωργίας, αλιείας, παραγωγής ενέργειας, βιομηχανίας, μεταφορών, τουρισμού. Είναι ένας φυσικός πόρος με πολλαπλές χρήσεις, λειτουργίες και τρεις αξίες-διαστάσεις: κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική (Φράγκου & Καλλής, 2010). Επιπλέον ανάμεσα στις πολλαπλές χρήσεις που έχει και καλείται να καλύψει το πολύτιμο νερό επαρκές και σε ποσότητα, ικανοποιητικό και σε ποιότητα και οι οποίες γίνονται μάλιστα ιδιαίτερα ανταγωνιστικές μεταξύ τους, ανάμεσα σε αυτές λοιπόν μια θέση κρατά και έχει και η χρήση του νερού για ανάγκες αναψυχής και αισθητικής απόλαυσης η οποία δεν είναι καθόλου υποδιαίστερη, αλλά είναι εξίσου σημαντική. Είναι αυτή από τις χρήσεις του νερού που αν δεν εξασφαλίζει «το ζειν», ωστόσο συντελεί «στο ευ ζειν». (Ελευθεριάδης & Βιδάκης, 2005).

Πεποίθηση και των αρχαίων ακόμη Ελλήνων ήταν πως τα δάση αυξάνουν τον αριθμό και την παροχή των πηγών, ενώ η αποδάσωση προκαλεί λειψυδρία. Η παρουσία του δάσους βελτιώνει το πορώδες του εδάφους και έτσι αυξάνει το ποσό του νερού που διεισδύει και διηθείται στο έδαφος και εμπλουτίζει τους υπόγειους υδροφορείς. Οι καλά δασωμένες περιοχές της γης είναι κατά κανόνα και πολύμοβρες σε σχέση με τις μη δασωμένες, μια και τοπική αύξηση του ύψους βροχής μπορεί να προκληθεί από την ύπαρξη δάσους, όπως συμβαίνει με τις «βροχές ανάγλυφου» (Κωτούλας, 2001). Τα δάση συντελούν σε λήψη νερού και μέσω της ομιχλοβροχής που προάγουν, βροχής δηλαδή που σχηματίζεται από την πρόσκρουση των σταγόνων της ομίχλης στην κόμη των δέντρων, την υγροποίηση τους και στη συνέχεια την πτώση τους στην επιφάνεια του εδάφους. Τέτοια ομιχλοβροχή δεν συναντάται μόνο στα μεγάλα τροπικά δάση, αλλά και στα δάση της Ελλάδας όπως π.χ. στην

Πάρνηθα (ΥΠΕΚΑ, 2010). Ομιχλοβροχή εντοπίστηκε και εκτιμήθηκε στο ελατόδασος Ευρυτανίας και στο δάσος οξιάς της Όσσας, όπου η ομιχλοβροχή σε ετήσια βάση κυμαίνεται από 10-20% και από 18-25% των ετησίων κατακρημνισμάτων αντίστοιχα (Μπαλούτσος, κ.α., 2005).

Μεγάλη είναι η υδρονομική σημασία του δάσους (αποτροπή πλημμυρών και εμπλουτισμός υπόγειων υδροφορέων) αλλά σημαντική είναι η επίδραση του και στην ποιότητα του νερού. Η δασική φυλλάδα και το δασικό έδαφος δρουν ως τεράστιο βιολογικό φίλτρο και έτσι το νερό που «παράγεται» στο δάσος είναι το καλύτερο από κάθε άποψη (Στεφανίδη, 2005). Μέσα από το έδαφος του δάσους το νερό φιλτράρεται και είναι ποιοτικά καλύτερο από κάθε άποψη: οργανοληπτική, φυσικοχημική, βακτηριολογική (Καραμέρης, 1995). Η βλάστηση βοηθά και στην ρύθμιση του υπόγειου υδροφορέα και στην πρόληψη της αλάτωσης των εδαφών η οποία επηρεάζει τις μεγάλες εκτάσεις των γεωργικών εδαφών, με μεγάλο αντίκτυπο για την κοινωνία (Εσκίογλου, 2008).

Η οργανική ουσία του δασικού εδάφους συγκρατεί σχεδόν όλες τις ποσότητες των βαρέων μετάλλων που θα μπορούσαν να βλάψουν την υγεία των ανθρώπων και η μείωση της οργανικής αυτής ουσίας εξαιτίας π.χ. υλοτομιών, φωτιάς, βοσκής, μειώνει αντίστοιχα την ικανότητα συγκράτησης επικίνδυνων χημικών ουσιών. Επιπλέον αποψιλωτικές υλοτομίες συμβάλλουν σε ανοργανοποίηση της οργανικής ουσίας του εδάφους και σε αύξηση συγκεντρώσεων νιτρικού αζώτου στα νερά της απορροής. Το δάσος αδιαμφισβήτητα προστατεύει την ποιότητα του νερού (Μπαλούτσος, κ.α., 2005).

- Προστασία εδάφους, δημιουργία εδάφους και απορρύπανση εδάφους:

Το έδαφος αποτελεί πολυτιμότερο αγαθό που κληρονόμησε ο άνθρωπος από τη φύση για να εξασφαλίσει την ύπαρξη του, αγαθό που δημιουργήθηκε με φυσικοχημικές και βιολογικές διεργασίες, που κράτησαν εκατομμύρια χρόνια και μπορεί να καταστραφεί πολύ γρήγορα από αλόγιστη χρήση (Στεφανίδη, 2005). Το έδαφος είναι βασικός παράγων του οικοσυστήματος, λειτουργεί ως αποθηκευτικός μηχανισμός νερού, θρεπτικών στοιχείων και θερμότητας που επηρεάζει τις βιολογικές δραστηριότητες και φυσικοχημικές μεταβολές του, την φύτευση των σπόρων, τη δραστηριότητα του ριζικού συστήματος των φυτών (Τσιόντσης, κ.α., 1999). Η βιολογική δραστηριότητα του εδάφους είναι μία παράμετρος που σχετίζεται με την έκταση κινητοποίησης θρεπτικών στοιχείων από την ανόργανη και οργανική φάση του εδάφους, καθώς και από τα κάθε λογής οργανικά υλικά σε περιόδους κατά τις οποίες επικρατούν ευνοϊκές συνθήκες για τη δραστηριότητα των μικροοργανισμών (Σιδηράς, κ.α., 2002).

Το δάσος έπαιξε και παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του εδάφους

(εδαφογένεση), αλλά και στην προστασία και διατήρηση του (Στεφανίδης, 2005). Σημαντική είναι η συμβολή του στην προστασία των εδαφών (ιδίως ορεινών και ημιορεινών περιοχών): συσσωρεύει θρεπτικά στοιχεία σε αυτά, τα προστατεύει από ακραίες θερμοκρασίες, από διάβρωση, από εξάτμιση εδαφικού νερού, βελτιώνει την ταχύτητα διήθησης του νερού, παρουσιάζει σημαντικό αριθμό οργανισμών που ζουν και συμμετέχουν σε πολυποίκιλη παραγωγική διαδικασία (Καββαδίας, 1998). Η προστασία του εδάφους είναι απαραίτητη, γιατί η υποβάθμιση του όταν είναι σοβαρή, οδηγεί σε καταστάσεις μη αναστρέψιμες. Για δημιουργία στρώματος εδάφους βάθους 1 μέτρου απαιτούνται 10.000-20.000 χρόνια (Χατζηστάθης, 2000). Για τον σχηματισμό της πρώτης ίντσας εδάφους από το μητρικό πέτρωμα χρειάζονται 300-1000 χρόνια, περισσότερα χρόνια χρειάζονται για τον σχηματισμό της δεύτερης ίντσας και πολύ περισσότερα για τον σχηματισμό της τρίτης ίντσας (Παρούσης, κ.α., 1990). Όσο υποβαθμίζεται η βλάστηση τόσο το έδαφος καθίσταται συνεχώς περισσότερο ακατάλληλο για την υποστήριξη ανώτερων εξελικτικά φυτοκοινωνιών (Γερασμίδης, 1995).

Να μην λησμονείται πως το 65% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας είναι ορεινό, ημιορεινό και λοφώδες (Μπαλούτσος & Ρούσσο, 2015). Η μεγάλη ζημιά στη Χώρα που συντελείται με την διάβρωση, αφού απογυμνώνονται τα βουνά της από το παραγωγικό έδαφος, οδήγησε τον δασολόγο Λαμπάκη για να περιγράψει το μέγεθος της τραγικής καταστροφής να πει: «η μετατροπή του γόνιμου βουνού σε πετρώδη σκελετό, σημαίνει μίκρεμα των συνόρων της χώρας μας» (Σέττας, 1979). Η πραγματικότητα είναι θλιβερή, αφού τις απογυμνώσεις της γης από τα φυτά ακολουθούν οι υποβαθμίσεις των εδαφών και οι ερημοποιήσεις. Το 35% του Ελλαδικού χώρου βρίσκεται σε υψηλό κίνδυνο ερημοποίησης. Από τις περιοχές αυτές οι ευρισκόμενες σε σύνορα ερήμων ή υπό ερήμωση περιοχών, δεν ξαναβλαστάνουν από την έλλειψη βροχής, κάτι που γίνεται και όπου δεν βρέχει συχνά, οπότε αν καούν μια φορά (οι περιοχές αυτές με τις λίγες βροχοπτώσεις) χάνονται από τον χάρτη του πρασίνου. Η δεντροφύτευση ωστόσο και μπορεί να σταματήσει την ερημοποίηση και να την συρρικνώσει (όταν έχει αρκετή δύναμη αντοχής) (VIARAL S.A., 2010).

- Προστασία Βιοποικιλότητας

Ο πρώτος επίσημος ορισμός της βιοποικιλότητας δόθηκε το 1987 ως: «η βιολογική ποικιλότητα αναφέρεται στην ποικιλότητα ανάμεσα στους ζώντες οργανισμούς και τα οικολογικά σύνολα στα οποία αυτοί προκύπτουν». Στο ίδιο κείμενο αναφέρεται πως η βιοποικιλότητα αφορά στοιχεία που είναι οργανωμένα σε διαφορετικά επίπεδα, από οικοσυστήματα, είδη ως και γονίδια (Παπαγεωργίου, 2004). Η βιοποικιλότητα έχει αξία εμπορική, επιστημονική, αισθητική-αναψυχική, ηθική. Συνήθως εκφράζεται σε τρία

διαφορετικά επίπεδα: γενετική, ειδών, οικοσυστημάτων (Μαλαμίδης, 1999). Κατά άλλους πάλι διακρίνεται σε τέσσερα διαφορετικά επίπεδα το καθένα από τα οποία έχει διαφορετική σημασία αλλά στην πραγματικότητα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα ενός ενιαίου συνόλου και είναι: γενετική ποικιλότητα, ειδών, οικοσυστημάτων ή φυτοκοινωνιών, τοπίων (Γεράκης, κ.α., 2003).

Η βιοποικιλότητα αποτελεί μια έννοια τόσο πλατιά, που πολλοί συγγραφείς την θεωρούν συνώνυμη της «Φύσης» ή ακόμη και της «Ζωής». Είναι σημαντικό να προστατευτεί επειδή είναι δύσκολο (ή μήπως αδύνατο;) να αποφασιστεί ποιο στοιχείο (δομή, σύνθεση ή λειτουργία) ή ποιο επίπεδο (γονίδιο, είδη ή οικοσυστήματα) είναι το πιο σημαντικό; Επιπλέον, όλα αυτά τα στοιχεία και τα επίπεδα είναι αλληλένδετα, έτσι ώστε οι αλλαγές στο ένα να προκαλούν πιθανές καταγιστικές αλλαγές και στο άλλο. Το καθένα από αυτά τα ιεραρχικά επίπεδα αντιστοιχεί σε διαφορετικές πτυχές της ζωής και επομένως, καταγράφεται και μετριέται με διαφορετικό τρόπο από τους επιστήμονες (Καραβέλλας, κ.α., 2003). Η αξία της βιοποικιλότητας (χλωρίδα, πανίδα, τοπία) για την διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και της αειφορικής ανάπτυξης αναγνωρίστηκε παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια και για την διατήρηση της, καίρια είναι η συμβολή των δασών (γενικότερα των προστατευμένων περιοχών). Τα τροπικά δάση για παράδειγμα υπολογίζεται πως περιέχουν περίπου το 50% των φυτικών και ζωικών ειδών της γης (Μαλαμίδης, 1999).

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι ένα από τα μέσα που ασφαλίζουν την διατήρηση της βιοποικιλότητας στο παγκόσμιο οικοσύστημα, ώστε να μπορέσουν και μελλοντικές γενιές πλούσια να κληρονομήσουν (Χατζηστάθης, Ζάγκας, 1996). Οι πυρήνες των Εθνικών Δρυμών (τον κατά βάση, κύριων προστατευομένων περιοχών), έχουν σημαντική αξία ως αποθέματα γενετικού υλικού (Υπουργείο Γεωργίας, κ.α., 2000). Σε ένα δάσος, που δεν αμφισβητείται ότι είναι εξαιρετικό πολύπλοκο και ισορροπημένο οικοσύστημα, π.χ. οξυάς μπορεί να περιλαμβάνονται και πάνω από 10.000 ζωικοί και φυτικοί μικροοργανισμοί. Από τους μικροοργανισμούς αυτούς τα φυτά είναι περισσότερα από 4.000 είδη (σπερμόφυτα, πτερυδόφυτα, φύκη, λειχήνες, κ.α.), τα ζώα πάνω από 6.000 είδη (θηλαστικά, πτηνά, αμφίβια, βατράχια, αραχνοειδή, σκουλήκια, έντομα, κ.α.) και μάλιστα δεν υπολογίστηκαν η μικροπανίδα και μικροχλωρίδα του εδάφους (Καϊλίδη, 1990).

Το δάσος ως καταφύγιο ζώων και φυτών γίνεται ταυτόχρονα και μια πολύτιμη φυσική τράπεζα γονιδίων φυτών και ζώων απαραίτητων για μια τυχόν γενετική βελτίωση. Το πολύ εντυπωσιακό του να συναντάται μόνο στα τροπικά δάση το 50% των φυτών και ζώων τα καθιστά μια μοναδική και αξεπέραστη φυσική τράπεζα γονιδίων. Απορία όμως προκαλεί, καθώς και οργή, το κατά πολύ παράλογο του από την μια κράτη και μεγάλες εταιρείες να

προσπαθούν να δημιουργήσουν «τράπεζες σπόρων» για να διαφυλάξουν διάφορα είδη απαραίτητα για διασταυρώσεις και υβριδοποιήσεις και από την άλλη άλλα μεγάλα συμφέροντα να αφήνονται να υλοτομούν και να εκχερσώνουν απέραντες δασικές τροπικές εκτάσεις, ένα παράλογο, μια τρέλα για το οποίο ο καθηγητής του πανεπιστημίου του Harvard Edward Wilson είπε «Είναι μια τρελά που οι απόγονοι μας θα είναι πολύ λίγο διατεθειμένοι να μας συγχωρέσουν» (Καραμέρης, 1995).

- Ευνοϊκές συνθήκες διαβίωσης

Η ζωή σε όλες γενικά τις σύγχρονες μεγάλες πόλεις, ανέτρεψε πλήρως τον τρόπο ζωής του ανθρώπου από αυτόν που είχε στο παρελθόν, πιο κοντά στη Φύση και αν και οι πόλεις προσέφεραν φαινομενικά μια καλύτερη ποιότητα ζωής (καλύτερα σπίτια, βιβλία, ποικιλία διασκέδασων, εκδηλώσεων, κ.α.), παρόλαυτα σε αντάλλαγμα αυτών των παροχών απαίτησαν μεγάλη ένταση, συνεχές άγχος, άγχος και για την καθημερινή μετακίνηση για εργασία, αβεβαιότητα, καθιστική ζωή, καθιστική διασκέδαση, πολύωρες μετακινήσεις με αυτοκίνητο, ελάχιστο περπάτημα, συνεχείς θορύβους, μολυσμένη ατμόσφαιρα, ελάχιστες ανθρώπινες σχέσεις, κ.α., οπότε ο τρόπος αυτός διαβίωσης, επέφερε κλονισμό σωματικής και ψυχικής υγείας και αύξηση τάσης διαφυγής σε κάθε ευκαιρία, για ανεύρεση χαλάρωσης και ηρεμίας μακριά από την πόλη (Αμοργιανιώτης, κ.α., τεύχος Α', 1997).

Η υγεία επηρεάζεται στενά και πολύπλοκα από το περιβάλλον. Η σύνθετη, μακροχρόνια και αθροιστική έκθεση σε φυσικούς, μικροβιακούς και χημικούς ρυπαντές στο νερό, στον αέρα, στα απόβλητα, στο έδαφος, στα διάφορα καταναλωτικά προϊόντα, καθώς και στα κτίρια που έχει ο άνθρωπος ειδικά των μεγάλων πόλεων μπορεί να έχει και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία. Ορίζονται ως δυσμενείς παράγοντες που σαφώς επηρεάζουν όχι μόνο την ζωή αλλά και την υγεία των κατοίκων των πόλεων και με τους οποίους έρχονται αντιμέτωποι συνεχώς οι εξής παράγοντες: μόλυνση-ρύπανση του αέρα εξωτερικών και εσωτερικών χώρων, μόλυνση-ρύπανση του νερού, του εδάφους με ποικίλους χημικούς, βιολογικούς παράγοντες, θόρυβος, ηλεκτρομαγνητικά πεδία, εργασία, οικοδομημένα τεχνητά άναρχα περιβάλλοντα, υπεριώδη και ιονίζουσα ακτινοβολία. Ωστόσο θα προστατευτεί η δημόσια υγεία και άμεσα, όταν διασφαλιστούν οι συνθήκες υγιεινής του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος και ενισχυθούν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες που επηρεάζουν θετικά την υγεία (Υ.Υ.Κ.Α., 2008).

Το αστικό πράσινο παίζει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση ποιότητας της ζωής των ανθρώπων, συμβάλλει αποτελεσματικά σε αναβάθμιση συνθηκών διαβίωσης στις πόλεις και στα μεγάλα αστικά κέντρα. Χρειάζονται ικανά τμήματα πράσινου για να προσφέρουν τα καλά που ειπώθηκαν: αστικά (μικρά άλση, δασύλλια), περιαστικά αλλά και ευρύτερα

ορεινών όγκων της χώρας. Εμπειρογνώμονες δέχονται ότι πρέπει να αναλογούν 15,5 μ² πράσινου χώρου για κάθε κάτοικο (Παπασταύρου, 1993).

Είναι λοιπόν η ύπαρξη πρασίνου (δέντρα και άλλη βλάστηση) στις μεγαλουπόλεις απαραίτητη, αναγκαία –και μέσα στο αστικό περιβάλλον (αστικό πράσινο)- για την ευεργετική επίδραση που έχει στην ζωή των ανθρώπων με άσκηση έντονα προστατευτικής, αισθητικής και ψυχοϋγειονολογικής επίδρασης στους κατοίκους, αλλά ωστόσο επειδή ο τρόπος που αναπτύχθηκαν οι πόλεις –ανιστόρητος- οδήγησε σε περιορισμό αυτών των χώρων και πλέον είναι ελάχιστοι, απομένει το περιαστικό πράσινο για να αναπληρώσει αυτήν την έλλειψη πρασίνου. Το περιαστικό πράσινο αποτελεί την μεγαλύτερη βιοκλιματική συνεισφορά στους αστικούς χώρους, συμβάλλοντας αποτελεσματικά (ιδίως όταν παραμένει ακέραιο) στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αστικών κέντρων (Ασλανίδου, κ.α., 2004).

- Οικονομικά οφέλη

Είναι πολλά τα οικονομικά οφέλη που παρέχονται από τα δάση, ιδιαίτερα τα μεγάλα και απεικονίζονται κυρίως στα πολλά δασικά προϊόντα που προέρχονται από αυτά. Ειδικότερα λαμβάνονται από αυτά:

- **Βρώσιμα:** Μανιτάρια π.χ. οι τρούφες (και όχι μόνο) που είναι καρποφορίες μυκορριζικών Ασκομυκήτων των γενεών Tuber και Terfezia και συμβιώνουν με τις ρίζες ανώτερων φυτών. Ως γνωστόν έχουν πολύ υψηλή διατροφική και εμπορική αξία και κατατάσσονται στην ίδια κατηγορία με τον κρόκο και το χαβιάρι (Τσιτσιπάτη, Χριστοδούλου, 2006).

Καρπούς. Για παράδειγμα τα φυτά του θάμνου Σμεουριάς δίνουν καρπούς είτε για άμεση νωπή κατανάλωση είτε και για παρασκευή μαρμελάδων, ζελέ, χυμών, ηδύποτων, κ.α. Επιπλέον τα φυτά αυτά συμβάλλουν και σε σταθεροποίηση εδαφών, γρήγορη αναβλάστηση επιφανειών και βελτίωση συνθηκών εδάφους (ιδίως επικλινών) (Γούλα, 1993).

Τα Φραγκοστάφυλα επίσης είναι ένας από τους σπουδαιότερους δασικούς φρουτοφόρους θάμνους του οποίου οι καρποί καταναλώνονται νωποί ή παρασκευάζονται από αυτούς μαρμελάδες, ζελέ, κομπόστα, χυμοί, ηδύποτα, κ.α. με ιδιαίτερο άρωμα και γεύση. Χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα σε παγωτά, τούρτες και διάφορα γλυκά (καρποί με μικρή περιεκτικότητα θερμίδων και μεγάλη περιεκτικότητα βιταμινών). Άλλοι φρουτοφόροι θάμνοι του δάσους είναι και τα βατόμουρα, Vaccinium=μύρτιλλος, κ.α. (Γούλα, 1991).

Μέλι. Η συμβολή του δάσους Τραχείας πεύκης στην μελισσοτροφία είναι πολύ σημαντική. Άλλες κύριες πηγές παραγωγής μελιού στην χώρα εκτός από το μελιτοφόρο-υγρό των πεύκων είναι: το θυμάρι, το ρέικι, το βαμβάκι, το τριφύλλι (περίπου το 60% της συνολικής παραγωγής το 1970 στη χώρα ήταν πευκόμελο) (Ελευθεριάδη, 1978-79).

Κυνήγι. Δεν είναι λίγα τα θηράματα που λαμβάνονται από αυτούς τους χώρους π.χ. ο λαγός μια νόστιμη, υγιεινή και ικανοποιητική τροφή (Καρμίρης, Εμμ., Καρμίρης Η., 1999), πτηνά π.χ. πετροπέρδικες, ορτύκια, μεκιάτσες (Θωμαΐδης, κ.α., 1999). Τα θηράματα αποτελούν ανανεώσιμο φυσικό πόρο που με κατάλληλη και καλά σχεδιασμένη διαχείριση, μπορούν να συμβάλλουν σε ανάπτυξη τοπικής και εθνικής οικονομίας. Γίνεται επιβολή τελών στις άδειες κυνηγιού, δημιουργία οργανωμένων κυνηγετικών περιοχών όπου επιβάλλεται εισιτήριο, κρατική επιδότηση για το φόνο ή σύλληψη επιβλαβών θηραμάτων (με τα τέλη και τα εισιτήρια αυξάνουν τα έσοδα πολιτείας και των κυνηγετικών οργανώσεων). (Αραμπατζής, Ανάγνος, 2003). Βέβαια δεν παραλείπεται και το ψάρεμα που μπορεί να γίνεται σε ορεινά ύδατα (Παπασταύρου, 1993).

- **Βοσκή**. Στα παλιότερα χρόνια η βοσκή στα δάση ήταν πάρα πολύ έντονη και η χρήση των δασικών εκτάσεων για βοσκή εξαρτάται από την βοσκοϊκανότητα τους. Γενικά όμως η βοσκή στα δάση είναι μικρότερης απόδοσης συγκριτικά με την βοσκή στα λιβάδια (Παπασταύρου, 1993).

- **Φάρμακα**. Σύμφωνα με τον WHO (Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας) 80% των ανθρώπων στη γη εξαρτώνται ακόμα από την παραδοσιακή φαρμακευτική χρήση θεραπευτικών φυτών για τις πρώτες θεραπευτικές τους ανάγκες. Τα πρώτα αποτελέσματα μιας μελέτης για λογαριασμό του WHO δείξαν, πως ο αριθμός των ατόμων που χρησιμοποιούν θεραπευτικά φυτά είναι μεγάλος και τείνει να αυξηθεί περισσότερο. Αυτό παρατηρείται σε υπό ανάπτυξη αλλά και ανεπτυγμένες χώρες. Στις ΗΠΑ π.χ. 25% όλων των φαρμάκων που δίνονται με συνταγές στα φαρμακεία, έχουν ως κύρια συστατικά τους ανώτερα φυτά (Μαλαμίδης, 1999).

Τεράστια είναι η συμβολή των τροπικών δασών στη φαρμακευτική, αφού τα φάρμακα οφείλουν κατά 20% την προέλευση τους σε πρώτες ύλες προερχόμενες από το τροπικό δάσος. Ένα είδος μυρτιά στη Μαδαγασκάρη εφοδιάζει με δύο αποτελεσματικά φάρμακα για την αντιμετώπιση διαφόρων μορφών καρκίνου του αίματος. Σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Καρκίνου των ΗΠΑ υπάρχουν στην Αμαζονία πέντε είδη φυτών και άλλα πέντε σε άλλα τροπικά δάση, με δυνατότητα να παράγουν εξίσου αποτελεσματικά φάρμακα κατά του καρκίνου. Άλλα φυτά θα μπορούσαν να δώσουν αντισυλληπτικά παρασκευάσματα, που θα αντικαθιστούσαν, ως πιο αποτελεσματικά και πιο ασφαλή το γνωστό «χάπι». Μέσα σε όλα αυτά που καταγράφονται πολύ σημαντικό είναι εκείνο που λέει πως μόνο το 1% από τα 100.000 είδη φυτών των τροπικών δασών έχουν εξεταστεί (Καραμέρης, 1995).

Λίπασμα. Πλούσιο σε οργανική ουσία και θρεπτικά συστατικά φυσικό λίπασμα μπορεί να ληφθεί από τα εδάφη των δασών (ως τέτοια είναι και οι φλοιοί, τύρφη) (Γούλα, 1993). Στα

δασικά οικοσυστήματα συσσωρεύονται ποσότητες οργανικών υπολειμμάτων που κυμαίνονται σε ευρέα όρια (tn/Ha), καθώς και θρεπτικά στοιχεία όπως N, P, K, Ca και Mg (Kg/Ha) (Καββαδίας, κ.α., 1998) και που εξαρτώνται από το δασοπονικό είδος, κλιματολογικές συνθήκες, δραστηριότητα μικροοργανισμών (Γκανάτσας, 1996).

Ξύλο ως πρώτη ύλη για ποικίλες κατασκευές. Το ξύλο υπήρξε από τις αρχαιότερες δομικές ύλες. Ως πρώτη ύλη βρίσκεται συνεχώς στην υπηρεσία του ανθρώπου από την αρχή της εμφάνισης του στη Γη και έχει συνδεθεί με την επιβίωση και ανάπτυξη του ανθρώπινου πολιτισμού. Το ίδιο αλλά και τα προϊόντα του [το ξύλο αποτελεί βάση χιλιάδων προϊόντων που μερικοί υπολογίζουν και σε 10.000 που προέρχονται από μηχανική ή χημική επεξεργασία του ξύλου ή των συνθετικών του, ιδίως της κυτταρίνης (Αλεξίου, 1998)] [π.χ. προϊόντα ξύλου για κατασκευές σπιτιών, κουφωμάτων, παλέτες, κουτιά εμπορευμάτων, σανίδες στεγών, προκατασκευασμένες κατοικίες (Κακαράς, 1999)], αλλά και στύλοι, πάσσαλοι, πριστή ξυλεία, έπιπλα, χαρτί, είναι διαρκώς ανανεώσιμα υλικά, ανακυκλώσιμα και βιοαποικοδομήσιμα και των οποίων η συγκομιδή, παραγωγή και χρήση επιβαρύνει πολύ λιγότερο το περιβάλλον σε σύγκριση με άλλα ανταγωνιστικά υλικά, είναι και φθηνή πρώτη ύλη και κάθε χρόνο παρατηρείται αύξηση της κατανάλωσης ξύλου σε Εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (Γρηγορίου, 1996· Βουλγαρίδης, 2000).

Το ξύλο είναι ανανεώσιμη ύλη που κατά την συγκομιδή και αξιοποίηση σε παραγωγή διαφόρων προϊόντων (π.χ. φραχτών, σκεπής, επίπλων, κ.α.), απαιτούνται μικρότερα ποσοστά ενέργειας και εκλύονται μικρότερα ποσοστά υγρών και αέριων ρύπων σε σύγκριση με άλλα ανταγωνιστικά υλικά. Έχει οικολογικές ιδιότητες: δεν εκπέμπει ραδιενέργεια όπως άλλα υλικά, δεν είναι αγωγίμο υλικό, έχει και καλές θερμομονωτικές ιδιότητες (Γρηγορίου, 1996). Σε παλιότερες εποχές (όπως π.χ. πληροφορούν και τα Ομηρικά έπη) το ξύλο χρησιμοποιήθηκε για κατασκευές όπως: καράβια, άμαξες, ξύλινα καρφιά-γόμεφοι, δάδες, δόρυ, κουπιά, θρόνους, πόρτες, δούρειο ίππο, αργαλειό, κατάρτι, κοντάρι, έπιπλα-κρεβάτι, τραπέζι, καρέκλα- πασσάλους, τόξα, κιβώτια, κ.α. (Τσουμης, 1996).

Ξύλο ως πηγή ενέργειας. Από αρχαιοτάτων χρόνων χρησιμοποιήθηκε το ξύλο ως πηγή ενέργειας καλύπτοντας ανάγκες θέρμανσης, μαγειρέματος. Τα δέντρα του δάσους αποτελούν την πιο αρχαία και σπουδαία «Βιομηχανία Ηλιακής Ενέργειας» με το ξύλο που παράγουν και που διαδραμάτισε και συνεχίζει να παίζει πρωταρχικό ρόλο στη ζωή της ανθρωπότητας (Λυριντζής, 1997). Η πράσινη ενέργεια ή πράσινος χρυσός είναι το αποτέλεσμα της φωτοσύνθεσης των φυτών, όπου η ηλιακή ενέργεια μετασχηματίζεται με μία σειρά διεργασιών σε οργανικές ενώσεις (βιομάζα), οι οποίες αποτελούν μια δυνητική πηγή ενέργειας (Τσατίρης, κ.α., 1996).

Σε όλες τις ηπείρους στην παραγωγή βιομάζας συνεισφέρουν τα δάση κατά 68%, οι σαβάνες και τα λιβάδια κατά 16% και τα καλλιεργούμενα εδάφη κατά 8%. Η βιομάζα που παράγεται κάθε χρόνο παγκοσμίως ανέρχεται σε 172 δις τόνους ξηρού υλικού, με ενεργειακό περιεχόμενο δεκαπλάσιο από την ενέργεια που καταναλώνεται σε ολόκληρο τον κόσμο και είναι ίση με διαπιστωμένα αποθέματα καυσίμων, ορυκτής προέλευσης. Με την ενεργειακή αξιοποίηση βιομάζας μπορεί να επιτευχθεί: θέρμανση θερμοκηπίων, θέρμανση κτηνοτροφικών μονάδων, ξήρανση γεωργικών προϊόντων, κάλυψη θερμικών και ηλεκτρικών αναγκών (συμπαγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας) σε γεωργικές και άλλες βιομηχανικές μονάδες που βρίσκονται κοντά σε πηγές παραγωγής βιομάζας, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για κάλυψη τοπικών αναγκών ή για τροφοδοσία του Εθνικού ηλεκτρικού δικτύου, κάλυψη αναγκών τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης οικισμών, κοινοτήτων-χωριών και δήμων-πόλεων (Σουτερ, 1997· Αλεξάνδρου, Μπούκης, 1998).

- **Χριστουγεννιάτικα Δέντρα.** Αποτελούν δασικό προϊόν με σημαντική κοινωνικοοικονομική σημασία για τους τόπους που τα παράγουν και τα προμηθεύουν, αλλά και για την Χώρα. Η υλοτομία Χριστουγεννιάτικων Δένδρων (Χ.Δ.) δεν έχει καμιά επίπτωση για τα δάση, γιατί προέρχεται από ιδιωτικές εκτάσεις με καλλιέργειες που δίνουν μάλιστα απασχόληση και εισόδημα στον ορεινό πληθυσμό (Καραμέρης, 1996). Η καλλιέργεια τους συμβάλει σε αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και υποβαθμισμένων γεωργικών εκτάσεων, καθώς και στην αγροτική οικονομία ορεινών περιοχών της Χώρας προσφέροντας συμπληρωματικό εισόδημα στους κατοίκους αυτών των περιοχών και πιο συγκεκριμένα η καλλιέργεια εγκαταλελειμμένων οριακών αγρών για παραγωγή Χ.Δ. έχει σαν αποτέλεσμα την προστασία των εκτάσεων αυτών από διάβρωση, τη δημιουργία θετικών επιδράσεων στην πανίδα, τη βελτίωση του ισοζυγίου του διοξειδίου του άνθρακα, γενικότερα την αναβάθμιση των τοπικών οικοσυστημάτων (Καλούδης, κ.α., 2002).

- **Χώρος εργασίας.** Το δάσος αποτελεί περιοχή που παρέχει ποικίλου είδους εργασίες και εξασφαλίζει την καθημερινή ζωή σε μεγάλη μερίδα πληθυσμού, οπότε αποτελεί και ένα πολύ αξιόλογο στοιχείο για την κοινωνική ισορροπία κάθε χώρας (Παπασταύρου, 1993). Θέσεις εργασίας μπορούν να ανοιχθούν και μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης δασικού τουρισμού και ορεινού οικοτουρισμού (Εσκίογλου, 2008).

Ανάπτυξη και διαχείριση δασών οδηγεί μοιραία σε ανάπτυξη αγορών εξαγωγών-εισαγωγών ξύλου και προϊόντων του, οπότε και συμβάλλει σε εξισορρόπηση ισοζυγίου πληρωμών και γενικότερα σε ανάπτυξη διεθνών οικονομικών σχέσεων (Παπασταύρου, 1993). Ας μην υποτιμάται και η απασχόληση σε εργασίες γύρω από τα δάση, που είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους ορεινούς και παραδασόβιους πληθυσμούς, για τους οποίους

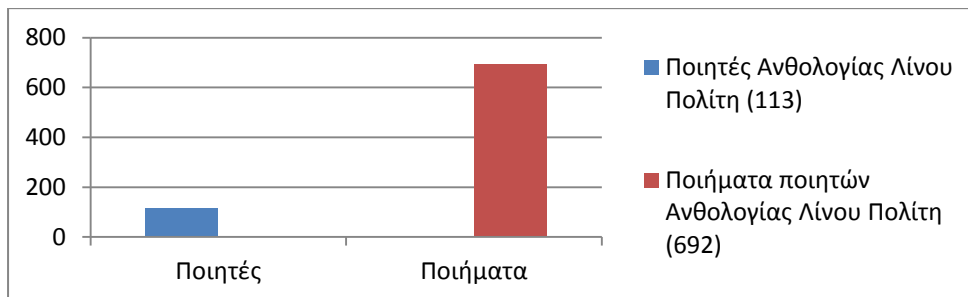
πληθυσμούς άλλωστε οι δυνατότητες απασχόλησης είναι περιορισμένες (Καραμέρης, 1995).

- **Χώρος ιδανικός για Εξορμήσεις Αναψυχής.** Μεγάλη είναι η σημασία και συμβολή των δασών για την αναψυχή των ανθρώπων, τη σημαντική ψυχική ανάταση και αγαλλίαση τους. Σε παλιά Αμερικάνικη Παροιμία σημειωνόταν: «Αν έχεις δύο δραχμές, δος τη μία για ένα καρβέλι, την άλλη για ένα λουλούδι. Το πρώτο θα σου δώσει ζωή, μα το δεύτερο δικαιολογία για να ζήσεις». Τα δάση με την πολυπλοκότητα των τοπίων που εμφανίζουν, την αξεπέραστη ομορφιά, τα χρώματα, τα αρώματα, τους φυσικούς, καταπραϊντικούς ήχους, μπορούν και ενεργοποιούν-διεγείρουν όλες τις αισθήσεις και μαζί βελτιώνουν την ποιότητα της αίσθησης (Ελευθεριάδης, Βιδάκης, 2005).

Στα δάση ο επισκέπτης κερδίζει ψυχική ηρεμία, γαλήνη, απόλαυση, ευεξία, εμπειρία π.χ. από πεζοπορία, κατασκήνωση, κυνήγι, ψάρεμα, φωτογράφιση. Η ποικιλομορφία του φυσικού τοπίου και οι ευκαιρίες δασικής αναψυχής έχουν αξίες που ακόμη δεν μπορούν να μετρηθούν, προσδίνουν όμως στον άνθρωπο ασφάλεια, δύναμη, ξεκούραση, κ.α. όπως -αλλά και περισσότερο, η τέχνη και η μουσική (Παπασταύρου, 1993). Ακόμη τα φύλλα των δέντρων απορροφούν περισσότερο την πράσινη και υπέρυθη ακτινοβολία, με αποτέλεσμα το φως μες το δάσος να είναι πλουσιότερο σε πράσινη ακτινοβολία, η οποία είναι ευχάριστη και ξεκούραστη στα μάτια των ανθρώπων και επιδρά ηρεμιστικά (Σπανός Κ., Σπανός Ι., 1991).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην ποιητική ανθολογία του Λίνου Πολίτη με τα πάνω από εξακόσια ποιητικά έργα (692) και τους πάνω από 100 ποιητές-δημιουργούς (113) (βλέπε Γραφ. 1) αναζητήθηκαν:

Γράφημα 1: Ποιητές και ποιήματα Ποιητικής Ανθολογίας του Λίνου Πολίτη.

- Αρχικά ποιήματα που στον τίτλο τους περιείχαν τυχόν την λέξη δάσος και βρέθηκαν δύο. Το ένα είναι του Κ. Παλαμά: «Το δάσος και το κελί», βρίσκεται στο ΣΤ΄ Βιβλίο: «Ο Παλαμάς και οι σύγχρονοι του». Το άλλο είναι του Ν. Εγγονόπουλου: «Καράβι του δάσους», βρίσκεται στο Η΄ βιβλίο: «Η γενιά του 1930 και ο Σεφέρης» (βλέπε Πιν. 1).
- Ποιήματα που έφεραν τυχόν στον τίτλο τους την λέξη δέντρο και δεν βρέθηκε κανένα (βλέπε Πιν. 1).

Πίνακας 1: Ποιητές και ποιήματα τους με λέξεις στον τίτλο τους τις δάσος και δέντρο, στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.

Ποιητική Ανθολογία Λίνου Πολίτη		
Ποιητές	Ποιήματα με λέξεις στον τίτλο τους	
	ΔΑΣΟΣ	ΔΕΝΤΡΟ
Παλαμάς Κωστής (ΣΤ΄ βιβλίο, Ο Παλαμάς και οι σύγχρονοι του).	Το δάσος και το κελί.	-
Εγγονόπουλος Νίκος (Η΄ βιβλίο, Η γενιά του 1930 και ο Σεφέρης).	Καράβι του δάσους.	-

- Ακολούθως και προκειμένου να συμπληρωθεί ο αριθμός των 20-30 ποιημάτων που είχε τεθεί εξ αρχής ως στόχος προς αναζήτηση και ανεύρεση, εξετάστηκε επιπλέον ποιητικό έργο κάποιων από τους ποιητές της ανθολογίας του Λίνου Πολίτη, πέρα και έξω από την ανθολογία αυτή και βρέθηκαν:

Α) Έντεκα με την λέξη δάσος στον τίτλο τους. Συγκεκριμένα οι ποιητές και οι τίτλοι των ποιημάτων αυτών είναι:

- Βαφόπουλος Γιώργος: «Ω δάσος μεγαλόπρεπο...», «Το Δάσος».
- Βιζυηνός Γεώργιος: «Εν τω Δάσει».
- Βρεττάκος Νικηφόρος: «Παλιό φιλικό δάσος».

- Μαλακάσης Μιλτιάδης: «Το δάσος».
- Παλαμάς Κωστής: «Το Δάσος».
- Ρίτσος Γιάννης: «[Σκοτεινό δάσος...]», «[Χαρτονένιο δάσος...]».
- Σαραντάρης Γιώργος: «Δάσος», «Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ», «Βγήκαμε στο δάσος».

Β) Τριάντα εννιά με την λέξη δέντρο στον τίτλο τους. Συγκεκριμένα οι ποιητές και οι τίτλοι των ποιημάτων αυτών είναι:

- Βαλαωρίτης Αριστοτέλης: «Το ξεριζωμένο δέντρο».
- Βηλαράς Ιωάννης: «Το μαγικό δέντρο» ή «Το μαγεμένο δέντρο».
- Βιζυηνός Γεώργιος: «Τα δένδρα».
- Βρεττάκος Νικηφόρος: «Το δέντρο με τα σπουργίτια», «Τα δέντρα και η συνείδηση», «Δενδροφύτευση».
- Δροσίνης Γεώργιος: «Η ρίζα του δέντρου», «Το καταραμένο δεντρί», «Το δέντρο των Εριννύων».
- Ελύτης Οδυσσέας: «Το φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη ομορφιά».
- Ζαλοκώστας Γεώργιος: «Το δένδρον μου».
- Καρυωτάκης Κωνσταντίνος: «Δέντρο», «[Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα]».
- Μάτσας Αλέξανδρος: «Το δένδρο».
- Παλαμάς Κωστής: «Από πάνω από τα δέντρα», «Ειν' η ζωή αχαμνόδεντρο», «Το δέντρο με τα μοσχοβολιστά», «Η παράκληση του δέντρου».
- Πορφύρας Λάμπρος: «Χειμωνιάτικα δέντρα».
- Ρίτσος Γιάννης: «Κουβέντα κάτω απ'τα δέντρα», «Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες», «Ένα δέντρο», «[Το δέντρο, το...]», «Υπήρχαν δέντρα κάποτε...», «[Παράθυρα, χρώματα, δέντρα...]», «[Ξερίζωσες το δέντρο...]», «[Ένα κοντό δέντρο...]», «[Δέντρα γυμνά...]», «[Το'να δέντρο]», «[Εφυγαν τα δέντρα...]».
- Σαραντάρης Γιώργος: «Κόβω απ'το δέντρο,,», «Νηστικά δέντρα...», «Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο», «Τόσα μάτια και τόσα δέντρα...», «Κόβεις ένα δέντρο», «Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα», «Σ'ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα...».
- Σούτσος Παναγιώτης: «Γεωργός και δένδρον» (Μύθος 58).
- Φιλύρας Ρώμος: «Δέντρα» (βλέπε Πιν. 2).

Επεξηγηματικά σημειώνεται πως σε κάποιους από τους ποιητές αυτούς έγινε αναζήτηση στο συνολικό τους ποιητικό έργο (άπαντα) (Α. Βαλαωρίτη, Ι. Βηλαρά, Γ. Δροσίνη, Κ.Γ. Καρυωτάκη, Κ. Παλαμά, Κ.Π. Καβάφη, Α. Κάλβου, Κ. Κρυστάλλη, Λ. Μαβίλη, Α. Σικελιανού, Δ. Σολωμού, Αθ. Χριστόπουλου), ενώ σε κάποιους άλλους έγινε

αναζήτηση σε μέρος από το έργο τους που υπήρχε δυνατότητα να βρεθεί. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε σε βιβλιοθήκες αλλά και στο διαδίκτυο.

Πίνακας 2: Ποιητές και ποιήματα τους με λέξεις στον τίτλο τους τις δάσος και δέντρο που δεν περιέχονται στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.

Ποιητές από ποιητική ανθολογία Λίνου Πολίτη	Ποιήματα (που δεν περιέχονται στην ποιητική ανθολογία του Λίνου Πολίτη) με λέξεις στον τίτλο τους:	
	ΔΑΣΟΣ	ΔΕΝΤΡΟ
Βαλαωρίτης Αριστοτέλης,		Το ξεριζωμένο δέντρο
Βαφόπουλος Γιώργος	Ω δάσος μεγαλόπρεπο... Το Δάσος	
Βηλαράς Ιωάννης		Το μαγικό δέντρο ή Το μαγεμένο δέντρο
Βιζυηνός Γεώργιος	Εν τω Δάσει	Τα δένδρα
Βρεττάκος Νικηφόρος	Παλιό φιλικό δάσος	Το δέντρο με τα σπουργίτια Τα δέντρα και η συνείδηση, Δενδροφύτευση
Δροσίνης Γεώργιος		Η ρίζα του δέντρου, Το καταραμένο δεντρί Το δέντρο των Ερινυών
Ελύτης Οδυσσέας		Το φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη ομορφιά
Ζαλοκώστας Γεώργιος		Το δένδρον μου
Καρυωτάκης Κωνσταντίνος		Δέντρο, [Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα]
Μαλακάσης Μιλτιάδης	Το δάσος	
Μάτσας Αλέξανδρος		Το δένδρο
Παλαμάς Κωστής	Το Δάσος	Από πάνω από τα δέντρα, Ειν'η ζωή αχαμνόδεντρο Το δέντρο με τα μοσχοβολιστά, Η παράκληση του δέντρου
Πορφύρας Λάμπρος		Χειμωνιάτικα δέντρα
Ρίτσος Γιάννης	Σκοτεινό δάσος... Χαρτονένιο δάσος...	Κουβέντα κάτου απ'τα δέντρα Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες Ένα δέντρο, [Το δέντρο, το...], Υπήρχαν δέντρα κάποτε... [Παράθυρα, χρώματα, δέντρα...] [Ξερίζωσες το δέντρο...], [Ένα κοντό δέντρο...] [Δέντρα γυμνά...], [Το'να δέντρο], [Εφυγαν τα δέντρα...]
Σαραντάρης Γιώργος	Δάσος Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ Βγήκαμε στο δάσος	Κόβω απ'το δέντρο,,, Νηστικά δέντρα... Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο Τόσα μάτια και τόσα δέντρα..., Κόβεις ένα δέντρο Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα, Σ'ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα...
Σούτσος Παναγιώτης		Γεωργός και δένδρον (Μύθος 58).
Φιλόρας Ρώμος		Δέντρα

Κατά την αναζήτηση που έγινε στην ανθολογία του Λίνου Πολίτη για τίτλους ποιημάτων με τις λέξεις δάσος, δέντρο παρατηρήθηκε πως λέξεις συχνότερα εμφανιζόμενες

σε τίτλους ποιημάτων (τρεις φορές και πάνω) ήταν οι κάτωθι· ενδεικτικά σημειώνονται και κάποιες λέξεις που συναντώνται 1 με 2 φορές (βλέπε Πιν. 3):

Πίνακας 3: Συχνότητα με την οποία εμφανίζονται κάποιες λέξεις μέσα στην Ποιητική Ανθολογία του Λίνου Πολίτη.

Λέξεις στην Ποιητική Ανθολογία Λίνου Πολίτη	Συχνότητα εμφάνισης τους
Εις	29
Τραγούδι-τραγούδια-τραγουδάκι-Λιανοτραγούδα	15
Θάνατος-θανατικό-επιθανάτιος	10
Αγάπη-Αγάπες-Αγαπώ	9
Διήγησις, Νυξ- Νύχτα- Νύχτες- Νυχτερινή- Νυχτερινό, Χειμών-Χειμώνας-χειμερινά-χειμωνιάτικο-βαρυχειμωνιά	8
Άνοιξη-Ανοιξιάτικη	7
Έρωτα-Έρωτες-Ερωτικά-Ερωτικό, Ήλιος-Ηλιοβασίλεμα, Ποίηση-Ποίημα-Ποιήματα-Ποιητική	6
Έαρ-Εαρινή, Θάλασσα-Θαλασσινά	5
Επιστροφές-Επιστροφή, Ελευθερία-Ελεύθεροι-Ελευθερωμένη, Ένα-Ένας, Δύο-δυο, Ήταν-Ήτανε, Όνειρο, Λύπη-Λυπημένα, Φθινόπωρο, Φως-φωτός-φωτεινό-φωτερά, Αηδόνι-Αηδονάκια	4
Ασμάτιον, Γυναίκα, Ελεγεία-Ελεγείο, Πατρίδα, Ψυχή, Επί, Ιστορία, Παρηγοριά, Πένθος-πένθιμο, Ρόδο-Ρόδα, Σπουδή- Σπουδές, Φεγγάρι-φεγγαριού, Φίλημα, Ωρα-Ωρες	3
Καρδιά, Δροσιά-Δροσιές, Νερό-Νερού, Άγγελος, Ύπνος, Ύμνος, Αυγή, Κορίτσι, Φωτιά, Κρίνο, Κήπος	2
Άνεμος, Αστέρι, Άνθος, Βοριάς, Ελιά, Θυσία, Λουλούδι, Όρκος, Πεντάμορφη, Τριαντάφυλλο, Φλογέρα, Χελιδόνια, Ελιά, Μυγδαλιά, Όμορφη, Βροχή, Ζωγραφιά, Ναός, Σταυραϊτό, Κισσός, Κυκλάμινο, Σταφύλια, Βουνό	1

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την αναζήτηση που έγινε για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας καταλήγουμε στα κάτωθι:

- Η Φύση με τα συστατικά στοιχεία της δεν μπορούσε να μείνει και δεν έμεινε έξω από τα έργα των Ελλήνων Ποιητών. Ακόμη και αν τα ποιήματα δεν είχαν τίτλους με τις λέξεις δάσος, δέντρο ή και όποια άλλη ανάλογη, φανερό ήταν το στοιχείο της διάθεσης για περιγραφή εικόνων από την φύση. Έτσι σε στίχους πολλών ποιημάτων κύρια και σημαντική θέση εύρισκε και το δάσος και τα δέντρα γενικότερα αλλά και ειδικότερα, ασχέτως αν τοποθετούνταν ως λέξεις και στον τίτλο του έργου-ποιήματος.
- Συγκρίνοντας τα ευρισκόμενα συνολικά στην ποιητική ανθολογία του Λίνου Πολίτη ποιήματα όσον αφορά τον αριθμό τους (πάνω από εξακόσια ενενήντα) με εκείνα που έφεραν στον τίτλο τους τις λέξεις δάσος και δέντρο, καταλήγουμε στο ότι ήταν σαφώς και μικρός ο αριθμός τους. Μόνο δύο ήταν τα ποιήματα με την λέξη δάσος στους τίτλους τους και καθόλου δεν υπήρχαν με την λέξη δέντρο.
- Ωστόσο μικρός είναι και ο αριθμός σε ποιήματα που φέρουν στον τίτλο τους άλλες λέξεις με κάποια ιδιαίτερη σημασία και συμβολισμό όπως π.χ. τις λέξεις καρδιά, Πασχαλιά, άγγελος, κόρη, πεντάμορφη, νερό, ψυχή, ψωμί, ενώ δεν υπάρχει και κανένα ποίημα που να φέρει στον τίτλο του για παράδειγμα την λέξη Λεμονιά, χρυσός, αλήθεια, αρχή, κα. Από την άλλη μεριά, λέξεις που πολλές φορές συναντήθηκαν σε τίτλους ποιημάτων της ποιητικής ανθολογίας ήταν: τραγούδι, θάνατος, αγάπη, νύχτα, χειμώνας, άνοιξη, έρωτας, ήλιος, κα.
- Οι λέξεις δάσος και δέντρο συναντώνται σε τίτλους ποιημάτων μέσα στο ευρύτερο έργο ποιητών της ποιητικής ανθολογίας του Λίνου Πολίτη και που δεν επιλέχθηκαν και δεν καταχωρήθηκαν στην ανθολογία αυτή, ποιητών όπως ο Κ. Παλαμάς, ο Κ.Γ. Καρυωτάκης, ο Γ. Σαραντάρης, ο Γ. Ρίτσος, κα.

Αναμφίβολα και αν οι λέξεις δάσος και δέντρο δεν περιέχονται σε τίτλους ποιημάτων έχουν θέση κύρια και σημαντική μέσα σε πολλά ποιήματα και της ποιητικής ανθολογίας του Λίνου Πολίτη αλλά και του ευρύτερου έργου εκτός αυτής της ανθολογίας ποιητών. Έχουν θέση κύρια, γιατί ως στοιχεία της φύσης πολλές φορές θα χρειαστεί να χρησιμοποιηθούν για να σχεδιαστούν αντίστοιχες εικόνες που θα αναγάγουν τον αναγνώστη σε κόσμους ανάλογους της φύσης θεσπέσιους και ωραίους.

Επιπλέον ας ληφθεί υπόψη πως η ανεύρεση ή όχι τίτλων σε ποιητικά έργα με τις λέξεις δάσος και δέντρο δεν μπορεί και δεν είναι ενδεικτική με το μέγεθος της σημασίας που έχουν οι έννοιες των λέξεων αυτών, καθώς και του επηρεασμού που είναι ικανές να ασκήσουν και ασκούν στους δημιουργούς ποιητές.

Μια πρόταση για περαιτέρω μελλοντική αναζήτηση θα ήταν η αναζήτηση ποιητικού έργου που αν και στον τίτλο του δεν φέρει τις λέξεις δάσος, δέντρο, ωστόσο στο εσωτερικό του αφιερώνει μεγάλο μέρος για περιγραφή ή αναφορά δασών, δέντρων.

ΕΙΔΙΚΟ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Στο τμήμα αυτό της εργασίας επιχειρήθηκε η συγγραφή και παράθεση ποιημάτων, δέκα σε αριθμό, που φέρουν στον τίτλο τους τις λέξεις δάσος, δέντρο και έχουν σχέση με τα δάση και τα δέντρα. Συγκεκριμένα εγράφησαν έξι ποιήματα με την λέξη δάσος στον τίτλο τους και τέσσερα ποιήματα με την λέξη δέντρο στον τίτλο τους. Οι τίτλοι των ποιημάτων αυτών είναι οι εξής:

- Δάσος (ποίημα με ενδεκασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Το Δάσος (ποίημα με οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Το Δάσος είναι ευλογία (ποίημα με εννιασύλλαβες πεντάστιχες στροφές).
- Σε ευχαριστώ Κύριε για τα πανέμορφα Δάση (Ελεύθερος στίχος εννιάστιχων στροφών).
- Τα Δάση να προστατέψουμε (Ελεύθερος στίχος οχτάστιχων στροφών).
- Να πολεμήσουμε για να σώσουμε τα Δάση, για να σώσουμε τους εαυτούς μας (ποίημα με οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Δέντρα να φυτέψουμε (ποίημα με δωδεκασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Θέλω Δέντρο (ποίημα με οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Καλό Δεντράκι (ποίημα με δεκατετρασύλλαβες τετράστιχες στροφές).
- Ξεγελαστήκατε Δεντράκια μου, φυτά (ποίημα με δωδεκασύλλαβες τετράστιχες στροφές).

Επιπλέον παρατίθεται και ένα παραμύθι που γράφηκε με σκοπό την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων για τα δάση και την ώθηση, προτροπή τους προς βοήθεια ουσιαστική για το καλό των δασών. Ο τίτλος του παραμυθιού αυτού είναι ο εξής: «Ο Γιος του Ξυλοκόπου και τα Δάση».

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(Τα υπογραμμισμένα στοιχεία λαμβάνονται ως μία συλλαβή).

Δάσος

(Ενδεκασύλλαβες τετράστιχες στροφές, Ιαμβικό μέτρο)

Του Δάσους το σώμα υγιές, δυνατό,
καθάριο το χόμα, αέρα, νερό
τα έχει κι επίσης τα ζώα, πουλιά,
τα Δέντρα, φυτά του μ' υγεία κρατά!

Το Δάσος στην γη μας ο φίλος καλός,
καλός ευεργέτης, καλός βοηθός,
μαζί με τον Ήλιο δοθήκαν ζωή
να έχει ωραία, λαμπρή της τροπή!

Υπάρχει το Δάσος θα υπάρχουν και 'συ,
θα λείψει το Δάσος σφαγή ακλουθεί,
σταθείτε μπροστά του προστάτες καλοί,
μην χάσουμε Δάση, θα πιούμε χολή!

Το Δάσος στην γη μας ο φίλος καλός,
καλός ευεργέτης, καλός βοηθός,
μαζί με τον Ήλιο δοθήκαν ζωή
να έχει ωραία, λαμπρή της τροπή!

Στο Δάσος πηγαίνεις γαλήνη να βρεις,
το Δάσος σου δίνει αέρα να ζεις,
στο Δάσος παιδάκι να γίνεις μπορείς,
για Δάσος αξίζει στρατιώτης να μεις!

Το Δάσος στην γη μας ο φίλος καλός,
καλός ευεργέτης, καλός βοηθός,
μαζί με τον Ήλιο δοθήκαν ζωή
να έχει ωραία, λαμπρή της τροπή!

Το Δάσος

(Οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές)

Το Δάσος είναι δύναμη
και μια σταθερή αξία,
δίνει παντού τα δώρα του
άφθονα κι όχι αστεία!

Το Δάσος μαζευτήκανε
ανήμερα τα θηρία,
θέλουν να το χαλάσουνε,
σκυλιάζουν κι όχι αστεία!

Το Δάσος να φυλάξουμε,
τον καλό μας ευεργέτη,
τα σχέδια να χαλάσουμε,
παράνομου και του κλέφτη!

Σταθείτε μπρος στρατιώτες του,
φυλάξτε το, το μπορείτε,
αντισταθείτε, διώξτε τους,
εχθρούς κατατροπώστε τους!

Το Δάσος είναι ευλογία

(Εννιασύλλαβες πεντάστιχες στροφές, τροχαϊκό μέτρο)

Είναι το Δάσος ευλογία,
μια προσφορά, παρηγορία
δώρο πανάκριβο, Θεϊκό
που παραδόθηκε στην γη μας,
είναι το Δάσος ευλογία!

Αν θα βρεθείς σε μία στέπα
ερημική, άγωνα, στέρφα,
τότε θα νιώσεις, καταλάβεις
όσα το Δάσος έχει, κλειεί,
είναι το Δάσος ευλογία!

Ζώα, πουλιά, φυτά και πλήθος,
μέσα στο Δάσος ζουν, τριγυρνούν,
είναι Παράδεισος στ' αλήθεια,
χαρά 'περίγραπτη για τον νου,
είναι το Δάσος ευλογία!

Μέσα σε Δάσος πριν το τέλος,
εκεί για να προσευχηθεί, ναι,
πήγε Χριστός με μαθητές του
τυχαίο; Μην και το 'σχυριστείς,
είναι το Δάσος ευλογία!

Όταν θα νιώσεις στην καρδιά σου,
πόνο ή θλίψη ή μαρασμό
π' αυτή η γη συχνά κερνάει
στον άμοιρο της τον πληθυσμό,
σκέψου εικόνες με το Δάσος!

Είναι το Δάσος ευλογία,
αγκάλιασε το κι ευλαβικά,
προστάτευσε το, φρόντισε το,
δώρο σου κι απ' τα καλύτερα,
είναι το Δάσος ευλογία!

Σε ευχαριστώ Κύριε για τα πανέμορφα Δάση

(Ελεύθερος στίχος εννιάστιχων στροφών)

Σε ευχαριστώ Κύριε για τα εξαιρετα δώρα σου,
 τα πανέμορφα που 'δωσες Δάση στην γη,
 τώρα ξέρω πως μπορώ να φτάσω τον ουρανό,
 τα Δέντρα του Δάσους μου δείχνουνε δρόμο,
 τώρα ξέρω πως η καρδιά θα 'ναι πλήρης, όλων των καλών γεμάτη,
 ακριβώς όπως μια ζεστή και γεμάτη αγκαλιά
 και η ύπαρξη μου όλη θα ευωδιάζει
 απ' τα τόσα περικαλλή και λαμπρά
 που θα την προμηθεύουν τα Δάση!

Κοιτώ τα Δάση σου Κύριε
 και χορταίνω από χρώματα χαράς,
 αρώματα ευωδιαστά, ήχους εξαισίους,
 ξέρω πως βρίσκομαι σε επίγειο Παράδεισο
 και θυμάμαι, μπορώ να θυμηθώ τί έχασα
 ως άνθρωπος της πτώσεως,
 έρχομαι σε επίγνωσης κατάσταση,
 θυμάμαι την ζωή την ουράνια,
 την νοσταλγώ και την αποζητώ!

Τα Δάση να προστατέψουμε

(Ελεύθερος στίχος οχτάστιχων στροφών)

Το Δάσος που περπάταγες
 μέχρι να το περάσεις,
 ποτέ να μην το ξεχάσεις
 ως διαβάτης αποσπερνός,
 επειδή μια μέρα θα το κουρσέψουνε
 ανίδρωτοι λοτόμοι,
 φονιάδες, δολοφόνοι,
 αφήνοντας στον τόπο του κόλαση Δαντική!

Το Δάσος να φυλάξουμε
 στα όπλα όλοι ας ἴρθούμε,
 παρανόμους να σβήσουμε,
 να μην τους χαριστούμε,
 το Δάσος να φυλάξουμε
 στην Γη τον ευεργέτη,
 τον μαύρο να χαλάσουμε,
 τον άσπονδο, τον κλέφτη.

Να πολεμήσουμε για να σώσουμε τα Δάση,

για να σώσουμε τους εαυτούς μας

(Οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές)

Όσο τρώμε και πίνουμε,
 καθόμαστε και γλεντούμε,
 φονιάδες καίγουν, «σφάζουνε»,
 τα Δάση μας τα χαλούνε!

Κάψανε Κρήτη, τα Νησιά,
 την Στερεά και Θεσσαλία,
 Ήπειρο, Πελοπόννησο,
 Θράκη και Μακεδονία!

Γελάμε και χαιρόμαστε,
 αμέριμνα τριγυρνούμε
 κι εγκληματίες καίγουνε,
 τα Δάση μακελεύουνε!

Να σταματήσουνε χοροί,
 να πάψουν τα πανηγύρια,
 τα φαγοπότια ν' αφεθούν,
 τα γλέντια και τα τραγούδια.

Τα όργανα να πάψουνε,
οι λύρες να σιγήσουνε,
βιολιά, κιθάρες, τύμπανα,
στην άκρη 'κει, ν' αφαιθούνε.

Να σελωθούν τα άλογα,
να φορτωθούν τα άρματα,
να ταϊστούν μπιστόλες και
να γυαλιστούνε τα σπαθιά.

Να τρέξουμε στις πυρκαγιές,
να τρέξουμ' όπου οι μάχες,
πόλεμος όπου γίνεται
να περισώσουμε τ' άλση!

Άντρες και γέροι που μπορούν,
οι γυναίκες που τολμούνε,
να αρματοθούν και έξωθεν
στα Δάση πάνω να βγούνε.

Πρέπει ακόμη και παιδιά,
εγκυμονούσες και γέροι,
άρρωστοι κι όσοι δεν μπορούν
στις Εκκλησιές να μαζωχτούν.

Καμπάνες να σημάνουνε,
τόρα πρέπει, γιατί θρήνος,
πένθιμα να χτυπήσουνε,
όλη καίγεται η υφήλιος!

Τώρα που καίνε Δάση μας,
χάνεται τ' οξυγόνο μας
και τα νερά τα δροσερά,
χάνονται, δυστυχία μας!

Ελέγχουνε τα νεύρα μας,
 και τ' αντανακλαστικά μας,
 ζούμε, υπάρχουμε άραγε
 ή σβήσανε λογικά μας!

Βάζουν φωτιές και θέλουνε
 να δούνε τί θ' απογίνει,
 είμαστε ξύπνιοι, τρέχουμε
 ή ο ύπνος μας τυλίγει;

Εμπρός, ξυπνήστε, τρέξετε,
 τ' άρματα σας φορτωθείτε,
 την Φύση αν θα σώσουμε
 και την ζωή μας σώζουμε!

Των Δέντρων η αναπνοή
 είναι δροσιά και ζωή μας,
 των Δέντρων η καταστροφή
 είναι και καταστροφή μας!

Γυναίκες και μανάδες σας
 μαύρα πείτε να βάλουνε
 και θρήνο, μοιρολογητό
 ν' αρχίσουν δίχως δισταγμό!

Αχ να 'ταν το κλεφτόπουλο,
 σαν τότε, το θυμόσαστε;
 Να ξύπναγε, προχώραγε
κι όλους να κατατρόπωνε!

Στο έμπα του να 'ταν σαν αετός,
 στο ξέβγα του σαν πετρίτης
 και στον καλό τον γυρισμό
 ο νικητής μας ο χρυσός!

Δάση σαν καίγουν, κόλαση,
μαυρίζεται έρμη ζωή μας,
μα δεν πρέπει να 'φήνουμε
να σβήνουν την ύπαρξη μας!

Εμπρός να μην χαρίσουμε
τίποτα απ' τα χρώματα μας
τα πράσινα και ζωντανά,
τον αέρα τα νερά μας!

Τίποτα απ' τα Δάση μας
να μην χαθεί προσέξετε,
κόλαση διαφορετικά,
έρχεται και δεν κρατιέται!

Εμπρός, γοργά να τρέξουμε,
στην μάχη εκεί να βρεθούμε,
προδότες να μην γίνουμε,
κάστρα μην παραδίνουμε!

Δάση θέλουμε πράσινα,
καθόλου πυρπολημένα,
άνθη θέλουμε, λούλουδα,
κι όχι τα βουνά καμένα!

Στην μάχη ας ορμήσουμε,
στον πόλεμο κι ας βρεθούμε,
τίποτα άλλο, φτάνει πια,
να σώσουμε όσα μπορούμε.

Θέλουμε Δάση πράσινα,
με γάργαρα τα νερά μας,
και το οξυγόνο καθαρό
για 'μας και για τα παιδιά μας!

Φονιάδες να θερίσουμε,
στο μέτωπο 'κει ας 'βγούμε,
στα όπλα για να σώσουμε
αυτά που μας διατηρούνε!

Που μας κρατούνε στη ζωή
την πρέπουσα, την ωραία,
που μας στηρίζουν ικανά,
φυλάγουν στέρεα, σταθερά!

Δέντρα να φυτέψουμε

(Δωδεκασύλλαβες τετράστιχες στροφές)

Δίχως τους πνεύμονες ο άνθρωπος δεν ζει
και η πλάση δίχως δέντρα αυτοκτονεί,
πώς θα ζήσεις δίχως δρόσο και αέρα;
Θα πεθάνεις, θα πεθάνουμε παρέα!

Δίχως δέντρα των δασών που μας σκορπούνε
το πολύτιμ' οξυγόνο που ζητούμε,
πώς θα ζήσουμε και πώς θα πορευθούμε;
Θα πεθάνουμε προτού να το σκεφτούμε!

Ας παλέψουμε τουλάχιστον η στιγμή,
πριν να έρθει του θανάτου η τελική
και να δώσουμε στην πλάση νέα δέντρα,
την ελπίδα για τα 'ρχόμενα αδέρφια!

Τα πουλιά λένε τραγούδι ξεψυχώντας
δέντρα ας φυτέψουμε χάρο 'ψηφώντας,
έτσι χρέος θα το κάνουμε στ' αλήθεια,
δράκο πλήξουμε με του Θεού βοήθεια!

Θέλω Δέντρο

(Οχτασύλλαβες τετράστιχες στροφές)

Ένα δέντρο που θα έχει
 μες τους κλάδους του αηδόνια,
 θα φυλάγει μες τα κλώνια
 μύρια κι αμέτρητους καρπούς!

Τον παχύ θα δίνει ίσκιο
 Καλοκαίρι μες τον καύσο
 και για τον Χειμώνα ξύλα
 να ταΐζεται η φουφού!

Φύλλα, άνθη, ευωδία
 και καρπ' ίδια αμβροσία
 και κορμός για χρήσεις μύριες
 καύσιμα, 'πιπλα κι οπλισμούς!

Ρίζες μες την γη μεγάλες
 θα απλώνει, ξεδιπλώνει
 και ως φύλακας, ως φράγμα
 τα εδάφη θα τα κρατά!

Και νερό από βροχούλες
 που θα πέφτει και χιονάκι
 θα βοηθά μέσα στο χώμα
 να συλλέγεται ως πηγές!

Λίγα τρώγει, λίγο πίνει,
 άφθονα όμως που δίνει
 και αέρα μ' οξυγόνο
 εμπλουτίζει ολ' ικανά!

Ρύπους και βρωμιές μαζεύει,
κατατρώγει, αφανίζει,
τον πλανήτη καθαρίζει
και οάσεις μας χαρίζει!

Στα πουλιά και στα ζώακια
χώρους για φωλιές θα κάμει
και στον άνθρωπο θα δώσει
χρώμα, χώρους να τα χαρούν!

Ένα δέντρο που προσφέρει,
ολ' η ύπαρξη του δίνει,
δεν κουράζεται, δεν γέρνει,
δεν αρνείται, σε 'μας φέρνει!

Κι όταν φτάνει η στιγμή του
για να φύγει «η ψυχή του»,
πάλι κάτι 'χει να δώσει,
μα περισσότερα δηλώσει!

Το δεντράκι πεθαμένο
αναδύει ευωδίες,
σίγουρα έχει αγιάσει,
αν και πέθαν' ευωδιάζει!

Ένα δέντρο 'ξίζει γίνω,
γιατί ξέρω τί 'πογίνω,
όταν η ψυχή μου θα βγει
και με τ' αιώνιο ενωθεί!

Καλό Δεντράκι

(Δεκατετρασύλλαβες τετράστιχες στροφές)

Και 'συ δεντράκι συνεχίζεις, αναπτύσσεσαι,
στο χώμα βαθιά απλώνεις τα ριζικά σου και
στον ουρανό επάνω ορθώνεις τα κλαδιά σου,
ανθίζεις, λουλουδίζεις, φύλλα ανοίγεις πολλά!

Και 'συ καλό δεντράκι συνεχίζεις να κρατάς,
νερό ρουφάς κι 'λλα στοιχεία απ'το έδαφος
και μεγαλώνεις, γιγαντώνεις όλους ξεπερνάς,
πάνω υψώνεις, γύρω απλώνεις, μπρος ναι, τραβάς!

Καλό δεντράκι όλο πιο όμορφο γίνεσαι
κι ας από πάνω σου περνάει ο χρόνος στυγερός,
εσύ στον στόχο σου, εσύ στον δρόμο σου κοιτάς,
να προχωράς, μπροστά τραβάς, μόνο ψηλά κοιτάς!

Καλό δεντράκι μου, μικρό, εσένα πρότυπο
εγώ να βάλω και να έχω, μ'αυτό να τραβώ
τον δρόμο σου, αγώνα σου και την προσπάθεια,
την πιο καλή εγώ να κάνω, να 'κολουθήσω!

Ξεγελαστήκατε δεντράκια μου, φυτά

(Δωδεκασύλλαβος τετράστιχων στροφών)

Ξεγελαστήκατε αδέρφια μου φυτά,
φίλοι μου δέντρα, άνθη, λούλουδα καλά,
πως το βιαστήκατε κι ανθίσατε νωρίς,
το κρύο στέκει, δεν έφυγε, αρνητής!

Βιαστήκατε αδέρφια μου φυτά καλά,
χυμούς κινήσατε και φέρατε ψηλά,
όμως το κρύο δεν τελείωσε εδώ,
είναι, υπάρχει, τριγυρίζει φονικό!

Το δίχως άλλο την πατήσατε, γιατί;
 Πουλί ανήμπορο θα φύγει η ζωή,
 όταν το κρύο τ'αδυσώπητο, σκληρό,
 εσάς κυκλώσει και σας κλέψει τον παλμό!

Φίλοι, αδέρφια άνθη, λούλουδα, φυτά
 πώς σας ξεγέλασε καιρός έτσι καλά;
 Φίλοι αδέρφια άνθη, λούλουδα, φυτά
 πώς σας φονεύει του καιρού τέτοια δουλειά;

Έτσι και'μένα, τους ανθρώπους γενικά,
 ότι φαντάζει πως ζωή μου την κρατά
 φονιάς θα γίνει και θα κλέψει μου πνοή,
 μία απρόσμενη, μια άγνωστη στιγμή!

Έτσι'ναι σ'όλα, έτσι γίνεται θα δεις
 ότι σου δίνει τα καλύτερα ζητεί,
 λίγα και ψίχουλα θα πάρεις δυστυχώς,
 μα σαν πληρώσεις η ζωή σου οβολός!

Λίγα σε τούτον'δω τον κόσμο θα γευθείς
 καλά, ωραία, πλούσια και προκοπής,
 μα να θυμάσαι πως κι αυτά πήρες κακώς,
 πίσω σου στέκει με δρεπάνι ο εχθρός!

Δόλωμα είναι'δω σε τούτη την ζωή
 όσα καλά θα τα ζητήσεις να γευθείς,
 δόλωμα που τ'άμοιρο θύμα δυστυχώς,
 σε τάφο πάνε και ανύπαρκτος βοηθός!

Μην σαν τα δέντρα και εσύ ξεγελαστείς,
 μην σαν τα άνθη την ψυχή σου στερηθείς,
 μην δώσεις ότι πιο πολύτιμο, καλό
 για λίγα ψίχουλα, ψευτιάς τον θησαυρό!

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ο Γιος του Ξυλοκόπου και τα Δάση

Μια φορά και έναν καιρό μέσα σε ένα μεγάλο και πυκνό, πλούσιο Δάσος ζούσε ένας τίμιος, ταπεινός και ενάρετος ξυλοκόπος. Ζούσε μακριά από τους ανθρώπους, αλλά όχι μόνος. Και δεν ήταν μόνος, γιατί είχε γύρω του ένα σωρό τα ζώα του Δάσους, μικρά και μεγάλα και τα πουλιά αλλά και τα φυτά και τα Δέντρα που για αυτόν δεν ήταν άψυχα, αλλά πολύ περισσότερα ήταν. Ήταν ζωντανά, ήταν φίλοι του και αυτός δικός τους φίλος!

Έκοβε γέρικα, άρρωστα, νεκρά Δέντρα και ποτέ τα υγιή και καλά. Καθάριζε το Δάσος και το βοηθούσε με την προσεγμένη του δουλειά αλλά και την υπεύθυνη και ύστερα κουβαλούσε με την βοήθεια των ζώων του –μερικά μουλάρια- τους κομμένους κορμούς σε σημεία συγκεκριμένα σε ανοιχτό δρόμο, από όπου πήγαιναν και τα έπαιρναν οι χωρικοί και οι άνθρωποι των οικισμών για τις ανάγκες τους. Ως αντίτιμο για αυτήν του την δουλειά, του άφηναν οι άνθρωποι πάλι σε καθορισμένα σημεία, διάφορες προμήθειες και αντικείμενα και πράγματα που χρειαζόταν και που τους είχε συμφωνήσει από παλιότερα να του αφήνουν.

Ο ξυλοκόπος ζούσε στο Δάσος μακριά από τους ανθρώπους, με δική του απόφαση αποτραβηγμένος. Δυσκολεύτηκε λίγο στην αρχή, είναι αλήθεια, να συνηθίσει, δεν άργησε όμως να μάθει να ζει και μάλιστα πολύ καλά μες το Δάσος και να μην θέλει να φεύγει από αυτό! Εκεί μες την φυσική ομορφιά του Δάσους την αληθινή, την ζωντανή, ο ξυλοκόπος ημέρευε, γαλήνευε, ηρεμούσε και χαιρόταν την κάθε στιγμή της ζωής του, το κάθε δευτερόλεπτο που περνούσε. Τους ανθρώπους δεν τους εμπιστευόταν. Είχαν τόσο αλλοιωθεί ζώντας μακριά από την Φύση, γίνανε ψεύτες, υποκριτές, απατεώνες, εκμεταλλευτές. Το να ζούσες με τους ανθρώπους, μες τις κοινωνίες τους που μύριζαν σαπίλα, αρρώστια και θάνατο, θα ήταν πολύ ανόητο και τρελό! Και αυτός χρόνια μακριά από αυτούς, είχε καλά ξεκαθαρίσει τα πράγματα, τα έβλεπε καθαρά όπως είχαν και διάλεγε την ζωή την υγιή και αληθινή, την ζωή την μακριά από τους αρρωστημένους ανθρώπους, την ζωή μες το Δάσος!

Αλλά μες το Δάσος ο ξυλοκόπος δεν ήταν μόνος, είχε και την γυναίκα του και τον γιο του. Η γυναίκα του μια ορφανεμένη χωριατοπούλα, γνώρισε την πίκρα, την απογοήτευση από τους ανθρώπους, για τα καλά γνώρισε την άσχημη πλευρά τους και όταν έτυχε στον δρόμο της ο ξυλοκόπος να βρεθεί, ένιωσε ότι κάτι διαφορετικό με αυτόν συνέβαινε, έντιμα και αληθινά μιλούσε, δεν πολυσκέφτηκε λοιπόν, τον έβαλε στην ζωή της, δέχθηκε και μπήκε στην ζωή του, μετακόμισε μες το Δάσος και δεν το μετάνιωσε ποτέ. Όσο για τον γιο του, αυτός ήταν ένα χαριτωμένο, υγιές, ζωντανό, καλόκαρδο παιδάκι, παλληκαράκι που

μεγαλώνοντας μες το Δάσος έμαθε να αγαπά τα ζώα, τα φυτά, τα Δέντρα, το Δάσος ολάκερο. Φίλους του είχε τα ζώα και τα πουλιά, έπαιζε μαζί τους, έτρεχε μαζί τους, μιλούσε μαζί τους (ναι, ναι έμαθε ακόμη και μιλούσε και συνεννοούνταν μαζί τους, πολύ καλά μάλιστα) και μεγάλωνε με δύναμη, υγεία και ομορφιά ανάμεσα τους και μέσα στην Φύση.

Ο ξυλοκόπος είχε για λίγο, η αλήθεια είναι, προβληματιστεί, για το πώς θα έπρεπε και για το πού, ο γιος του να μεγάλωνε. Μες το Δάσος όπου ζούσε και αυτός ή στις πολιτείες και τα χωριά όπου ζούσαν και οι άλλοι άνθρωποι; Με το να κρατούσε εδώ μαζί του μες το Δάσος τον γιο του, μήπως θα του στερούσε πολλές άλλες ευκαιρίες και δυνατότητες και ευκολίες που ο έξω κόσμος των ανθρώπων θα του πρόσφερε-θεωρητικά τουλάχιστον; Είχε στα αλήθεια αγωνία για καιρό, για το αν η απόφαση που θα έπαιρνε σχετικά με το μέρος που θα έπρεπε να μεγαλώσει ο γιος του θα ήταν η καλύτερη. Τελικά όμως κατέληξε: στο Δάσος σίγουρα θα ήταν καλύτερα. Εκεί θα μεγάλωνε με χαρά, υγεία, καλοσύνη, θα μάθαινε πολλά και σπουδαία και χρήσιμα. Θα μπορούσε να αμύνεται, να επιβιώνει, να αγωνίζεται, θα ήταν σημαντικός και πολύτιμος όπως άλλωστε και το καθετί που μες το Δάσος έτσι αναγνωρίζεται και υπάρχει, δεν θα μύριζε ποτέ την σαπίλα και την δυσωδία των ανθρώπινων οικισμών, δεν θα ερχόταν αντιμέτωπος με τις αρρώστιες και τις νοσηρότητες τους, δεν θα τους άφηνε ποτέ να τον μηδενίσουν, παραμερίσουν, παραγκωνίσουν. Και έτσι λοιπόν κατέληξε και αποφάσισε: ο γιος του μες το Δάσος θα μεγάλωνε.

Και έτσι και έγινε. Ο γιος του ξυλοκόπου μεγάλωνε με χάρη μες το Δάσος, γινόταν ένα λαμπρό, λεβεντόκορμο, περήφανο και ανυπόταχτο σε άνομες-παράνομες βουλές παλληκάρι.

Και κυλούσαν γαλήνιες, ειρηνικές ημέρες, όμορφες οι μέρες μες το Δάσος. Μέχρι που ήρθε μια ημέρα πραγματικά καταραμένη! Μια ημέρα που ήρθε να ανατρέψει την ομορφιά και την γαλήνη και να ξεράσει κόλαση μες το φυσικό παραδεισένιο τοπίο! Ένας πνιγερός καπνός έζωσε τα πάντα και δεν άφηγε την αναπνοή με ευκολία να γίνεται. Μια ζέστη ως από καμίνι απλώθηκε σε όλα και τα ζεματούσε, τα έκαιγε δίχως όρια, υπερβολικά και φλόγες, φλόγες, φλόγες φωτιάς αδηφάγου πεταγόταν από παντού και κατέτρωγαν το Δάσος, αλύπητα κατέκαιγαν, κατασκότωναν τα Δέντρα, τα ζωντανά του, τα πάντα!

Ο ξυλοκόπος με την γυναίκα και το γιο του σε ένα ξέφρενο τρεχαλητό παραδόθηκαν. Και τρέχαν και τρέχαν και τρέχαν χωρίς πίσω τους να βλέπουν, χωρίς πίσω να μπορούν να σταθούν και να δουν, χωρίς και να μπορούν να σταθούν και να σκεφθούν. Τρέχαν ένα ασταμάτητο τρεχαλητό και δεν ξέραν αν θα είχε ένα λυτρωτικό τελειωμό. Φωτιά καταστρεπτική είχε ξεσπάσει και σε αυτό το Δάσος του ξυλοκόπου, πως θα μπορούσε άλλωστε αυτό το Δάσος να γλιτώσει; Τρέχαν, τρέχαν, τρέχαν χωρίς σταματημό, χωρίς παύση και πήγαιναν, που πήγαιναν, που τάχα να ήταν καλύτερα για να πήγαιναν;

-Από'δω, από'δω, από'δω, στην λίμνη, λίγο ακόμη και φτάνουμε, φώναξε ο ξυλοκόπος κι έσφιξε γερά το χέρι της γυναίκας του και με αγωνία κοίταξε αν ο γιος του ικανά ακολουθούσε.

-Πάρτε απ'ένα καλάμι και μπρος, μπίτε στο νερό.

Εκεί μέσα στο νερό βγάλανε και την μέρα και την νύχτα και την άλλη μέρα και την άλλη νύχτα κι αληθινά δεν ξέρανε πόσες μέρες ακριβώς και νύχτες έτσι δα, μες το νερό παγιδευμένοι, βγάλανε, περάσανε!

Το Δάσος γύρω τους καιγόταν, το Δάσος γύρω τους το πολυτιμότεο καταστρεφόταν! Δουλειά αιώνων μέσα σε διάρκεια ωρών, ημερών γκρεμιζόταν, καταστρεφόταν, αφανιζόταν αλλοίμονο!!! Ο γιος του ξυλοκόπου ήθελε να κλάψει, να κλάψει, να κλάψει ασταμάτητα, με διάρκεια, τι ίσως έτσι να κατόρθωνε τον πειστικό πόνο και την θλίψη του να γιάτρευε, να ξεπέρναγε, να μαλάκωνε.

-Τα παλληκάρια δεν κλαιν, του'λεγε ο πατέρας του κι αυτή η κουβέντα τώρα στην θύμηση του ερχόταν και γινόταν εμπόδιο και δεν του επέτρεπε να κλάψει, δεν του επέτρεπε να παραδοθεί σε δάκρυα. Τι να έκανε λοιπόν, να πέτρωνε την καρδιά του, να την έκανε βράχο, να μην ένιωθε τα τόσα χτυπήματα που απανωτά και αιφνίδια του ήρθαν. Έχασε το σπίτι του, τους φίλους του, τα πάντα με τον χειρότερο τρόπο και μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας! Η αδηφάγα, λαίμαργη φωτιά τα κατέφαγε, τα κατέκαψε, τα κατέστρεψε όλα, ανελέητα! Να πέτρωνε την καρδιά του, να γινόταν σκληρός, παγερός, άκαρδος;

-Όταν ο άνθρωπος παύσει να είναι άνθρωπος καλός, δίκαιο, έντιμος, σωστός τότε καλύτερα να πεθαίνει, γιατί τί αξία έχει μια άτιμη βιωτή, τί τον θέλει τον απάνθρωπο και δίχως καλό βίο ο άνθρωπος; έλεγε πάλι ο πατέρας του και αυτός ο λόγος γινόταν πάλι χαλινάρι στην ψυχή του γιου του και τον κράταγε και τον συμμαζευε, από το να μην παραδινόταν σε επιλογές επιζήμιες, επικίνδυνες.

Όταν τέλεψε η φωτιά το έργο της το καταστροφικό κι έκαψε και καρβούνιασε ένα γύρω τα πάντα, όλα, βγήκαν ο ξυλοκόπος και η φαμελιά του συντετριμμένοι, καταρημαγμένοι από ανήμερο πόνο. Το Δάσος τους το όμορφο, το ζηλεμένο τους Δάσος είχε χαθεί! Η φωτιά που πέρασε το εξαφάνισε κυριολεκτικά! Μάζεψαν τις λιγοστές δυνάμεις τους ψυχής και σώματος και ξεκίνησαν να φύγουν, να φύγουν, να φύγουν για πού δεν ήξεραν, σίγουρα όμως ήθελαν μακριά από αυτόν τον κρανίου τόπο να πήγαιναν! Πέρασαν ώρες και αυτοί ακόμη περπάταγαν, σταματημό δεν είχαν, δεν ήθελαν να έχουν, γιατί δεν τους πήγαινε η καρδιά σε καμένα και κατεστραμμένα να σταθούν. Ήθελαν να φτάσουν στην απείραχτη, την μη καμένη ζώνη, την σωσμένη ζώνη του Δάσους και εκεί να στέκονταν, εκεί να κατασκηνώναν και να κοίταζαν τί εν συνεχεία άλλο θα κάμανε, πώς στην ζωή τους θα συνέχιζαν, θα προχωρούσαν.

Και φτάσανε και βγήκαν ξανά μέσα σε άκαυτη ζώνη Δάσους και εκεί καταφύγιο βρήκαν και ξαναξεκίνησαν να οικοδομήσουν την ζωή τους, μόνο που τώρα ξέρανε ότι δεν θα έπρεπε να μένουν ήσυχοι και ήρεμοι, μόνο που τώρα ξέρανε ότι θα έπρεπε να είναι πάντα σε ετοιμότητα για νέες πυρκαγιές που θα ήθελαν να ξαναξεσπάσουν και πιο επικίνδυνες ίσως και πιο καταστρεπτικές!

-Μην γελιόμαστε, το έλεγε ξάστερα, ξεκάθαρα ο ξυλοκόπος, οι φωτιές των Δασών δεν είναι τυχαίες και αγνώστου αιτίας. Έχουν ξεκάθαρη αιτία, ξεκάθαρο υποκινητή. Οι φωτιές των Δασών μπαίνουν από τους ανθρώπους και μόνο από τους ανθρώπους, που παραφρόνησαν τόσο, τόσο πολύ στην ψυχή και στο μυαλό τους αρρώστησαν που καίνε και ότι στην γη τους χαρίζει Παράδεισο, ότι τους ευεργετεί και τους σώζει!

Μα τότε κάτι, μα τότε κάτι πρέπει να κάνουμε για να τους σταματήσουμε, σκεφτόταν ο γιος του ξυλοκόπου και όχι να καθόμαστε και να τους περιμένουμε και να τους αποφεύγουμε και να υποχωρούμε. Μια μέρα αυτήν την σκέψη του την είπε στον πατέρα του, αλλά εκείνος του απάντησε πως δύο αυτοί τί μπορούσαν, τί θα μπορούσαν να κάνουν με τόσους, αμέτρητους βαρβάρους δίποδους και μάλιστα και οπλισμένους.

Δεν είμαστε μόνοι μας, όχι, δεν είμαστε μόνο εμείς, σκέφτηκε ο γιος του ξυλοκόπου. Είναι τα ζωντανά όλα του Δάσους που αν κάποιος τα συντονίσει και τα οδηγήσει θα δουν όλοι μαζί και οι άνθρωποι ακόμα, πως μπορούν να πετύχουν πολλά, πάρα πολλά, πολλά και δύσκολα και άπιαστα και ακατόρθωτα.

Και ο γιος του ξυλοκόπου δεν έμεινε έτσι στις σκέψεις του πλέον βυθισμένος αλλά γρήγορα, βιαστικά προχώρησε σε πράξεις. Αυτός θα ξεκινούσε να συντονίσει τα ζώα στην άμυνα και προστασία του Δάσους! Κάλεσε λοιπόν σε μάζωξη και συνάντηση-συζήτηση όλα τα ζώα. Όσα είχαν ξεφύγει από την φωτιά και είχαν ζήσει τον χαλασμό, γνώριζαν πολύ καλά γιατί έπρεπε να βιαστούν και να προστατέψουν το Δάσος που απέμεινε από τον φτιαχτό από τους ανθρώπους κίνδυνο της φωτιάς...

Και μίλησε ο γιος του ξυλοκόπου με ένταση, πάθος, με πείσμα, θέληση, μαχητικά και έπεισε τα ζώα στην ανάγκη της από μαζί, από όλους προσπάθεια, αγώνα, κοινού αγώνα. Και ενώθηκαν τα ζώα όλα κάτω από την ηγεσία, αρχηγία του γιου του ξυλοκόπου που αγωνίζονταν για το καλό του Δάσους, για το καλό όλων τους. Και κατά πρώτον όρισε ο γιος του ξυλοκόπου ομάδες παρακολούθησης σε συνεχή, νυχθημερόν βάση. Οι ομάδες αυτές θα απαρτίζονταν από πουλιά που από τον ουρανό, τον αέρα κινούμενες, έγκαιρα θα έβλεπαν και θα ενημέρωναν για κάθε ύποπτη και απειλητική κίνηση και ενέργεια. Θα ενημέρωναν το αρχηγείο το οποίο θα βρισκόταν ψηλά σε απρόσιτη βουνοκορφή, αετοκορφή όπου ο γιος του ξυλοκόπου ως αρχηγός θα κατέλυε και θα παρακολουθούσε και θα συντόνιζε σχεδιασμένες ενέργειες.

Θα ενημέρωναν το αρχηγείο, αφού όμως χωρίς καθυστέρηση στέλνανε ειδοποίηση και στις Πρώτες Ομάδες δράσης οι οποίες θα αποτελούσαν από μικρά και μεγάλα ζώα κοντά στην περιοχή εισβολής επικίνδυνων εμπρηστών. Τα ζώα αυτά των Πρώτων Ομάδων δράσης, θα έπρεπε να εμποδίσουν με κάθε τρόπο, την είσοδο των εχθρών στο Δάσος που αν κινούνταν με αυτοκίνητο, μικρά τρωκτικά σε σημεία συγκεκριμένα και από πριν έχοντας προετοιμάσει ροκάνισμα κορμών Δέντρων θα τα έριχναν και θα τους έκλειναν το δρόμο πέρασμα. Εν συνεχεία άλλα μικρά ζώακια θα τρέχανε και θα χαλούσαν όσο πιο αθέατα, το ακινητοποιημένο όχημα καταστρέφοντας, κόβοντας όποια σωληνάκια και εξαρτήματα του μπορούσαν. Και επειδή συνήθως οι εχθροί-εμπρηστές κατά ομάδες κινούνται, πηγαίνουν, όχι ένας, αλλά πολλοί, χωρισμένοι σε σχεδιασμένο-μελετημένο δίκτυο και σαρώνουν την περιοχή που στόχευαν τα διαβολικά αφεντικά τους, πολλές ομάδες ζώων σε πρώτες γραμμές δράσης θα ήταν καθορισμένες και ανεπτυγμένες σε όλο το Δάσος και ιδίως κατά μήκος γειτόνων με το Δάσος δρόμων, για να τις εμποδίζανε.

Οι Δεύτερες Ομάδες δράσης θα τους ακινητοποιούσαν (τους εγκληματίες), θα τους καθήλωναν και εν συνεχεία θα τους οδηγούσαν, εφόσον μπορούσαν, σε προκαθορισμένο περιφραγμένο σημείο φυλάκισης, όπου και ομάδα περιφρούρησης θα τους κρατούσε φυλακισμένους. Και ενώ σε αυτούς τους εγκληματίες της Φύσης θα έπρεπε θάνατος, παρόλαυτα θα τους δινόταν ευκαιρία μεταμέλειας και μετανόησης! Εκεί φυλακισμένοι με λίγο νερό και λίγα φρούτα του Δάσους ίσα για συντήρηση και μη λιμοκτονία, θα έμεναν μέχρι να αποδείκνυαν ότι και μετάνιωσαν και συγγνώμη και συγχώρηση θέλουν να ζητήσουν,

αλλά και προσπάθειες για επανόρθωση θα κάνανε και εμπράκτως μάλιστα, όταν εκεί στην καμένη πλευρά του Δάσους όπου θα οδηγούνταν, θα καθάριζαν και θα φύτευαν νέα Δέντρα!

Και όρισε ο γιος του ξυλοκόπου και Τρίτη Ομάδα δράσης που θα αποτελούνταν από πουλιά μικρά και μεγάλα. Κατά πρώτον, κάποια μικρά της ομάδας αυτής πουλιά ως κατάσκοποι θα φρόντιζαν να παρακολουθούν ύποπτα αεροχήματα ανθρώπων (αεροπλάνα, ελικόπτερα) που θα κινούνταν πάνω από τα Δάση και που θα μετέφεραν ίσως εμπρηστικούς μηχανισμούς, για να ρίξουν στο Δάσος! Αυτά τα οχήματα εγκλήματος των δίποδων, εφόσον κρινόταν ότι έτσι ήθελαν να πράξουν, να βλάψουν δηλαδή το Δάσος, θα τα κατέρριπτε η Τρίτη Ομάδα δράσης με τα μικρά και μεγάλα πουλιά σε σμήνος επιτιθέμενα, ίσια και καταπάνω στα παράθυρα και τις μηχανές τους.

Και ο γιος του ξυλοκόπου για να μην κουραζόταν άσκοπα όλα τα ζώα, όταν σύμφωνα με το σχέδιο σε αναμονή και παρακολούθηση θα βρισκόταν, τους ξεκαθάρισε πως συγκεκριμένες μόνο εποχές του χρόνου πιο επικίνδυνες ήταν, για να γινόταν ζημιά από πυρκαγιά στο Δάσος. Εκείνες λοιπόν τις εποχές και μάλιστα κάποιες τους ημέρες, που και υψηλές θερμοκρασίες θα συνέπιπταν μαζί και με ισχυρούς ανέμους που θα φυσούσαν, τα ζώα θα ήταν σε εγρήγορση, ετοιμότητα και οι ομάδες παρακολούθησης θα ήταν πιο προσεκτικές, όπως και οι υπόλοιπες ομάδες δράσης.

Τις υπόλοιπες εποχές που δεν θα υπήρχε κίνδυνος για πυρκαγιά στο Δάσος, τα ζώα θα κάνανε συγκεκριμένα έργα μες το Δάσος για προστασία, προφύλαξη. Και κατά πρώτον και κύριο χαντάκια, αυλάκια θα σκάβανε και ρυάκια θα φρόντιζαν να κάνουν, έτσι ώστε νερό από λίμνες και ποτάμια να έφτανε σε πολύ περισσότερα και πυκνότερα σημεία του Δάσους.

Δύο βασιλικοί αετοί ανέλαβαν να μεταφέρουν τον γιο του ξυλοκόπου στον αέρα, τόσο για να επέβλεπε, έλεγχε την περιοχή, όσο και για να τον ανέβαζαν στο υψηλό του κατάλυμα, παρατηρητήριο.

Όσο για τους γονείς του, αυτούς, ως για πιο ασφαλές σημείο στο Δάσος, τους μετέφερε κοντά σε μια σπηλιά, δίπλα σε καταρράκτες και εκεί, μαζί τους, ζούσε τις εποχές τις ακίνδυνες για το Δάσος. Όταν όμως ερχόταν οι εποχές οι επικίνδυνες, τους άφηγε, ενωνόταν με τα ζώα, φίλους, συμμαχητές και αγωνιζόταν για την ουσιαστική προστασία του Δάσους.

Πέντε χρόνια στάθηκε ακλόνητος, απτόητος υπερασπιστής, μαχητής για το Δάσος μαζί με όλα τα ζώα και εκατοντάδες το έσωσε φορές και δεν επέτρεψε τον αφανισμό του τον δόλιο, το σατανικό! Πέντε χρόνια καλής δράσης και αγώνα έκανε από κοινού με τα ζώα και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα ζώα είχαν μάθει πια, πολύ καλά να αμύνονται, είχαν αντιληφθεί το πώς θα μπορούσαν να προστατεύσουν το Δάσος, να προστατευθούν και τα ίδια εμποδίζοντας τους κτηνώδεις εγκληματίες, εμπρηστές! Τώρα, αν έφευγε από εκεί –γιατί ω ναι, έπρεπε να φύγει- τα ζώα θα συνέχιζαν μονιασμένα το καλό έργο που ξεκίνησαν. Και ευκαιρία είναι εδώ να πούμε, ότι τα ζώα όλα μονιασμένα ήταν και κανένα δεν εχθρεύονταν κανένα, αλλά όλα ζούσαν ειρηνικά και αδελφωμένα μεταξύ τους. Είχαν ξεφύγει από επιθέσεις το ένα εναντίον του αλλουνού, προκειμένου να εξασφάλιζαν την τροφή τους! Τώρα τρέφονταν όλα με φρούτα, χόρτα και φυτά του Δάσους και ήταν πολύ ευχαριστημένα, ικανοποιημένα!

Και ο γιος του ξυλοκόπου αποφάσισε να φύγει από το Δάσος, όχι χωρίς λόγο σοβαρό. Καθημερινά φτάνανε με πουλιά ειδήσεις λυπηρές, αποκαρδιωτικές για καταστροφές και μαζικούς αφανισμούς άλλων Δασών από φωτιές! Δεν μπορούσε αυτό να έμενε έτσι. Έπρεπε κάποιος να φρόντιζε και για τα υπόλοιπα Δάση της γης που ανοχύρωτα και ανίσχυρα, ευάλωτα μένανε, μπρος στις παράνομες βουλές και δράσεις δίποδων!

Το αποφάσισε. Αυτό που είχε επιτυχημένα εφαρμόσει σε αυτό το Δάσος, θα το μετέφερε ως σχέδιο, για να εφαρμοζόταν και στα υπόλοιπα Δάση και δεν έπρεπε να καθυστερούσε περισσότερο. Πουλιά αγγελιοφόρους λοιπόν έστειλε σε όλα τα Δάση για να έλεγαν, γνωστοποιούσαν στα ζώα τους τις προθέσεις του και για να τα παρότρυναν να

ετοιμάζονταν, μαζεύονταν και περιμένανε για την άφιξη του. Ενημέρωσε τους αγαπημένους του γονείς για το σκοπό-σχέδιο του, ζήτησε τις ευχές, ευλογίες τους και αφού για τελευταία φορά έδωσε συμβουλές στα ζώα φίλους του, ανέβηκε πάνω στους χρυσαετούς, βασιλικούς του αετούς και ξεκίνησε το δύσκολο, μακρινό, ακανθωτό του ταξίδι!

-Θα τα ξαναπούμε, ως χαιρετισμό είπε, φίλοι μου και χάθηκε στους ουρανούς πέρα...

Πέρασαν χρόνια, πέρασαν Άνοιξες, Καλοκαίρια, Φθινόπωρα και Χειμώνες πολλά. Ο γιος του ξυλοκόπου πίσω δεν επέστρεφε, νέα του όμως φτάνανε από παντού, όλα καλά, όλα ευχάριστα. Όπου πήγαινε κατάφερνε με το πάθος της ψυχής του, την αγάπη για τα Δάση και ένωνε τα ζώα και τα στράτευε σε μάχη κατά των ανεγκέφαλων δίποδων που θέλανε να εξαφανίσουν τα Δάση από γης και νικούσε και έσωζε τα Δάση και τα προστάτευε από τους εξολοθρευτούς!!! Ο γιος του ξυλοκόπου είχε μπει στην κορυφή των μαχητών, αγωνιστών υπέρ των Δασών, είχε γίνει το καύχημα, η χαρά των ευγενικών ψυχών, είχε γίνει ο τρόμος, η αγωνία των κακών, των σατανικών! Ο γιος του ξυλοκόπου ήταν το παλληκάρι των Δασών, ο μαχητής ο ενάρτεος των Δασών, ο ήρωας ο ανεπανάληπτος του Δάσους!

Κάθε φορά που καταλάβαινε ότι τα ζώα ενός Δάσους μάθαιναν καλά τους ρόλους τους για την υπεράσπιση του και ότι επιπλέον θα ήταν και μόνα τους έτοιμα να φροντίσουν το Δάσος και τους εαυτούς τους, έφευγε ακούραστα προς άλλο Δάσος, προς άλλα μέρη που χρειαζόταν και εκείνα βοήθεια, που χρειαζόταν και εκείνα προστασία. Ο γιος του ξυλοκόπου

επάνω στους Χρυσαιτούς, βασιλικούς αετούς του ανέβαινε και έσκιζε τον ουρανό και χανόταν βαθιά, πέρα στους ορίζοντες αναζητώντας νέα μέρη, νέα Δάση που τον είχαν ανάγκη. Ο γιος του ξυλοκόπου επάνω εκεί στους Χρυσαιτούς, τους βασιλικούς αετούς του, φαινόταν μεγάλοπρεπος, βασιλικός ως σαν να χρύσιζε και αυτός, καθώς οι ακτίνες του Ήλιου πέφτανε πάνω του και λαμποκοπούσε, αστραφτοκοπούσε!!!

Ο γιος του ξυλοκόπου κατάφερε και πέτυχε τον σκοπό του τον καλό, έσωσε όλα τα Δάση της γης από τον αφανισμό! Φυλάκισε τους παρανόμους υπονομευτές, φονιάδες Δασών και έκανε τον καλύτερο στρατό υπεράσπισης Δασών, έναν στρατό από καλά ενημερωμένα, πειθαρχημένα και αγωνισαμένα ζώα!

Ο γιος του ξυλοκόπου όμως, δεν προστάτεψε μόνο τα Δάση και τα ζώα από τον αφανισμό. Προστάτεψε και τους άμυαλους ανθρώπους, την ανθρωπότητα όλη, γιατί το Δάσος είναι ο καλύτερος ευεργέτης και προμηθευτής σε καλά των ανθρώπων!

Όταν σιγουρεύτηκε ότι όλα, τα πάντα είχαν πάρει μια καλή τροπή και μόνο προς καλό, ο γιος του ξυλοκόπου ανέβηκε στους Χρυσαιτούς, βασιλικούς αετούς του και ως αέρινος, άυλος λες, πέταξε και χάθηκε στους ουραμούς μαζί τους, δίνοντας την υπόσχεση πως κατά καιρούς θα επέστρεφε και θα επέβλεπε και θα παρακολουθούσε για το αν όλα συνέχιζαν όπως έπρεπε καλά.

Ο γιος του ξυλοκόπου χάθηκε στους ουραμούς, κέρδισε τους ουραμούς όπως άλλωστε και όλοι οι άξιοι μαχητές, αγωνιστές, **οι ήρωες!**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Τέχνη και η Ποίηση θέλουν να ομορφαίνουν την ζωή και να την κάνουν ευκολότερα αποδεκτή, ανεκτή. Τα δάση ομορφαίνουν και ασφαλίζουν, διασφαλίζουν την ζωή στον πλανήτη. Ποίηση και δάση εξαιτίας των παραπάνω δράσεων και ιδιοτήτων τους γίνονται αυτόματα δύο κύριοι παράμετροι της ζωής, δύο κύριοι πυλώνες για την ζωή!

Οι ποιητές εμπνέονται και συγκινούνται από τα ωραία και καταθέτοντας τα μέσα σε έργο τους θέλουν κατά ένα τρόπο και να τα διασώσουν, να τα κάνουν αθάνατα. Επίσης συγκινούνται και με ό,τι αδικείται, με ό,τι άνανδρα χαλιέται, ποδοπατιέται, διαλύεται, επιχειρείται να σβήσει και να καταστραφεί και γράφουν για αυτό επιδιώκοντας να στηλιτεύσουν το άδικο, να χτυπήσουν, ξορκίσουν το κακό, να το σταματήσουν. Για τα παραπάνω οι ποιητές φτάνουν να γράφουν για τα δάση και είναι αξιέπαινοι για αυτό.

Ποίηση και δάση υπηρετούν ό,τι καλύτερο και ευγενικό, όταν την ζωή μας ομορφαίνουν, αναμφίβολα! Σχετίζονται μεταξύ τους, αφού τάσσονται σε κοινό μέτωπο ενός αγώνα, του καλού. Και είναι πολύ σπουδαίο αυτό και το καταλαβαίνουμε απλά αν θυμηθούμε εκείνη την ρήση που λέει πως τελικά: **«Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο»!**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξάνδρου, Β., Μπούκης, Ι. (1998). *Παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας από Δασική βιομάζα-Τεχνική και Οικονομική θεώρηση*. Πρακτικά Ημερίδας για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Καρπενήσι: Εκδόσεις Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Σελ.145-153.
- Αλεξίου, Χ. (1998). *Χρήσεις της Δασικής βιομάζας που ανταγωνίζονται τη χρήση για παραγωγή Ενέργειας*. Πρακτικά Ημερίδας για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Καρπενήσι: Εκδόσεις Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Σελ.140-144.
- Αλεξόπουλος, Α. (χ.χ). *Μετεωρολογία*.
- Αμοργιανιώτης, Γ. (1997). *Σχέδιο Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας- Ενότητα Α Τεύχος Α' (Μέρος Ι, ΙΙ): Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης*.
- Αραμπατζής, Γ. & Ανάγνος, Μ.Ε. (2003). *Διερεύνηση των απόψεων των κυνηγών για τη διαχείριση και ανάπτυξη των θηραματικών πόρων*. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα. Σειρά ΙΙ, τόμος 14, τεύχος 1. Θεσσαλονίκη. Σελ.15-21.
- Ασλανίδου, Μ., Σμύρης, Π., Μαυροκορδοπούλου, Ο. & Πιπίνης, Η. (2003). *Αστικό Πράσινο και τα σημαντικότερα Περιβαλλοντικά προβλήματα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης*. Πρακτικά 11^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Ηλίκια. Σελ.205-216.
- Ασλανίδου, Μ., Σμύρης, Π., Μαυροκορδοπούλου, Ο., Πιπίνης, Η. & Τσαντόπουλος, Γ. (2004). *Η ποιότητα ζωής και τα κυριότερα οικολογικά προβλήματα του πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης και τρόποι αντιμετώπισης τους*. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα. Σειρά ΙΙ, τόμος 15, τεύχος 1, σελ.4-15.
- Βαφόπουλος, Γ.Θ. (1990). *Άπαντα τα ποιητικά*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρατηρητής.
- Βγενοπούλου, Ε. (2007). *Διαχρονική εξέλιξη Ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο Λεκανοπέδιο της Αττικής κατά τους θερινούς μήνες 2003-2005*. Διπλωματική Εργασία ΕΣΔΥ. Τομέας Υγειονομικής Μηχανικής και Υγιεινής Περιβάλλοντος. Αθήνα.
- Βρεττάκος, Ν. (1981, 1984, 1991). *Τα Ποιήματα*. Τόμος Δεύτερος, τόμος Τρίτος. Αθήνα: Copyright «Τρία Φύλλα».
- Γεράκης, Π.Α., Ντάφης, Σ., Κακούρος, Π., Μιχαλάτου, Ε. (2003). *Το Φυσικό Περιβάλλον της Ελλάδας Οικοσυστήματα-Τοπία*. Εκπαιδευτικό πακέτο για τη Διαχείριση Προστατευομένων Περιοχών. Τεύχος Β', σελ.15-81. Αθήνα: Έκδοση Εθνικό Κέντρο

Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ).

- Γερασιμίδης, Α. (1995). *Ανθρωπογενείς επιδράσεις στην εξέλιξη της Δασικής βλάστησης στην Ελλάδα Στοιχεία από Διαγράμματα Γύρης*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΗ/1. Θεσσαλονίκη. Σελ.169-203.
- Γιάννης, Ρ. (χ.χ.). *ΠΟΙΗΜΑΤΑ 1941-1958*. Τόμος Β΄. Δέκατη έβδομη έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
- Γκανάτσας, Π., Παπαϊωάννου, Α. (1996). *Συσώρευση οργανικής ουσίας και θρεπτικών στοιχείων στο Δασικό τάπητα και στο έδαφος Δασικών οικοσυστημάτων ερυθρελάτης και οξιάς στην Ελατιά Δράμας*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΘ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.599-614.
- Γούλας, Κ. (1991). *Φραγκοστάφυλα (RIBES) Μικρά Υγιεινά Δασικά Φρούτα*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΔ/3. Θεσσαλονίκη. Σελ.2003-2020.
- Γούλας, Κ. (1993). *Σμέουρα: Μικρά υγιεινά Δασικά φρούτα (rubus idaeus) (εγκατάσταση-καλλιέργεια)*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΣΤ. Θεσσαλονίκη. Σελ. 705-721.
- Γρηγορίου, Α.Η. (1996). *Η οικολογική σημασία των προϊόντων ξύλου*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΘ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.701-714.
- Δασαρχείο Ολυμπίας, (2008). *Δασικά Οικοσυστήματα-Μέτρα αντιμετώπισης Δασικών πυρκαγιών*.
- Δροσίνης, Γ. (1995). *Άπαντα. Ποίηση (1888-1902)*. Τόμος Πρώτος. Έκδοση: Σύλλογος Διάδοση Ωφέλιμων Βιβλίων.
- Ελευθεριάδης, Ν.Α. (1978-79). *Δάσος και Μελισσοτροφία-Μια εκτίμηση της συμβολής του Δάσους στη Μελισσοτροφία της Θάσου*. Δασικά Χρονικά. Μηνιαίο Περιοδικό Πανελληνίας Ενώσεως Δασολόγων Δ.Υ. Αθήνα. Σελ.103-112.
- Ελευθεριάδης, Ν. & Βιδάκης, Κ. (2005). *Το νερό ως αναψυχικός και αισθητικός πόρος: η περίπτωση της Δυτικής Ροδόπης*. Πρακτικά 12^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Τόμος Ι. Δράμα. Σελ.29-37.
- Εσκίογλου, Π.Χ. (2008). *Προστασία Δασικών Οικοσυστημάτων και Φυσικού*

Περιβάλλοντος. 1^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο Καρδίτσας.

- Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, (2014). *ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΕΣ-Γιάννης Ρίτσος Α / ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ-ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ*. Καθημερινές Εκδόσεις Α.Ε..
- Θωμαΐδης, Χ., Λογοθέτης, Γ., Χριστοφορίδου, Γ., Καραμπατζάκης, Θ. (1999). *Οι μεταβλητές της κунηγετικής κάρπωσης ως Δείκτες θηραματικής αφθονίας για τα θηραματικά είδη: Λαγός, Πετροπέρδικα, Ορτύκι και Μπεκάτσα*. 8^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Αλεξανδρούπολη. Σελ.660-672.
- Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, (χ.χ.). *ΑΠΑΝΤΑ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ*. Εκδόσεις ΜΠΙΡΗΣ.
- Καββαδίας, Β.Α., Σειλόπουλος, Δ.Γ., Αλιφραγκής, Δ.Α. (1998). *Χαρακτηριστικά του δασικού τύπητα των Pinus nigra, Pinus maritima και Pinus radiata ηλικίας είκοσι ετών*. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα. Τόμος 9, Τεύχος 4. Θεσσαλονίκη. Σελ.32-41.
- Καϊλίδης, Δ. (1990). *Δασικές Πυρκαγιές*. Τρίτη Έκδοση. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΓΙΑΧΟΥΔΗ ΓΙΑΠΟΥΛΗ.
- Κακαράς, Ι. (1999). *Νέα προϊόντα ξύλου-εφαρμογές-προοπτικές για την Ελλάδα*. 8^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Αλεξανδρούπολη. Σελ.260-268.
- Καλούδης, Σ., Κωστοπούλου, Κ., Γκούσκου, Κ., Λορέντζος, Ν. (2002). *Ηλεκτρονική εμπορία φυσικών Χριστουγεννιάτικων Δένδρων*. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα. Σειρά II, τόμος 13, τεύχος 3. Θεσσαλονίκη. Σελ.22-28.
- Καραβέλλας, Δ., Κατσαδωράκης, Γ., Μαραγκού, Π., Νάντσου, Θ., Σβορώνου, Ε. (2003). *Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών: Οδηγός Ορθής Πρακτικής*. WWF. Αθήνα: Έκδοση Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.
- Καραμέρης, Α.Κ. (1995). *Η καταστροφή των Δασών και οι επιπτώσεις στο Περιβάλλον*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΗ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.599-627.
- Καραμέρης, Α.Κ. (1996). *Το έθιμο και η καλλιέργεια του Χριστουγεννιάτικου Δένδρου*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΘ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.849-863.
- Καρμίρης, Εμμ., Καρμίρης, Ηλ. (1999). *Διατροφικές ανάγκες του Λαγού*. 8^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Αλεξανδρούπολη. Σελ.393-400.
- Κωτούλας, Δ. (2001). *Ορεινή Υδρονομική*. Τόμος Ι «Τα ρέοντα ύδατα». Θεσσαλονίκη.
- Λυριντζής, Γ.Α. (1997). *Τεχνικο-οικονομικές απόψεις σχετικά με τη συγκομιδή και τις δυνατότητες αξιοποίησης των πρεμνοφυών Δασών για παραγωγή ενέργειας*. Πρακτικά

Ημερίδας Σεμιναρίου «Κατάρτισης στελεχών παραγωγικών φορέων στις δυνατότητες και εφαρμογές των Ανανεώσιμων πηγών Ενέργειας». Έδεσσα: Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Σελ.141- 150.

- Μαλαμίδης, Γ. (1999). *Διαχείριση Δασών για τη Βιοποικιλότητα*. 8^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Αλεξανδρούπολη. Σελ.483-495.

- Μαστροδημήτρης, Π.Δ. (2012). *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία*. Όγδοη έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος.

- Μαυροκορδοπούλου, Ο., Σμύρης, Π., Ασλανίδου, Μ., Πιπίνης, Η. (2003). *Το πρόβλημα της ηχορύπανσης και τρόποι αντιμετώπισης του στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης*. Πρακτικά 11^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Ηλεία. Σελ.217-225.

- Μουλαλής, Δ. (2000). *Γενετική Ποικιλότητα Προστασία Δασικών Γενετικών Πόρων εκτός των Προστατευμένων Περιοχών*. 9^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Κοζάνη.

- Μπαλούτσος, Γ. (1989). *Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα*.1:67-80.

- Μπαλούτσος, Γ., Βουζάρας, Α., Καϊμάκη, Σ. (1995). *Η Δασική βλάστηση ως παράγων εξομάλυνσης του μεγέθους των πλημμυρών*. Πρακτικά 2^{ου} Εθνικού Συνεδρίου ΕΕΔΥΠ.

- Μπαλούτσος, Γ., Μιχόπουλος, Π., Μπουρλετσίκας, Α., Καούκης, Κ. (2005). *Διερεύνηση των σχέσεων Δάσους και νερού με βάση το υδρολογικό ισοζύγιο μίας Δασωμένης λεκάνης απορροής*. Πρακτικά 12^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Τόμος Ι. Δράμα. Σελ.69-80.

- Μπαλούτσος, Γ. & Ρούσσοι, Α. (2015). *Τα βουνά-οι πύργοι με νερό και η συμβολή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών και αντίστοιχων πεδινών περιοχών των υδρολογικών τους λεκανών*. Περιοδικό *Δήμητρα* τριμηνιαίας έκδοσης του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού. Τεύχος 11. Αθήνα. Σελ.12-16.

- Ντάφης, Σ. (1986). *Δασική Οικολογία*. Θεσσαλονίκη.

- Πανέτσος, Κ.Π. (1998). *Δυνατότητες παραγωγής Δασικής βιομάζας για ενεργειακή χρήση από φυτείες ταχναυζών Δασοπονικών ειδών*. Πρακτικά Ημερίδας για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Καρπενήσι. Σελ.87-100.

- Παπασταύρου, Α. Κ. (1993). *Κοινωνικός ρόλος του Αστικού και Περιαστικού Πρασίνου και των Δασών*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΔΣΤ. Θεσσαλονίκη. Σελ.145-178.

- Παπαγεωργίου, Α.Χ., Κασιμιάδης, Δ., Αραμπατζής, Γ., Ταμπάκης, Σ. (2004). *Γενετική Ποικιλότητα, Βιοποικιλότητα και Διαχείριση Δασικών Οικοσυστημάτων*. 1^ο Πανελλήνιο

Περιβαλλοντικό Συνέδριο. Ορεστιάδα.

- Παρούσης, Η., Αλεξανδρή, Σ., Σιμώνης, Α. (1990). *Το πρόβλημα Διάβρωσης των Ελληνικών Εδαφών*. 3^ο Πανελλήνιο Εδαφολογικό Συνέδριο. Ινστιτούτο Εδαφολογίας, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών. Θεσσαλονίκη. Σελ.1-13.

- Πολίτης, Λ. (1975). *Ποιητική Ανθολογία-Βιβλίο Πρώτο-Πριν από την Άλωση*. Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

Βιβλίο Δεύτερο-Μετά την Άλωση, 15^{ος} και 16^{ος} αιώνας.

Βιβλίο Τρίτο-Κρητική ποίηση του δέκατου έβδομου αιώνα.

Βιβλίο Τέταρτο-Οι Φαναριώτες και η Αθηναϊκή Σχολή.

Βιβλίο Πέμπτο-Ο Σολωμός και οι Εφτανησιώτες.

Βιβλίο Έκτο-Ο Παλαμάς και οι σύγχρονοί του.

Βιβλίο Έβδομο-Καβάφης, Σικελιανός και η ποίηση ως το 1930.

Βιβλίο Όγδοο-Η γενιά του 1930 και ο Σεφέρης.

- Πολυμενέας, Π. (2004). *Η Ατμοσφαιρική Ρύπανση στο Λεκανοπέδιο της Αττικής*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου-Τμήμα Περιβάλλοντος. Διπλωματική Εργασία.

- Σέττας, Ν.Χ. (1979). *Η ρίζα του κακού των πλημμυρών-Μια υπεύθυνη κραυγή Γεωπόνου*. Επιστολή στο «Βήμα». *Δασικά Χρονικά*. Μηνιαίο Περιοδικό Πανελληνίας Ενώσεως Δασολόγων Δ.Υ. Αθήνα. Σελ.255-257.

- Σιδηράς, Ν., Τσαλουμά, Μ., Βαβουλίδου, Ε. (2002). *Ενδογενείς παράγοντες και βιολογική γονιμότητα εδάφους*. Δηω. Αθήνα.

- Σούτερ, Χ.Α. (1997). *Βιομάζα και ενεργειακή αξιοποίηση αυτής*. Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Πρακτικά Ημερίδας Σεμιναρίου «Κατάρτισης στελεχών παραγωγικών φορέων στις δυνατότητες κι εφαρμογές των Ανανεώσιμων πηγών Ενέργειας». Λάρισα. Σελ.11-30.

- Σπανός, Ι. (1995). *Η προστασία του Δάσους και του Φυσικού Περιβάλλοντος αναγκαιότητα του σημερινού ανθρώπου*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΗ/1. Θεσσαλονίκη. Σελ.341-357.

- Σπανός, Κ. & Σπανός, Ι. (1991). *Η Βλάστηση Ρυθμιστής Κλίματος*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος ΑΔ/3. Θεσσαλονίκη. Σελ.1893-1897.

- Στεφανίδης, Π. (1998). *Σύνταξη μητρώου χειμάρρων-χειμαρρικής Δράσης (Συλλογή, καταγραφή και αξιοποίηση των πληροφοριών)*. Πρακτικά 7^{ου} Εδαφολογικού Συνεδρίου. Αγρίνιο.

- Στεφανίδης, Π. (2005). *Η επίδραση της Δασικής βλάστησης και των ορεινών υδρονομικών έργων στην απαρροή, στη διάβρωση του εδάφους και στις πλημμύρες*. Πρακτικά 12^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Τόμος I. Δράμα. Σελ.19-26.
- Τσατήρης, Μ., Φιλίππου, Ι., Λυριντζής, Γ. (1996). *Δυνατότητες ενεργειακής αξιοποίησης της βιομάζας στην Ελλάδα*. Πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας. Καρδίτσα. Σελ.703-711.
- Τσιόντσης, Α., Τσαγκάρη, Κ., Καρέτσος, Γ. (1999). *Μεταβολή και σχέση των θερμοκρασιών αέρος και εδάφους*. 8^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Αλεξανδρούπολη. Σελ.95-101.
- Τσιτσιπάτη, Β. & Χριστοδούλου, Α. (2006). *Οικονομική ανάλυση της καλλιέργειας της μαύρης τρούφας*. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα. Σειρά II, τόμος 17, τεύχος 1. Θεσσαλονίκη. Σελ.42-51.
- Τσιτσώνη, Θ. (2009). *Οικολογική Αποκατάσταση Πυρόπληκτων Δασικών Περιοχών*. Πρακτικά 14^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου. Αχαΐα-Πάτρα. Σελ 41-55.
- Τσουμης, Γ.Θ. (1996). *Τα Δάση στην Οδύσσεια του Ομήρου*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος 1Θ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.517-529.
- Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, (2000). *Κριτήρια και Δείκτες Αειφορικής Διαχείρισης των Δασών της Ελλάδας*. Αθήνα.
- Υπουργείο Περιβαλλοντικής Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), (2010). *Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης Δασών E.E.. futMon:Forest Monitoring*.
- Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Υ.Υ.Κ.Α.), (2008). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση των Περιβαλλοντικών Κινδύνων που απειλούν την Υγεία 2008-2012*. Αθήνα.
- Φράγκου, Μ.Χ. & Καλλής, Γ., WWF, (2010). *Οδηγός για το Περιβάλλον «Προβλήματα και λύσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού»*. Αθήνα.
- Χατζηστάθης, Α. & Ζάγκας, Θ. (1996). *Προστατευόμενες περιοχές και αειφορική ανάπτυξη-Προσέγγιση των προβλημάτων του Εθνικού Δρυμού Αίνου*. Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τόμος 1Θ/2. Θεσσαλονίκη. Σελ.505-516.
- Χατζηστάθης, Α. (2000). *Δασοκομία και προστασία του Περιβάλλοντος*. 9^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο. Κοζάνη. Σελ.43-50.

- Χατζηφιλιππίδης, Γ. (1998). *Επιπτώσεις στα Δασικά Οικοσυστήματα από την απόληψη βιομάζας για ενεργειακή χρήση*. Πρακτικά Ημερίδας για Ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας. Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ). Καρπενήσι. Σελ.167-178.
- FAO [Food and Agriculture Organization of the United Nations], (2005). *Global Forest Resource Assessment 2005: Progress Toward Sustainable Forest Management*. FAO Forestry Paper 147. FAO. Rome.
- VIARAL S.A., (2010). *Σύστημα Δεντροφύτευσης χωρίς πότισμα*. Αθήνα.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- Βαλαωρίτης, Α. (χ.χ.). Το ξεριζωμένο δέντρο. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=269&hi=54705&cnd_id= (29/9/2018).
- Βηλαράς, Ι. (χ.χ.). Το μαγεμένο δέντρο. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://anemi.lib.uoc.gr/php/pdf_pager.php?rec=/metadata/2/c/7/metadata-26-0000002.tkl&do=72835_01_w.pdf&pageno=92&width=841&height=595&maxpage=194&lang=el (18/5/2019).
- Βιζυηνός, Γ. (1884). ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ-Συλλογή Ποιημάτων. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%91%CF%84%CE%B8%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%82_%CE%B1%CF%8D%CF%81%CE%B1%CE%B9 (28/8/2018).
- Βιζυηνός, Γ. (χ.χ.). Εν τω Δάσει. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%95%CE%BD_%CF%84%CF%89_%CE%94%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9 (28/8/2018).
- Βιζυηνός, Γ. (χ.χ.). Τα Δένδρα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%B1_%CE%94%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1 (28/8/2018).
- ΒΙΚΙΘΗΚΗ, (χ.χ.). Έλληνες Ποητές. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1:%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%84%CE%AD%CF%82> (30/7/2018).

- Δροσίνης, Γ. (χ.χ.). Η ρίζα του δέντρου. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.snhell.gr/kids/content.asp?id=38&cat_id=2 (18/5/2018).
- Εγγονόπουλος, Ν. (χ.χ.). Το καράβι του δάσου. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.info-greece.com/forums/to-karavi-toy-dasoys-nikoy-eggonoroyloy-roiima> (24/7/2018).
- Ελύτης, Ο. (χ.χ.). Το Φωτόδεντρο και η δέκατη τέταρτη Ομορφιά. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://users.uoa.gr/~nektar/arts/poetry/odysseas_elytis_poems.htm (18/8/2018).
- Ζαλοκώστας, Γ. (χ.χ.). Το δένδρον μου. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BD_%CE%BC%CE%BF%CF%85 (25/8/2018).
- Ιστοσελίδα Γκρίνπις, (χ.χ.). Διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο: [www.greenpeace.org /](http://www.greenpeace.org/) (18/12/2015).
- Καρυωτάκης, Κ. (χ.χ.). [Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα...]. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=6&text_id=1027 (18/5/2019).
- Καρυωτάκης, Κ. (χ.χ.). Δέντρο. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=6&text_id=991 (18/5/2019).
- Μαλακάσης, Μ. (χ.χ.). Το δάσος. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://users.uoa.gr/~nektar/arts/poetry/miltiadhs_malakashs_poems.htm#%CE%A4%CE%9F_%CE%94%CE%91%CE%A3%CE%9F%CE%A3 (18/8/2018).
- Μάτσας, Α. (2015). Άπαντα Ποιήματα (1925-1964) / Φιλολογική επιμέλεια: Νικολέτου, Α. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/284078/files/GRI-2016-17069> (18/5/2019).
- Μελέτη Πανεπιστημίου Οξφόρδης, (2014). «Υπόγειος θερμοστάτης»-Οι ρίζες των Δέντρων σταθεροποιούν το παγκόσμιο κλίμα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.astrospalio.gr/?p=singlearticle&id=17120> / (25/4/2016).
- Παλαμάς, Κ. (χ.χ.). Από πάνω από τα δέντρα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsths_palamas_poihmata.htm#%CE%91%CE%A0%CE%9F_%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%A9_%CE%91%CE%A0%CE%9F_%CE%A4%CE%91_%CE%94%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%A1%CE%91 (18/8/2018).

- Παλαμάς, Κ. (χ.χ.). Η παράκληση του δέντρου. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=2088&hi=346272&cnd_id= (28/7/2018).
- Παλαμάς, Κ. (χ.χ.). Ποιήματα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=2392Το (28/7/2018).
- Παλαμάς, Κ. (χ.χ.). Το Δάσος. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=1531 (28/7/2018).
- Πορφύρας, Λ. (χ.χ.). Χειμωνιάτικα Δέντρα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=49&author_id=39 (27/8/2018).
- Ρίτσος, Ι. (χ.χ.). Ποιήματα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=14 (2/10/2018).
- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Δάσος. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://el.wikisource.org/wiki/%CE%94%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%82> (25/9/2018).
- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Έργα του. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A3%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AD%CE%B1%CF%82:%CE%93%CE%B9%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%81%CE%B7%CF%82#1932 (25/9/2018).
- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%97_%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7_%CE%BA%CF%85%CE%BB%CE%AC%CE%B5%CE%B9_%CF%83%CE%B1%CE%BD_%CE%BD%CE%B5%CF%81%CF%8C_%CF%83%CE%B1%CE%BD_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF (25/9/2018).
- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B1%CE%B9_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B2%CE%BB%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CF%84%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1 (25/9/2018).
- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Κόβεις ένα δέντρο. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CF%8C%CE%B2%CE%B5%CE%B9%CF%82_

%CE%AD%CE%BD%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B
F (25/9/2018).

- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Κόβω απ' το δέντρο... Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CF%8C%CE%B2%CF%89_%CE%B1%CF%80%27_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF...
(24/9/2018).

- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Νηστικά δέντρα... Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9D%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1... (25/9/2018).

- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Σ' ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα... Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A3%27_%CE%AD%CE%BD%CE%B1_%CF%89%CF%81%CE%B1%CE%AF%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF_%CE%B7_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1..
. (25/9/2018).

- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Τόσα μάτια και τόσα δέντρα... Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CF%8C%CF%83%CE%B1_%CE%BC%CE%AC%CF%84%CE%B9%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CF%8C%CF%83%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1... (25/9/2018).

- Σαραντάρης, Γ. (χ.χ.). Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85_%CE%B4%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%85%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AD%CE%B2%CE%B7%CE%BA%CE%B5_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%AC%CE%BA%CF%81%CF%85 (25/9/2018).

- Σούτσος, Π. (χ.χ.). Μύθος 58: Γεωργός και δένδρον. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9C%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82_58:_%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BD (2/8/2018).

- Φιλύρας, Ρ. (χ.χ.). Δέντρα. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:
http://www.stixoi.info/stixoi.php?info=Lyrics&act=details&song_id=81003 (27/8/2018).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

<https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1:%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%84%CE%AD%CF%82>

Βαλαωρίτης Αριστοτέλης (1824-1879)

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=269&hi=54705&cnd_id=

Το ξεριζωμένο δέντρο

Κατά τον Ιανουάριον του 1866 διαμένων εν Μαδουρή, μια εκ των χαριεστάτων Ταφίων νήσων, παρεστάθην θεατής φοβερωτάτης τρικυμίας. Έβλεπα την απέναντι πεδιάδα του Ελλομένου υποβρύχιον και καταστρεφομένην, τα δε καλλιμέτωπα όρη της Ελάτης και των Κάρων πυρπολούμενα υπό των κεραυνών.

Η θάλασσα βρυχωμένη συνεστρέφετο εντός στενωτάτων πορθμών και εφείνετο δυσανασχετούσα, ωσει λέαινα εν κλωβίω, τα δε κύματά της, εν ω εισέβαλλον διά του στομίου της Θηλειάς, κειμένης προς το νοτιοδυτικόν ακρωτήριο του Μεγανησίου, και μεγαλοπρεπώς επορεύοντο προς την παραλίαν της Ζαβέρδας, απήντων κατά μέτωπον τον Σκορπιόν και την Σπάρτην, εκ της χορείας και ταύτας των Ταφίων, και αντικρουόμενα κατέπιπτον αφροστεφή και γιγαντώδη επί της Μαδουρής και της αμμώδους ακτής του Ελλομένου.

Αλλ' εν μέσω των μυκηθμών του πελάγους διεκρίνετο η βροντώδης φωνή του χειμάρρου, όστις, πηγάζων από των αποτόμων ακρωρειών της Εγκλουβής και κρημνιζόμενος από χαράδρας εις βάραθρον, λάβρος και καταστρεπτικός φθάνει διά των κλεισωρειών και κατακλύζει την πεδιάδα σύρων παμμεγέθεις λίθους και προαιώνια δένδρα. Ο χειμάρρος ούτος καλείται Δημοσάρι.

Εν εκείνη τη ημέρα τοιαύτη υπήρξεν η δύναμις και η ορμή των υδάτων του, ώστε από των εκβολών αυτού το ρεύμα, διασχίζον τα θαλάσσια κύματα, έφθανε μέχρι της Μαδουρής και έρριπτεν επί του αιγιαλού μου τα λάφυρα της αρπαγής και του πολέμου του. Μεταξύ δε

τούτων και δένδρον πελώριον εκ του γένους των δρυών, κοινώς καλούμενον ρουπάκι, διακρινόμενον διά τε το αγροίκον και την ρωμαλεότητα της φύσεώς του. Το τυχαίον τούτο συμβάν παρήγαγεν εμοί την ιδέαν του επομένου στιχουργήματος, επομένως δε και της επιγραφής αυτού «Το ξερριζωμένο δέντρο».

Αλλ' η ποίησις, ήτις εν τη τελετή των μυστηρίων αυτής ευκόλως διαπορθμεύει απεράντους διαστάσεις και έχει θεόθεν την δύναμιν να συναρμολογή και να συζεύγη αντικείμενα εκ πρώτης αφετηρίας όλως αλλότρια και κατά το φαινόμενον μηδεμίαν έχοντα προς άλληλα σχέσιν, ηθέλησεν εν τη περιπτώσει εκείνη να διεγείρη εν εμοί την μνήμην του Αργύρη προ τεσσαράκοντα ήδη ετών προδοτικώς φονευθέντος, αλλά ζώντος εισέτι εν ταις δημοτικαίς παραδόσεσι και εξυμνουμένου παρά του λαού διά τε την ανδρείαν και το ατίθασσον του χαρακτήρος.

Εγγενήθη ούτος κατά το 1799 και μόλις έφηβος ησπάσθη το είδος εκείνο του βίου, όπερ παρά μεν τοις ευνομουμένοις έθνεσιν υποδεικνύει άκρατον τάσιν προς την βιαιοπραγίαν, εθεωρείτο δε παρ' ημίν ως εξαιρετός ιδιάζον προς μόνους τους γενναίους και τους τολμητίας. Ουδ' εβράδυνε να γίνη γνωστός ο Αργύρης διά το ακαταδάμαστον του ήθους, και εν ταις νυκτεριναίς αυτούς εκδρομαίς ενέσπειρε τρόμον παριστάμενος ως νυκτερόβιον φάσμα, επιβάλλον την θέλησίν του και απαιτών σεβασμόν και υπακοήν εις τα ορέξεις του.

Τότε ηράσθη Ελένης τινός, θυγατρός Μιχαήλου Περδικάρη εκ του χωρίου Καλαμίτσι, καθ' α δε προκύπτει εκ του παρά πόδας δημοτικού άσματος, ο έρωσ αυτού δεν απεκρούετο. Αλλ' οι γεννήτορες της νεανίδος απέρριψαν επιμένων τας περί του γάμου προτάσεις του Αργύρη και η άρνησις αύτη διήγειρεν εν τη αγρία ψυχή του μνηστήρος άσβεστον ζηλοτυπίαν και ακατάσχετον πόθον εκδικήσεως. Εκήρυξεν επομένως πόλεμον κατά της οικογενείας της Ελένης, κατέστρεψε πολλά των κτημάτων αυτής, επλήγωσε καιρίως ένα εκ των συγγενών της και τέλος ενεδρεύσας απήγαγε την κόρην και βιάσας αυτήν την απέπεμψεν, αφού διά του ξίφους κατέκοψεν αυτής τας παρειάς επ' ελπίδι ότι ούτω πως ηκρωτηριασμένην ουδείς ήθελέ ποτε την ορεχθή.

Μετά το κακούργημα τούτο εκηρύχθη εκτός της προστασίας των νόμων και αδρά ωρίσθη αμοιβή επί τη κεφαλή αυτού. Περιέζωσαν τα όρη τακτικοί και έκτακτοι χωροφύλακες, αποσπάσματα της αγγλικής φρουράς εξήλθον ως εις άγραν θηρίου τινός, και όμως επί δεκαπέντε ολοκλήρους μήνας ο Αργύρης εδυνήθη να παραταχθή μόνο, τυγχάνων πανταχού προστασίας και περιθάλψεως, ίσως διότι πάντες έβλεπον μετά δυσμενείας νεανίαν ομόθησκον και γενναίον ασπλάχνως ιχνηλατούμενον υπό αλλοφύλων και ετεροδόξων.

Ό,τι όμως αι αγγλικαί λόγχοι δεν ίσχυσαν να κατορθώσωσι, το κατώρθωσεν η διαφθορά,

και δύο εκ πνεύματος συγγενείς αυτού και φίλοι, ο Πατράλας και ο Νικόλαος Κούρτης, αφού πρώτον αδελφικώς συνεδείπνησαν μετά του Αργύρη, δολίως τον εφόνευσαν, πυροβολήσαντες κατ' αυτού εν των νώτων, εν ω προεπορεύετο αμερίμνωσ, κατά την 22 Αυγούστου τους έτους 1827.

Οι δολοφόνοι, γενόμενοι μισητοί, κατέλυσαν τον βίον εν κατάραις και εν αναθέμασι. Πιστεύεται δε ότι η πέτρα, εφ' ης έπεσε και ήν έβασε διά του αίματος του ο Αργύρης, παρασυρθείσα βαθμηδόν υπό των υδάτων, υπάρχει σήμερον μακράν του τόπου, ένθα απ' αρχής έκειτο, και ότι είναι αυτή εκείνη, ήν προ χρόνων χωρικός τις μοι υπέδειξεν εντός της κοίτης του χειμάρρου και ήτις διεκρίνετο διά της επωνυμίας το κοντρί του Αργύρη, πλησίον του μέρους, όπου εις τον αναβαίνοντα εκ της πεδιάδος παρίσταται αριστερόθεν υψηλός απότομος βράχος, παρά τους πρόποδας του οποίου μεγαλοπρεπής πλάτανος επισκιάζει μικροσκοπικόν και πενιχρόν νερόμυλον.

Ταύτα προς διασάφησιν του πρώτου μέρους του στιχουργήματος. Το δεύτερον αυτού μέρος αποτελεί σύμπλεγμα ατομικών εντυπώσεων, αίτινες επολιόρκουν την φαντασίαν μου, επανελθόντος εξ Αθηνών, όπου επί τέσσαρας μήνας είχα ενδιατρίψει ως πληρεξούσιος της Λευκάδος εν τη δευτέρα εθνική των Ελλήνων συνελεύσει.

Το τραγούδι του Αργύρη

Τρία πουλάκια κάθονται στις Εγκλουβής τα μέρη.

Το 'να τηράει τη Βαφκερή, τ' άλλο το Καλαμίτσι,
το τρίτο το καλύτερο μοιρολογάει και λέει:

Δε σ' τοῦπα εγώ, χρυσό πουλί, δε σ' τοῦπα εγώ η Ελένη
στην Εγκλουβή να μη διαβείς μάδε να μην περάσεις,
με Κούρτη φίλος μην πιαστείς και μπέσα μην του δώσεις,
γιατ' είν' ο Κούρτης άπιστος και θε να σε σκοτώσει;

—Να 'θε το ξέρω αποβραδís, να 'θε το καταλάβω,
να κάμω την Πατράλαινα να κλαίει νύχτα μέρα.

—Δέντρο, πώς κείτεσαι νεκρό στον άμμο του γιαλού μου;

Ποió χέρι σε ξερίζωσε, ποιά δύναμη σ' επήρε
από τη ράχη του βουνού και σ' έριξε στο κύμα;...

Εσένα τα γεράματα δε σ' είχαν σαρακώσει
στα ατάραγα κλωνάρια σου εκατοστάδες χρόνοι

χωρίς να τα λυγίσουνε, εστέκαν σωριασμένοι,
στη σιδερένια φλούδα σου, χωρίς να τηνε γδάρει,
του λόγγου τ' αγριοδάμαλο τα κέρατα ετροχούσε.
Πες μου, πώς κείτεσαι νεκρό, ρουπάκι, στο γιालό μου;

—Κατέβαινε ολοφούσκωτο προχθές το Δημοσάρι,
μουγκρίζοντας στο διάβα του, σα να ζητούσε αμάχη.
Δεν το βαστούσαν ριζιμιά, δεν το κρατούσαν φράχτες,
στο πέρασμά του εγέρνανε σα να το προσκυνούσαν
οι σχίνοι, τ' αγριοπρίναρα. Το κύμα στο θυμό του
εροβολούσε πάντα εμπρός, θεότυφλο, οργισμένο,
και πέφτει κατακέφαλα μ' όλη την ανδρεία του
για να ρουφήξει ένα κοντρί που τ'όφραζε το δρόμο.
Έστεκα εγώ κι εκοίταζα, κι απ' τη βουβή την πέτρα
άκουσα τότε μια φωνή σα να 'βγαινε απ' τον Άδη.
«Πέρνα, ποτάμι, μέριασε, σύρε να σκιάζεις άλλους,
εμέ μ' επάτησε βαρύ ποδάρι ανδρειωμένου,
μ' εστοίχειωσε το αίμα του, κι είμαι θεμελιωμένο
για να φωνάζω ανάθεμα σ' εκείνους που προδίνουν.
Είμαι τ' Αργύρη το κοντρί, είμαι τ' Αργύρη ο τάφος».
Το κύμα αναστυλώθηκε, αφρομανάει, θεριεύει.
Τότε μεμιάς εψηλώσε κι η πέτρα το κεφάλι
και στον πλατύν τον ώμο της τ' αγιόκλημα ανθισμένο
ξαπλώθηκε σα να 'τανε του σκοτωμένου η χήτη.
Ολόγυρά της οι μυρτιές γοργά συμπυκνωθήκαν,
σφιχτά την επερίπλεξαν κι εφάνηκε ο Αργύρης
ολόρθος, τη φλοκάτη του σα να φορούσε ακόμα.
Φεύγουν με τρόπο τα νερά. Του πεθαμένου ο ίσκιος
τα κυνηγάει και τα πατεί. Το χνότο του τα σχίζει.
Αρμένιζε το φάντασμα. Τα νεκρολίβανά του
τα 'χει φτερούγια στα πλευρά κι ανεμοδέρνει χάρος.
Έτρεμε η γης στη ρίζα μου, μ' επλάκωσε η θολούρα,
μ' αγκάλιασεν ο χαλασμός, μ' εσύντριψε, μ' επήρε,

και τώρα σέρνομαι νεκρό... Τήραξε, με γνωρίζεις;...
 Θυμάσαι που 'λθες μια φορά με τα λαγωνικά σου
 κι επλάγιασες στον ίσκιο μου; Εγώ με τα κλωνάρια
 σ' εσκέπασα στον ύπνο σου και συ με το λεπίδι
 εχάραξες στη φλούδα μου, πριν φύγεις, τ' όνομά σου.
 Η μοίρα μάς αδέρφωσε· ξεριζωμένο τώρα
 γυρεύω τόπο να ταφώ... Σ' αγάπησα... με θέλεις;

—Μείνε, σε θέλω, δέντρο μου... Σαν έρθει και για μένα
 η ώρα η αναπόφευκτη οπού σε συνεπήρε,
 θα πω μες στα σανίδια σου να κλείσουν το κορμί μου
 και τ' όνομα που φύλαξες στη φλούδα σου γραμμένο,
 αν θα το φάγ' η μαύρη γη, θέλω με σε να λιώσει.
 Μείνε, σε θέλω, δέντρο μου, στον τάφο συντροφιά μου.
 Όποιος κι αν σ' έστειλε σ' εμέ, ρουπάκι, καλώς ήρθες...

*

Έστεκ' ακίνητος εκεί θωρώντας ξαπλωμένο
 το δέντρο το περήφανο, που μου 'χε στείλ' η μοίρα,
 και χίλιοι μύριοι στοχασμοί σκληρά μ' εμαρτυρούσαν.
 Θυμήθηκα τη νιότη μου όταν μες στην καρδιά μου
 εφύτρων' άδολη η χαρά με φτερωτές ελπίδες...

Ξέγνοιαστη τότε ανέμιζε, σα να 'τανε ξυφτέρι,
 ακαταδάμαστη η ψυχή, κι έπαιρνε για λημέρι
 πότε τα πεύκα του βουνού, πότε τα κυπαρίσσια
 και πότε εφώλιαζε κρυφά μέσα στα ρημοκλήσια,
 κι εγύρευε φαντάσματα. Μονάχη, αποσταμένη
 εβρίσκ' εκεί παρηγοριά. Τη νύχτα οι πεθαμένοι
 την έπαιρναν πνευματικό, κι εκείνη για λουλούδια
 τους έριχνε μνημόσυνα, τους έδινε τραγούδια.

Πόσες φορές καθήμενος στο βράχο μοναχός μου
 έβλεπα να 'ρχεται νεκρό το μούγκρισμα του κόσμου

να ξεψυχά στα πόδια μου, σαν τον αφρό στ' αγέρι,
και πόσες άμετρες φορές, μ' αντάρα, μ' αγριοκαίρι
εκρύφτηκα στην λαγκαδιά, και μέσα στα πλατάνια
ένιωθα απόκρυφη χαρά, ένιωθα περηφάνια,
πιστεύοντας ότ' ήμουνα θεριό με τα θερία,
ανήμερο, ανυπόταχτο κι εγώ σαν τα στοιχεία...
Τα δέντρα ετρίζαν καταγής, γειρτά, ξεριζωμένα,
τα νυχτοπούλια εσκούζανε τριγύρω μου αγριωμένα
κι εγώ μ' ένα τουφέκι
επίστευα πως ήμουνα βροντή κι αστροπελέκι...

Πικρές που 'ν' οι ενθύμησες!... Τότε το μέτωπό μου,
πλατύς, καθάριος ουρανός, δεν του 'χαν αυλακώσει
του χρόνου τα ξεσχίσματα, οι πόθοι, τα φαρμάκια.
Σαν πύργος έστεκε ψηλό κι επάνω του εφωλιάζαν
χιλιάδες όνειρα χρυσά, λες κι ήταν χιλιδόνια
κι εφύγαν με την άνοιξη, τα σκόρπισε ο χειμώνας.
Τώρα το σκέπασαν μεμιάς οι καταχνιές του κόσμου,
συγγένιασε, σκοτίδιασε και ραγισμένη πλάκα
κατάμεσα στου κεφαλιού τ' άψυχο μοναστήρι,
στείρο ξαπλώνεται, βουβό, του λογισμού μου τάφος...
Τί κρίμα τόσο γρήγορα να φεύγουνε τα νιότα!
Όποιος κι αν σ' έστειλε σ' εμέ, ρουπάκι, καλώς ήρθες.

Όταν κι εσύ το δύστυχο, χλωρό και στολισμένο,
εσήκωνες μεσουρανίς τ' αλύγιστα κλωνάρια,
βελάζοντας στον ίσκιο σου έτρεχε το κοπάδι,
ο πιστικός χαρούμενος σ' αγάπαε σαν πατέρα.
Χήρες γριές, πανόρφανες και ζετραχηλισμένες
σου επαίρναν τ' αντιρίμματα, ωσάν ελεημοσύνη,
κι όταν τα ρίχναν στη φωτιά κι ολόγουρα στα θράκια,
με το φτωχό προσάναμμα τη νήστεια αποκοιμούσαν,
τότε σ' ευχολογούσανε κι ελέγαν στην Παρθένο

να σου στοιχειώνει τα κλαριά, να σου χαρίζει χρόνια...
 Τώρα, νεκρό στον άμμο μου, θα σε θυμούνται τάχα;...

Εμαραθήκανε για μας του κόσμου οι πρασινάδες.
 Εσένα σ' εξερίζωσε το κύμα στην οργή του,
 εμέ μού τρώγουν την καρδιά αχόρταγες ελπίδες.
 Να 'ξερες πώς τες έτρεφα! Και τώρα μία μία
 μαραίνονται και πέφτουνε σα φύλλα το χειμώνα.
 Πλάστη μεγαλοδύναμε, σπλαχνίσου με την ώρα
 που θά 'ρθει ο Χάρος να με βρει, και πριν σβηστεί το φως μου,
 στείλε μου πάλε να τα ιδώ μ' όλη την ευμορφιά τους
 της νιότης μου τα ονείρατα! Άφες τα να φορέσουν
 τα ροδοκάλια της αυγής και στο προσκέφαλό μου
 να 'ρθούν να με ραντίσουνε χτυπώντας τα φτερούγια
 με πάχνη από τον Κίσσαβο... Πατέρα, στείλε μού τα.
 [1866]

Βαφόπουλος Γεώργιος (1903-1996)

Ω δάσος μεγαλόπρεπο...

(Τα Ρόδα της Μυρτάλης: 1924-1931 / DE PROFUNDIS GLAMAVI)

Ω δάσος μεγαλόπρεπο, των θλίψεων μου γαληνευτή,
 δέξου με τώρα ελεύθερο από αγάπες κ' από μίση.
 Ποια ανθρώπινη κακία το πνεύμα μου, πούρθε να μαγευτεί
 από την αρμονία σου, να ταραξεί θα τολμήσει;

Λίκνισε την ψυχή μου, που την έκφραση της έχει βρει
 στην κίτρινη αγωνία του φθινοπωρινού θανάτου,
 γιατί έχει νόημα πιο βαθύ κι απ' τη ζωή, όταν απ' τη δρυ
 πέφτει το φύλλο και χλωμό γλυστράει στην πέτρα κάτω.

Το Δάσος

(Αναστάσιμα / Προσφορά και Αναστάσιμα: 1935-1948)

Στο νυχτωμένο πορεύομαι δάσος,
όπου το πνεύμα του σκότους βαρύ
περισφίγγει το πνεύμα μου.

Έχω χάσει το σχήμα του σώματος.
Έχουν χάσει τα δέντρα το σχήμα τους.
Μοναχά του προαιώνιου δάσους
ο βαθύς μυστικός του παλμός
με της δικής μου καρδιάς τον παλμό
συνταιριάζει τους χτύπους.

Πνεύμα της νύχτας αμίλητο,
το ακοίμητο πνεύμα μου
σ' ατενίζει απ' το κάλυμμα
του πολυπύχου επιδέσμου του.

Τη χοάνη του αυτιού σου τεντώνεις
κ' έμφροντι ακούς την ανάσα του δάσους,
που στον ίδιον αυλό τραγουδεί
με την ανάσα μου.

Όσοι μ' αγάπησαν
σ' ανέμελον έγειραν ύπνο.
Για όσους αγάπησα
ξαγρυπνώ στον πυθμένα της νύχτας.

Από τον άνθρωπο
στους ανθρώπους περνούνε.
Η απουσία του
την παρουσία τους αγγέλλει.

Που είναι οι άνθρωποι;
 Κοιμήθηκεν ύπνο βαθύ
 η καρδιά των ανθρώπων.

Πνεύμα, που στέκεις ψηλότερα
 απ' το δικό μου το πνεύμα
 κι' από το πνεύμα του δάσους
 κι από της νύχτας το αμίλητο πνεύμα
 πνεύμα υπέρτερο
 στον πνευμάτων την επαλληλία,
 που εποπτεύεις τη μοίρα
 των κοιμισμένων ανθρώπων
 πνεύμα
 του προαιώνιου πατέρα,
 που είναι τ' αδέρφια μου;

Σκύβω, στο χόμα ακουμπώ
 τον ομιχλώδη μου κρόταφο.
 Με την ανάσα κομμένη αφουγκράζομαι
 τη ματωμένη καρδιά της μητέρας

Κάϊν, αδελφέ μου ταλαίπωρε,
 που είναι τ' αδέρφια μας;

Το κυρτωμένο κορμί μου εκτοξεύω
 προς τη φορά των πανύψηλων δέντρων.
 Η νεφελώδης μου κόμη συμπλέκεται
 με τους πανάρχαιους πλοκάμους του δάσους.

Και ιδού, πνεύμα ακατάληπτο
 τρικυμίζει την κόμη του δάσους.
 Μεταγγίζεται θρήνος πολύστομος
 στο πολυώδυνο πνεύμα μου.

Και ιδού, των ματιών μου ο επίδεσμος
 ως αχλὺς εξατμίζεται.
 Κι' αντικρύζω,
 σε δεινή πολλαπλότητα,
 το αιμόφυρτο φάσμα του Άβελ.

Βηλαράς Ιωάννης (1771-1823)

Βηλαράς Ι., (1995). Ποιήματα. Νεοελληνική Βιβλιοθήκη. Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη.

Το μαγικό δέντρο

Διήγημα (σελ. 302)

ή

Το μαγεμένο δέντρο

https://anemi.lib.uoc.gr/php/pdf_pager.php?rec=/metadata/2/c/7/metadata-26-0000002.tkl&do=72835_01_w.pdf&pageno=92&width=841&height=595&maxpage=194&lang=el

Αναιρούν πολλοί τα μάγια
 Και για έργα του διαβόλου,
 Δεν τα δέχονται καθόλου·
 Με ενάντια γνώμη πάλι
 Τα κυρώνουν πλήθος άλλοι.
 Μον' της βάβως μου η βάγια,
 Γρηά παληά με κόσμου πράξι
 Και στας φρένας της με τάξι,
 Στα πολλά τα παραμύθια,
 Που το βράδυ είχε συνήθια
 Νόστιμα να μολογάη,
 Για να γλυκαποκοιμάη
 Της κυράς της τα εγγόνια

Στα ανήλικα τους χρόνια,
Έκαμε παρόμοια λύσι
Στη δεινήν ετούτη κρίσι.
Έλεγε, λοιπόν, εκείνη
πώς, σε ξένη χωροπούλα,
Μια καλή χωριατοπούλα
σε συκιάς δέντρο αποδίνει
μια φορά αρετής αιτία
να πιστεύουν τη μαγεία.
Νειόνυφη αυτή κι' ωραία
Και χωρίς ψεγάδι νέα,
Με τα δροσερά της κάλλη,
Εσαγίτευε τη ζάλη
Στις καρδιές που τα λιγγρεύουν
Και τη χάρι τους γυρεύουν.
Μον' ο άντρας της, ζηλιάρης
Και χοντρόγνωμος χωριάτης,
Σ' όλα του άτσαλος, στριγλιάρης,
Θέλει νάναι ανοιχτομάτης
Θέλει ο δόλιος να μη γένη
Σαν σε μερικούς συμβαίνει.
Που ομπροστά στο μέτωπο τους,
Αφορμή η σύζυγο τους,
Αποχτούν και σαν περίσσια
Τη στολή την αλαφίσια
Και για δαύτο από κοντά της
Μια στιγμή δεν ξεμακραίνει.
Όπου αυτή κι' αυτός πηγαίνει
Πίσω οχ τα πατήματα της,
Ίσκιος άλλος καταντάει,
Μέρα νύχτα τη φυλάει.
Μόνε μάταιους κόπους χάνει,
Μ' όσες φύλαξες κι' αν κάνη.

Στο χωριό κοντά ως μίαν ώρα,
Σε κορφή μικρής ραχούλας,
Με νερά βαθειάς βρυσούλας,
Και με δέντρα καρποφόρα,
Ήταν ένα μοναστήρι
Μοναχών μ' αγιωσύνη,
Καθαράν ασκητωσύνη.
Πέντε έξη καλογέροι
Το χειμώνα ησυχάζουν,
την ψυχούλα τους κυττάζουν
Κι' όταν έρθη καλοκαίρι,
Δυό τρεις μήνες προς το θέρος,
Περιτρέχουν κάθε μέρος
Κι' οχ τους ευλαβείς συνάζουν,
Με πολλήν ταπεινωσύνη
Και με κόπο τους σοδειάζουν,
Για δική τους κι' άλλων χρεία,
Χρονική ζωοτροφία.
Ο καλός Ηγούμενος τους,
Αν και νειος την ηλικία,
Έχει πάσαν εξουσία
Κι' είναι τέλειος προεστώς τους
Και, σαν άνθρωπος με μέτρα,
Οχ του λόγου του γνωρίζει
Και ορθά αποφασίζει
Πως η σάρκα δεν είν' πέτρα
Όθεν των συναδελφών του
Κάποια λάθη συμπαθάει
Και μ' εξαίρετον σκοπόν του
Να μην πέσουν προσπαθάει
Σε αγώνα απελπισίας,
Μέγα σφάλμα ανοσίας.
Και σαν κοσμανταμωμένος,

Με πολλούς αγαπημένους,
Όποτε στη χώρα μπαίνει,
απ' αυτή ποτέ δεν βγαίνει,
Στου χωριάτη αν δεν περάση
Την υγεία του να ρωτήση
Και προμιού τον ευλογήση,
Μπρος το δρόμο δε θα πιάση.

Κι' όχι τάχα τότε μόνον
Δείχνει αγάπης τόσον πόνον
Και για χρέος λογαριάζει
Μες στου φίλου να συχνάζη,
Μον' έτς' ήτον μαθημένος
Απ' αρχής, αναγκασμένος
Οχ τη μεταξύ τους σχέσι
Που μικρούθεν είχαν δέσει.
Τούτο όμως ακλουθώντας
Και στου φίλου παντρεμένου,
Με καλή συντροφιασμένου,
Και τη νεια συχνοθωρώντας,
Να αισθάνεται αρχινάει
Κάτι τι που τον τσιμπάει,
Με βρασμόν πολύν κα ζέσι.
Της καρδιάς του μες στη μέση.
Πειρασμού το δόλο βλέπει
Και τ' αγκίστρι ετοιμασμένο
Προς του λόγου του ριμμένο,
Και τυφλά σε όσα πρέπει
Οχ του έρωτα το πάθος,
Επαράπεσε στο λάθος
Και τ' αμαρτωλό του μάτι
Την πεθύμησε κομμάτι.
Η γυναίκα, η κακιωμένη
Η απ' άλλο διαθεμένη

Οχ το φέρσιμο του αντρός της,
 Η της λέγει ο λογισμός της
 Με καλόγερον αν φταιΐξη
 Ο Θεός θα της το στρέΐξη,
 Η που ΐέρω τί δικούς της
 Έχει αυτή λογαριασμούς της,
 Δείχνει ως τόσο ευπλαχνία
 Στου Ηγούμενου την τύχη,
 Κι'όλο πως θελά πιτύχη
 Παντοχής του δίνει φώτα
 Μόνε ήταν χρεία πρώτα
 Γ'αλλουνού την αγρυπνία
 Να μπορέσουν να κοιμίσουν
 Και καρπό ν' αποκερδίσουν.

Όσα ο Μοναχός ηΐέρει
 Στρατηγήματα κινάει,
 Μήτε πλιο τραβάει χέρι
 Οχ τα όσα μελετάει.

Μον' το νου του κι' να σκοτώνη,
 Τον χωριάτη δε σακκώνει.
 Τέλος πάντων είχε φθάσει
 Ο καιρός που το γιορτάσι
 Κάθε χρόνο συνηθίζουν
 Και λαμπρά πανηγυρίζουν
 Του μοναστηριού οι πατέρες,
 Εις εκείνες τις ημέρες
 Πού, καιρόν ΐενητεμένοι
 Στο χρεωστικό ταξείδι,
 Με πολλά ελέους είδη,
 Επιστρέφουν φορτωμένοι.
 Πλήθος κόσμου εκεί συντρέχει
 Και σε τέτοιαν ευκαιρία
 Ο Ηγούμενος παντέχει

Να μη μείνη σ' απραξία.
Τους συνάδελφους του κράζει
Κι' όπως πρέπει τους διατάζει
Κάθε τρόπο να φροντίσουν
Το λαό να ευχαριστήσουν,
Κι' άπατός του έγνοιαν έχει
Όπου η γνώμη του προσέχει.
Το αντρόγυνο καλνάει
Χωριστά μες στο κελλί του
Και κατά την όρεξι του
Μοναχούς σ' αυτό κρατάει.
Στο τραπέζι οι τρεις αντάμα
Ξεφαντώνουν, τρων και πίνουν,
Το ποτήρι συχαδειάζουν,
Κάθε απλάδι δοκιμάζουν,
Και στην τύχη τους αφήνουν
Κάθε άλλο τότε πράμμα'
Και γλυκά συνομιλώντας,
Απερνάν χαροκοπώντας'
Μολοντούτο από το δρόμο
Του σκοπού του δεν σπαρνάει
Ο Καλόγερος' Τον νόμο
Της καρδιάς του δεν χαλνάει,
Και το φίλο του κρασώνει
Για να τον απομεθύση.
Μόνε δεν το κατορθώνει,
Μήτ' ελπίζει να νικήση.
Ύστερα οχ το μεσημέρι,
Αν ορίζουν, τους προβάνει,
Στο περβόλι να τους φέρη'
Κι' η γυναίκα, αναμμένη
Οχ το πολύ το φαγοπότι,
εσηκώθηκεν η πρώτη

Κι' ομπροστά το δρόμο κάνει
 Κι' αποπίσω ο ξεχωρίτης
 Ακλουθαίει πάντα μαζί της.
 Σ' ίσκιο δέντρου καθισμένοι,
 Προς την πρασινάδα γέρνουν,
 Καταγής ακουμπισμένοι,
 Τη δροσιά του τόπου παίρνουν.
 Μες στα ήπουρα τα άλλα,
 Που τους περιτριγυρίζουν,
 Μια συκιά καταστολίζουν
 Σύκα ορεχτικά, μεγάλα:
 Ο Καλόγερος πιωμένος,
 Όλως διόλου αφιερωμένος
 Την καρδιά τους για να κάμη,
 Δεν αργάει ευθύς να δράμη
 Και ψηλά να σκαρφαλώση
 Οχ τα σύκα να τους σώση
 Και καθώς απάνω βρέθη,
 Οχ του Έρωτα τη μέθη,
 Εσοφίστηκε στο νού του
 Κάποιο τέλος του σκοπού του.
 Κι' άλλος όφιος παραδείσου'
 Μ' άλλα λόγια κι' άλλον τρόπο,
 Από όμοιον όμως τόπο
 Αρχινάει να φωνάζη.
 Το χωριάτη να χουγιάζη
 Και του λέγει - Εντροπή σου!
 Ω χωριάτη αφορεσμένε,
 Πειρασμέ, καταραμένε!
 Εδώ μέσα, εδώ αυθάδη,
 Βρωμερή ψυχή του Άδη!
 Και με βια του κατεβαίνει,
 Τρέχει ευθύς και τους ζυγώνει

Και στη μέση τους εμπαίνει,
 Τους τηράει, τους ψηλαφίζει
 Και τα μάτια του τεντώνει
 Ύστερα σταυροκοπιέται
 Κι' οχ τα γέλια δεν κρατιέται.
 - Τί ειν', άγιε; Τ' έχεις πάθει;
 Εστοχάζοντο ετρελλάθη.
 - Ω, τί είδα, ώ, τι πράμμα!
 Θιάμα, φίλοι, μέγα θιάμα!
 - Πες μας, τ' είδες; - Αμ' εκείνο
 Οπού είδα, πώς να κρίνω!
 Τί να πω, ευλογημένοι;
 Η συκιά 'ναι μαγεμένη!
 Κι' έτσι τους εξιστορίζει
 Πως τους είδε ανταμωμένους,
 Τέλεια πλιό απανωτιασμένους.
 - Τι λες, άγιε! - Ναι, παιδί μου.
 Ναι, που νάχης την ευκή μου
 Για, το δέντρο ειν' ομπρός σου
 Και, σαν θέλης, βεβαιώσου.
 Ο χωριάτης σ' απορία,
 Για να βγη οχ την υποψία,
 Είδε οχ τη συκιά παιγνίδια
 Με τα μάτια του τα ίδια,
 Που, χωρίς στιγμή ν' αργήση,
 Τη γυναίκα του μαζί του
 Παίρει, φεύγει μ' έκστασι του
 Μεσ στη χώρα να γυρίση,
 Κι' άκοπα, οχ το θαυμασμό του,
 Όλο κάνει το σταυρό του.

Βιζυηνός Γεώργιος (1849–1896)

Ποιητική συλλογή «Ατθίδες Αύραι», 1883

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%91%CF%84%CE%B8%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%82_%CE%B1%CF%8D%CF%81%CE%B1%CE%B9

Τα Δένδρα

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%B1_%CE%94%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1

Όλα τὰ δένδρα ἔναι παιδιά,
 πῶχουν τὴν Γῆ μητέρα,
 κ' ἔχουν γιὰ χέρια τὰ κλαδιά,
 ποῦ σειοῦνται στὸν ἀγέρα.

Σειοῦνται καὶ λέν μιὰ προσευχή,
 λυγοῦν καὶ προσκνοῦνε
 τὸν Οὐρανὸ πῶχει βροχή,
 καὶ βλέπει πῶς διψοῦνε.

Κι' ὁ Οὐρανὸς ποῦ τὰ τηρᾷ,
 θυμᾶται τὰ παληά του:
 πῶς ἦταν χάμου μιὰ φορὰ
 κ' εἶχε τὴν Γῆ γρηά του.

Κι' ἀπ' τὰ φιλιὰ τ' ἀδερφωτά,
 κι' ἀπ' τ' ἀγκαλιάσματά τους,
 βγῆκαν τὰ δένδρα ὅλ' αὐτά,
 τὰ γνήσια παιδιά τους.

Γι' αὐτὸ τοῦ θλίβεται ἡ καρδιά
 τὴν δίψα τους σὰν βλέπει:
 εἶναι δικά του τὰ παιδιά,
 νὰ τὰ ποτίσει πρέπει!

Ἀπὸ τὸν θρόνο του γυρνᾷ
καὶ κράζει μιὰ νεφέλη
καὶ τήνε στέλλει στὰ βουνά,
στὰ δάση τήνε στέλλει.

—Πᾶνε στ' ἀπότιστα δενδρά,
στὰ δάση ποῦ διψοῦνε,
καὶ πότισέ μου τα φαιδρά
καὶ δῶσε τα νὰ πιοῦνε.—

Βγαίν' ἢ νεφέλη καὶ περνᾷ
ἐπὶ τὴν Πλάση·
καὶ βρέχει μέσα στὰ βουνά,
καὶ βρέχει μέσ' στὰ δάση.

Καὶ νοιώθ' ἡ Γῆ χαρὰ κρυφή:
ὁ Γέρος τὴν ἴθυμήθη!
καὶ ἔβγαλλ' ὄλ' ἄνθη στὴν μορφή,
κι' ὄλο καρποὺς στὰ στήθη.

Κι' ἀπ' τὴν χαρὰ τὴν τρυφερή,
κι' ἀπὸ τὴν εὐθυμία,
στὴν χώρα δίδ' ὅσο ἔμπορεῖ
εὐθήνεια κ' εὐφορία.

Γι' αὐτὸ φυτεύετε δενδρά
καθεὶς ὅπου προφθάση,
κι' ἀφῆτε νὰ γενοῦν χονδρά,
νὰ σχηματίσουν δάση.

Γιὰ νᾶχουμε κ' ἐμεῖς βροχή
κι' ὠραία πρασινάδα.
Διὰ νὰ κάμουμ' εὐτυχῆ
τὴν ἄκαρπην Ἑλλάδα.

Ἐν τῷ Δάσει

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%95%CE%BD_%CF%84%CF%89_%CE%94%CE%A%CF%83%CE%B5%CE%B9

Μπρὸς στοὺς βράχους ἓνα ρυάκι
τὸν σκοπὸ τοῦ μουρμουρίζει,
καὶ τραβάει στὴν δουλειά του.
Δίχως ὕπνο τ' ἀγεράκι
κυνηγῶντας ἴλογυρίζει
τὰ φευγάτα ὄνειρά του.

Τῆς τριανταφυλλιᾶς ἡ κόρη
μὲ τὸ φῶς κρυφοφιλιέται,
ποῦ τῆς κάμν' ἐργολαβία.
Στὸ χλωμὸ τ' ἐπανοφόρι
κρίνος ἄγριος μαδιέται,
ἀπὸ τὴν ἀπελπισία.

Τὸ μελίσσι μὲ τραγοῦδι
στ' ἄνθους τὴν καρδιά φωλιάζει,
καὶ τοῦ παίρν' ὅ,τι κατέχει.
Τ' ἄστεγο τὸ πεταλοῦδι
κάθε ἴλιγ' ἀγάπ' ἀλλάζει,
καὶ ποτὲ καμμιὰ δὲν ἔχει.—

Βλέπε, πῶς μὲ κάθε τρόπον
τὰ μελίσσια, τὰ λουλούδια,
τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τοῦ κόσμου
μ' ἐνθυμίζουν τῶν ἀνθρώπων
ταῖς χαραῖς καὶ τὰ τραγοῦδια
μὲ τὴν λύπη ποῦν' ἐντός μου!

Ὁ καθένας προοδεύει·

ὅπως εὖρ' οἰκονομείται,
 κ' ἔκαμ' ἔρωτα γιὰ νᾶχη.
 Ἡ καρδιά μ' ὄλο γυρεύει·
 κι' ἀγαπᾷ κι' ἀνταγαπιέται,
 κ' εἶναι πάντοτε μονάχη!

Βρεττάκος Νικηφόρος (1912-1991)

Το δέντρο με τα σπυργίτια

(Ἡ λιτανεία των σκεπασμένων προσώπων)

Τα παιδιά του κρεμάστηκαν ἄλλα στα χέρια μου
 κι ἄλλα στα γόνατα. Τα μάτια τους ἔλαμπαν,
 ἔμπαιναν,
 μέσα μου κ' ἔψαχναν, καθὼς οἱ σπυργίτες
 τ' ὀργωμένο χωράφι. Σε λίγο το στήθος μου,
 σ' ὄλο το πλάτος του, σκεπάστη ἀπ' τη λύπη τους
 Που ἔτρεχε μέσα μου. Ὑστερα σκάλωσαν,
 πέρασαν γύρω στο λαιμό μου τα χέρια τους,
 ἔγειραν πάνω στα μαλλιά μου τα τρία
 μικρά τους κεφάλια και κοίταζαν' ἴσως τον ἥλιο,
 ἴσως δεν ἔβλεπα-
 Ἦμουν
 ἓνα δέντρο βρεγμένο. Γιομάτο σπυργίτια.

Τα δέντρα και η συνείδηση

(Ενώπιος ενωπίω)

Αύριο, μεθαύριο, λέω, ὅσο θα' ναι καιρός,
 ν' ἀνέβω να φυτέψω στο λόφο μου εκείνα τα δέντρα
 να με αντιπροσωπῆσουν στον τομέα της δημιουργίας. Τόσον
 ἥλιο πολύ που θησαύρισα και στο τέλος δεν μπόρεσα
 μέσα σε λέξεις να τον κλείσω τον αἰώνιο,

να φτιάξω μια διδασκαλία της ομορφιάς τουλάχιστο.
να φτιάξω ένα περιδέραιο ολόλαμπρο για τις ψυχές.
Μα αυτά τα δέντρα συμμετέχοντας στο μέγα έργο,
κινούμενα μες στο κινούμενο σύμπαν σαν συνειδήσεις,
σ' ένα άλλο θαύμα μεταβάλλοντας τον ήλιο που μου διέφυγε,
θα μου ευκολύνουνε τη διέλευση από τους κριτές.

(Τα φαντάζομαι κιόλας, δυνατά, αιωνόβια,
φορτωμένα ως τα κούτσουρα με άνθη να σαλεύουν προς όλες
τις διευθύνσεις, προτείνοντας, με ψιθύρους αγάπης,
τους καρπούς της ειρήνης τους).

Αύριο, μεθαύριο, λέω, όσο θα' ναι καιρός,
ν' αντικατασταθώ φυτεύοντας εκείνα τα δέντρα.

Παλιό φιλικό δάσος

(Απογευματινό ηλιοτρόπιο)

Αδελφά δέντρα, ιερό κλειστό, που καταφεύγω
σαν ένα αγρίμι με σπασμένο πόδι και που νιώθω
να με πλησιάζει η ευαισθησία σας και να με
περιβάλλει σαν ένδυμα, θαρρώ πως με βλέπετε ως
έναν ξένο μοναχικό που έχει ανάγκη
(ένα χέρι που βλέπει στο κλαδί σας ένα άλλο
χέρι ν' απλώνεται) που άλλο δεν έχει
εκτός τη θωπεία των στοιχείων-πηγών,
ζωής και φωτός, και του μένουν ακόμη
λίγα λόγια συμπάθειας απ' το μέλλον;

Ένας ψιθύρος φίλων που θα φτάνει ως
την άλλη όχθη, μαζί μ' ένα θρόισμα από
κινήσεις χρωμάτων, λουλουδιών που
γεννιούνται, αχτίνων που κρέμονται.

Δενδροφύτευση

(Εκκρεμής δωρεά)

Οι λέξεις είναι το δέντρο που πάνω του
κλαδώνεται η ψυχή μου και γίνεται άνθη
να θάλλουνε στον αιώνα. Καρποί
για πεινώντες που ακόμη δεν έχουνε
γεννηθεί.

Νιώθω ευφροσύνη
που φύτεψα μυγδαλιές, αχλαδιές
αλλά κι άλλα δέντρα, όπως είναι
αυτά τα μικρά μου ποιήματα.

Δροσίνης Γεώργιος (1859-1951)

http://www.snhell.gr/kids/content.asp?id=38&cat_id=2

Η ρίζα του δέντρου

Το δέντρο υψώνεται πανέμορφο
Και πρασινίζει κι ευωδιάζει·
Τ' άνθη, τα φύλλα καμαρώνομε,
Τη ρίζα –ποιος τη λογαριάζει!

Μα εκείνη, ταπεινή κι αθώρητη,
–Μάνα γεμάτη καλοσύνη–
Από τη σάρκα, από το αίμα της
Την ομορφιά του δέντρου δίνει.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΩΝ ΕΡΙΝΝΥΩΝ

Των Εριννύων τα χέρια
 Σε πήραν απ' τον Άδη
 Και σ' έφεραν, σημάδι
 Μιας συμφοράς, στη γη.

Των Εριννύων τα χέρια
 Σε φύτεψαν στο μνήμα,
 Που σκάφτηκε από κρίμα
 Κι' απ' αδερφών σφαγή.

Των Εριννύων τα χέρια
 Σου ανάψαν άνθη μύρια
 Της αμαρτίας μαρτύρια
 Στ' αγκαθωτά κλαδιά.

Των Εριννύων τα χέρια
 Καρπό καταραμένο,
 Αίμα κρυσταλλωμένο
 Σου δώσαν, ω ροδιά.

ΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΙ

Όταν επήρε το Χριστό να πα να τον σταυρώση
 Σαν κακούργο, σαν φονιά,
 Των Εβραίων η γενιά,
 Το κάθε δέντρο αρνήθηκε τα ξύλα να τους δώση,
 Όπου ήθελαν κρεμάση
 Το Θεό που τάχε πλάση.
 Σ' όποιο δεντρί κίαν άπλωναν, ερράγιζαν οι κλώνοι,

Εσχίζονταν, εσπούσαν,
 Σε θρύμματα σκορπούσαν.
 Μα για του Πλάστου το σταυρό, σκύφτει και δίνει μόνη
 Τα δικά της τα κλαριά
 Η προδότρα Λοιδωριά.
 Και καταράσθηκε ο Χριστός το άπιστο δεντρί του:
 Άκαρπο και ταπεινό
 Σαν αγρίμι'ς το βουνό,
 Σαν κολασμένος να περνά την έρημη ζωή του,
 Μα να ζη χιλιάδες χρόνια,
 Για να τυραννιέτ'αιώνια!..

Εγγονόπουλος Νίκος (1907-1985)

<http://www.info-greece.com/forums/to-karavi-toy-dasoys-nikoy-eggonopoyloy-poiima>

Το καράβι του δάσους

Ξέρω ότι
 αν είχα
 μια φορεσιά
 - ένα φράκο -
 χρώματος πράσινο ανοιχτό
 με μεγάλα κόκκινα σκοτεινά λουλούδια
 αν στη θέση τής
 αόρατης
 αιολικής άρπας που μου χρησιμεύει
 για κεφάλι
 είχα μια τετράγωνη πλάκα
 πράσινο σαπούνι

 έτσι που ν' ακουμπά
 απαλά
 η μια της άκρη
 ανάμεσα στους δυο μου ώμους

αν ήτανε δυνατό
 ν' αντικαταστήσω
 τα ιερά σάβανα
 της φωνής μου
 με την αγάπη
 που έχει
 μια μεταφυσική μουσική κόρη
 για τις μαύρες ομπρέλλες της βροχής

ίσως τότες
 μόνο τότες
 θα μπορούσα να πω
 τα φευγαλέα οράματα
 της χαράς
 που είδα κάποτες
 - σαν ήμουνα παιδί -
 κοιτάζοντας ευλαβικά
 μέσα στα στρογγυλά
 μάτια
 των πουλιών

(Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν, 1938)

Ελύτης Οδυσσέας (1911-1996)

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/poetry/odysseas_elytis_poems.htm

Τὸ Φωτόδεντρο καὶ ἡ δέκατη τέταρτη Ὁμορφιά

Μ' ἓνα τίποτα ἔζησα
 Μονάχα οἱ λέξεις δὲ μοῦ ἀρκούσανε
 Σ' ἑνὸς περάσματος ἀέρα
 ξεγενθόντας ἀπόκοσμη φωνὴ τ' αὐτιά μου
 φχιὰ

φχιού φχιού
 έσκαρφίστηκα τὰ μύρια ὄσα
 Τί γυαλόπετρες φοῦχτες
 τί καλάθια φρέσκες μέλισσες καὶ σταμνιά φουσκωτὰ ὄπου
 ἄκουγες βββ νὰ σοῦ βροντάει ὁ αἰχμάλωτος ἀέρας.

Κάτι

Κάτι δαιμονικό μὰ ποῦ νὰ πιάνεται σὰν σὲ δίχτυ στὸ σχῆμα τοῦ Ἀρχαγγέλου
 Παραλαλοῦσα κι ἔτρεχα
 Ἐφτασα κι ἀποτύπωνα τὰ κύματα στὴν ἀκοή ἀπ' τὴ γλώσσα

- Ἐ καβάκια μαῦρα, φώναζα, κι ἐσεῖς γαλάζια δέντρα τί ξέρετε ἀπὸ μένα;
- Θόη θόη θμός
- Ἐ; Τί;
- Ἀρίηω ἠθύμως θμός
- Δὲν ἄκουσα τί πράγμα;
- Θμός θμός ἄδυσος

Ὡσπου τέλος ἔνωσα
 κι ἄς πᾶ' νὰ μ' ἔλεγαν τρελὸ
 πῶς ἀπὸ ἴνα τίποτα γίνεται ὁ Παράδεισος.

Ζαλοκόστας Γεώργιος (1805 – 1858)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BD_%CE%BC%CE%BF%CF%85

Το δένδρον μου

πόθησα τὸν κῆπὸν μου μὲ δένδρον νὰ κοσμήσω,
 νὰ ἔχη κλάδους ὑψηλοὺς καὶ πράσινα τὰ φύλλα,
 ἐγὼ δὲ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου νὰ καθήσω,
 καὶ νὰ ἰδῶ κρεμώμενα τὰ κόκκινά του μῆλα.

Ἀνοίγω κόλπον εἰς τὴν γῆν καὶ ρίπτω σπόρον ἓνα,
καὶ μετ' ὀλίγον τρυφερὸν φυτὸν ἀναβλαστάνει.
Φράττω τριγύρω τὸ φυτὸν μὲ φύλλα πυκνωμένα,
μὴ τὸ κτυπήσουν τὰ πτηνά, μὴ ψῶχος τὸ μαράνη.

Ἐν μόνον ἀντικείμενον προέκειτο ἔμπρός μου, -
τὸ δένδρον – κ' ἔζων εἰς αὐτὸ τοὺς πόθους μου στηρίζων,
ποσάκις ἐλησμόνησα τὴν ὑπαρξιν τοῦ κόσμου,
τὸ δένδρον μου καλλιεργῶν, τὸ δένδρο μου ποτίζων!

Φόβων κ' ἐλπίδων παίγνιον, ἐπὶ πολὺ μοχθήσας,
εἶδα τὸ δένδρον τέλειον, τὸν πόθον τῆς ψυχῆς μου,
κ' ἐκάθησα εἰς τὴν σκιὰν αὐτοῦ, ἀλλὰ μετρήσας
εὐρῆκα ὀλιγώτερα ἐν ἔτη τῆς ζωῆς μου.

Καρυωτάκης Κώστας (1896 – 1928)

Δέντρο

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=6&text_id=991

Ἡ Σκιά Τῶν Ωρῶν (εἶναι μέρος ἀπ' τὴν συλλογὴ Νηπενθή)

Με ἀδιάφορο τὸ μέτωπο καὶ πρᾶο,
τα δεῖλια, τις αὐγές θα χαιρετάω.

Δέντρο θα στέκομαι, ὅμοια νὰ κοιτάζω
τὴ θύελλαν ἢ τὸν οὐρανὸ γαλάζιο.

Εἶναι ζωὴ, θα λέω, τὸ φέρετρο ὅπου
λύπη, χαρὰ τελειώνουνε τοῦ ἀνθρώπου.

[Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα...]

<http://www.greek->

[language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=6&text_id=1027](http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=6&text_id=1027)

Ελεγεία και Σάτιρες (Τρίτη και τελευταία ποιητική συλλογή)

Δέντρα μου, δέντρα ξέφυλλα στη νύχτα του Δεκέμβρη,
στη σκοτεινή, βαθιά δεντροστοιχία
μαζί πηγαίνουμε, μαζί και η μέρα θα μας έβρει,
ω ερημικά, θλιμμένα μου στοιχεία.

Αύριο, μεθαύριο, σύντροφο θα μ' έχετε και φίλο,
τα μυστικά σας θέλω να μου πείτε,
μα όταν, αργότερα, φανεί το πρώτο νέο σας φύλλο,
θα πάω μακριά, το φως για να χαρείτε.

Κι αφού ταιριάζει, ω δέντρα μου να μένω απ' όλα πίσω
τα θαλερά και τα εύθυμα στα πλάση,
εγώ λιγότερο γι' αυτό δε θα σας αγαπήσω,
όταν θα μ' έχετε κι εσείς ακόμη προσπεράσει.

Μαλακάσης Μιλτιάδης (1869 - 1943)

Το δάσος

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/poetry/miltiadhs_malakashs_poems.htm#%CE%A4%CE%9F_%CE%94%CE%91%CE%A3%CE%9F%CE%A3

Τὸ δάσος ποὺ λαχτάριζες
ὄσπου νὰ τὸ περάσεις,
τώρα νὰ τὸ ξεχάσεις
διαβάτη ἀποσπερνέ.

Μιά αὐγινή, τὸ κούρσεψαν
 ἀνίδρωτοι λοτόμοι,
 κι ἐκεῖ εἶναι τώρα δρόμοι
 διαβάτη ἀποσπερνέ.

Τὸ τρίσβαθο ἀναστέναγμα
 ποὺ ἄγγιζε τὴν καρδιά σου
 κι ἔσπασε τὰ γόνατά σου
 δὲ θὰ τ' ἀκούσεις πιά,

τὸ πήρανε στὰ διάπλατα
 περίτρομα φτερά τους
 καὶ τό 'καμαν λαλιά τους
 τὰ νύχτια τὰ πουλιά.

Καὶ κάτι ποὺ βραχνόκραζε
 μὲ μιὰ φωνὴ ἀνθρώπου,
 στὸ ἡμέρωμα τοῦ τόπου
 βουβάθηκε κι αὐτό.

Τὸ σιγαλὸ τραγούδισμα
 ποὺ σ' ἔσερνε διαβάτη
 σὲ μαγικὸ παλάτι
 δίχως ἐλπίδα αὐγῆς,

τὸ πήρανε -γιὰ κοιτάξε-
 στερνὴ ἀνατριχίλα
 τὰ πεθαμένα φύλλα
 ποὺ ἀπόμειναν στὴ γῆς.

Κι ἡ ἄρπα μὲ τὸν ἦχο της
 ποὺ σὲ γλυκομεθοῦσε
 μὰ κρύφια σοῦ χτυποῦσε
 θανάτου μουσική,

χάθηκε με την ἄγγιχτη
 πὸν τὴν κρατοῦσε κόρη,
 στὰ πέλαγα, στὰ ὄρη,
 νὰ μὴν ξανακουστεῖ.

Τὸ δάσος πὸν λαχτάριζες
 ὄσπου νὰ τὸ περάσεις,
 τώρα νὰ τὸ ξεχάσεις
 διαβάτη ἀποσπερνέ,

γεννήκαν νεκροκρέβατα
 τ' ἄγρια δεντρά του τώρα
 καὶ θὰ τὰ βρεῖς στὴ χώρα
 διαβάτη ἀποσπερνέ.

Μάτσας Αλέξανδρος (1910 - 1969)

Το δένδρο

<http://ikee.lib.auth.gr/record/284078/files/GRI-2016-17069.pdf>

Σ'αυτό το δέντρο τυλίχτηκεν ἡ μνήμη
 ὄφιν χρυσός, ἔτοιμος νὰ δαγκάσει
 κάποιον βραδύπορο διαβάτη
 πὸν ἔχε ξεχάσει.

Ἀπ' τον τραχὺ κορμὸ καὶ τὴ μωδὴ
 μασχάλη των κλαριῶν, θ' αναστηθεῖ
 ἡ μυθικὴ στιγμὴ πὸν κρύφτηκε, δρυάδα!
 στὸν τάφο τον εὐώδη!

Ἀσήμια τῆς σελήνης μες στα φύλλα
 πάνω στα γυμνωμένα σώματα, πνοές
 καὶ χέρια ανυπόμονα καὶ χεῖλη
 σε χεῖλη καὶ σε μέλη
 σε καρπούς καὶ γλόδες κρυφές.

Άθικτα πάντα πίσω απ' τον Καιρό,
 πέρα απ' το γήρασμα της σάρκας, έξω
 κι απ' της ψυχής τον κάματο, μες στο χλωρό
 κουφάρι

της ιερής ελιάς που προχωρεί,
 μ' έμπειρες ρίζες κι αργυρά λοφία μες στο Χρόνο,
 μια άνοιξις το κάθε της κλαρί,
 αιών ο κάθε κλώνος,

και που, για μια στιγμή, θα γίνει πάλι
 σφριγηλό σώμα κάτω από το χέρι
 που τυφλά στους φλοιούς χρυσό γυρεύει δέρας
 κι άνιση πάλι!

Παλαμάς Κωστής (1859 - 1943)

Άπο πάνω άπο τὰ δέντρα

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsths_palamas/poimata.htm#%CE%91%CE%A0%CE%9F_%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%A9_%CE%91%CE%A0%CE%9F_%CE%A4%CE%91_%CE%94%CE%95%CE%9D%CE%A4%CE%A1%CE%91

Άπο πάνω άπο τὰ δέντρα τὸ φεγγάρι
 Ἄργοῦψώνεται καὶ λάμπει, θεϊκὴ χάρη.
 Ἄπὰ σᾶς άπάνω, μαῦρα σκιάχτρα, ὦ πόνοι,
 Μίαν ἐλπίδα ἔτσι τὸ φῶς της ἀργοῦψώνει.

Νύχτα μου εἶν' ἡ γνώμη, πίκρα καὶ ἡ καρδιά μου.
 Μὰ σοῦ φέγγει τὸ φεγγάρι, κάμαρά μου,

Σὲ γιομίζει, καὶ ἀναβρύζει, συντριβάνι
 Δακρυστάλαχτων ἀχτίδων, καὶ σὲ κάνει
 Καὶ τοῦ μοιάζεις, καὶ σὲ κάνει, κάμαρά μου,
 Μυστικὸ ἱερὸ κρεββάτι κάποιου γάμου.

[Τὰ Παθητικὰ Κρυφομιλήματα, 1920]

Εἰν' ἡ ζωὴ ἀγαμνόδεντρο

Εἰν' ἡ ζωὴ ἀγαμνόδεντρο
 σ' ἓνα γκρεμὸν ἐπάνω.
 Γλιστρῶ, θα πέσω, πρόφτασα,
 κάποιο κλαρί του πιάνω.

Κρατῶ, καρφώνω ἐπάνω του
 και ματώνω τα χέρια,
 νοιώθω σαν ἓνα φρένιασμα,
 και φωνάζω ως τ' αστέρια:

«Ὡ εὐλογητὴ, θεόσταλτη
 ζωὴ, γλυκειὰ περίσσα,
 ὅσο πνοὴν αισθάνομαι
 θα σε σφίγγω με λύσσα!».

Το Δάσος

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=1531

Ὡ δάσος μεγαλόπρεπο βασιλικό και μ' ὅλη
 της πράσινης χιλιόδιπλης πορφύρας σου τη δόξα, τη δόξα
 σου την άκουσα· δε σε είδα, δε σε ξέρω.
 —Εγώ από τ' ακρογιάλι σου κι εγώ από τη ρηχιά σου
 γνωρίζω, ω λιμνοθάλασσα, το στοιχειωμένο δάσος
 που το φυτεύει αποβραδὶς και που το ξεφυτεύει
 στα πλάγια του ακροούρανου και στ' ουρανού τους κάμπους
 ο γήλιος ο αυτοκράτορας που πάει να βασιλέψει
 για μια νυχτιά στα τάρταρα, τον κόσμο απαρατώντας,
 και η θάλασσα του γίνεται φρεγάδα, και τον πάει!

Το δέντρο με τα μοσκοβολιστά

Το δέντρο με τα μοσκοβολιστά
 κιτρινάνθια στ'αγκαθερά του κλώνια
 για να ευφραΐνη το σπίτι μου από χρόνια
 φυτεμένο στην πόρτα μου μπροστά,
 «ξερρίζωσέ το! - Μου είπε, συντυχιά
 μια γυναίκα που βάσταε με δαιμόνια
 τί αφωρισμένο, και την καταφρόνια
 σέρνει όπου ανθίζει και τη δυστυχιά».
 Κ' εγώ, πάντα σε ξάφνιασμα, στερνά
 που δεν καλογνωρίζω κι αν η τύχη
 κι ανα θεός τον κόσμο τούτο κυβερνά
 κι αν τον κρατάη του σατανά το νύχι,
 κ'εγώ που μόνο έχω θεό το φόβο,
 το μοσκόδεντρο σύρριζα το κόβω.

Η παράκληση του δέντρου

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=2088&hi=346272&cnd_id=

Οι μαυρίλες που φαίνονται στο φεγγάρι είναι το δέντρο που βαστά τη γη. Ούλον το χρόνο πολεμάει να το κόψει με το τσικούρι του ο Πειρασμός: (άλλοι λένε πως ο Κάης είναι που πολεμάει το δέντρο). Το φέρνει ώσπου μια τρίχα λείπει για να κοπεί να πέσει, και κάθετα λίγο να ξεκουραστεί, και να φτύσει στα χέρια του, καθώς κάνουν οι ξυλοκόποι. Αλλά τότε στη στιγμή θεριεύει πάλι το δέντρο, και ο Πειρασμός αναγκάζεται πάλι απαρχής να το πελεκάει.

Ν. Γ. Πολίτη («Παραδόσεις»)

Ο Κάης αδικοσκότωσε τον άκακο τον Άβελ.
 Κι η γη, και ώς τότε απάρθηνη, και ώς τότε ποτισμένη
 με τη βροχή των ουρανόων μονάχα, με το κύμα

της θάλασσας, με τη δροσιά την αυγινή μονάχα,
το αίμα τ' ανθρώπου, τ' αδερφού και του δικαίου, πρωτόπιε.
Και μόλις το 'πιε, σπάραξε, βόγκηξε μόλις το 'πιε
και ράισε, νά! Κι όπως γεννάει δυστυχισμένη μάνα
τέρας παιδί από θεϊκό θυμό σημαδεμένο,
κι η αιματοχορτασμένη γη δέντρο Νεβρώδ πετάει
δέντρο πετάει τον Άτλαντα και δέντρο το Λεβιάθαν.
Μες στων αβύσσων τα άπατα χαμένη του και η ρίζα,
σα χωνεμένη του η κορφή στην απεραντοσύνη.
Τα μυριοφυλλιασμένα του κλαδιά τη γη σκεπάζουν,
από 'να πρωτοπάντεχο φέγγος το δέντρο λάμπει,
ο κάθε κλάδος του και νους, ψυχή το κάθε φύλλο,
πνεύμα είν' ο κάθε του καρπός· ηχολογεί σαν κόσμος.
Και καταράστηκ' ένας Θεός τον Κάη:
«Να παραδέρνεις
με του κακού το φρένιασμα και να σπαράζεις πάντα
και πάντα ν' αγωνίζεσαι και πάντα να δουλεύει
το χέρι σου όπως δούλεψε την ώρα αφορεσμένη
που χτύπησε το αδέρφι σου, και να μην ξανασαίνεις!»
Κι ο Κάης απιλογήθηκεν:
«Εγώ καταπώς θέλω
θα γίνει, και όχι, εχθρέ μου Θεέ, κατά το θέλημά σου!»
Μα σαν το θαλασσόδαρτο καράβι που γυρεύει,
γυρεύει και αγωνίζεται μπροστά να το κρατήσει,
μπροστά ο караβοκύρης του, και κείνο όλο και πίσω
και πίσω πάει, σερνάμενο στα σιδερένια χέρια,
χέρια του ρήγα του άνεμου και του κυμάτου — λόγο,
λόγο δεν πρόφτασε να σώσει, με το έργο δείχνει,
δείχνει πως θέλει, απ' τον Κριτή δετός, ό,τι η κατάρα.
Με το τσεκούρι χίμησε κατά το μέγα δέντρο,
και το τσεκούρι ήταν το ίδιο που έσταζε το αίμα
τ' αγνού αδερφού· και στάθηκε πελεκητής και αρχίζει.
Αστραποπέλεκου βροντή και αντιβογκάει το δέντρο.

Τούτ' η χτυπιά μια πλάση σβει, το χάος εκείνη απλώνει
 με τους αγγέλους, Πειρασμέ, παλεύεις του Κυρίου!
 Το δέντρο το υπερθαύμαστο λυγίζεται και γέρνει,
 θρήνος δυσκολοξάνοιχτος τα σύμπαντα γιομίζει,
 κάποιος θεός από θεό βασανισμένος πάσχει,
 τούτ' η χτυπιά μια πλάση σβει, κείνη το χάος ανάφτει,
 μαζί των όλων η ψυχή χτυπιέται με το δέντρο.

Ακόμα μια κι ακόμα δυο, δόξα στου ολέθρου το έργο,
 δόξα και στον πελεκητή, στο νικητή. Το δέντρο,
 (σκληρό άγριο το πελέκημα και κομματιάζει) πέφτει.

Μήτε που πρόφτασε ο φονιάς να κατεβάσει χέρι,
 του χαλασμού το σύνεργο να τ' ακουμπήσει κάτου,
 ξανά το δέντρο απίστευτο στυλώνεται σαν πρώτα:
 Τα μυριοφυλλιασμένα του κλαδιά τη γη σκεπάζουν,
 από ένα πρωτοπάντεχο φέγγος το δέντρο λάμπει,
 ο κάθε κλάδος του και νους, ψυχή το κάθε φύλλο,
 πνεύμα και ο κάθε του καρπός, και ηχολογεί σαν κόσμος.

Η θεία κατάρα αλύπητα κρέμεται ολάγρυπνη. Έτσι,
 έτσι από τότε αδιάκοπα και πάντα πολεμάει,
 και ανήμερος και ανήμπορος και τρισβασανισμένος.
 Γκαπ! Γκοπ! και πελεκάς, Γκαπ! Γκοπ! και πελεκάς, Κάη, Κάη,
 κι εκεί που γέρνεις και κοιτάς, πριν πάρεις ν' ανασάνεις,
 γοργότερο απ' το λογισμό ξαναγεννιέται εμπρός σου,
 το δέντρο το μαρτυρικό, μαρτύρεμα δικό σου.

Μα ω Πλάστη Θεέ πανάγαθε και ω Κύριε των Κυρίων!
 Απ' των καιρών την άβυσσο που είναι στιγμή για σένα,
 στις παντοδυναμίας σου τον αζωγράφιστο ήλιο,
 του δέντρου το παράπονο δεν έφτασε ως την ώρα;
 «Από το αίμα του αγαθού, του αδικοσκοτωμένου
 κι απ' του φονιά τη μάνητα σαν από δυο σποριάδες
 κι έπιασα και ξερίζωσα, και ανάθεμα και αντάμα
 βωμός· του Κάη παραδαρμός και εικόνα όλων των Άβελ.

Μα πώς η δικαιοσύνη σου, δική σου δόξα, εμένα
 του πονηρού για κόλαση με διάλεξε; ω τρομάρα!
 Και η φύτρα μου είν' αδίκημα και η μοίρα μου είναι κρίμα,
 πάσχω, γιατί έχω φως και νου; Και μέγα αν είμαι, φταίω;
 Δάκρυο θολό πώς έκαμες τη διάφανη δροσιά μου,
 πώς τα διαμάντια μου έβγαλες κάρβουνα πυρωμένα;
 Με των πουλιών το μουσικό ψιθύρισμα στα φύλλα
 που τους σκοπούς ερωτικούς τούς αντιψιθυρίζαν,
 η αύρα όλο τα χάιδευε και τα φιλούσε κι ο ήλιος,
 θεέ μου, πώς ξέσπασες, μ' αυτά μια κολασμένη ορχήστρα
 βόγκου, δαρμού, μοιρολογιού, και θρήνου και κατάρας;
 Από του νου το φτέρωμα κι απ' της ψυχής το φέγγος
 κι απ' της καρδιάς τα ονειράτα κι από τα μισουράνια
 του λογισμού, πώς έβγαλες φίδια, σκορπιούς και βδέλλες
 για να ρουφάνε τη ζωή του ολακριβού σου ανθρώπου;
 Κι αντί να δευτερώνω εγώ, δίκαιε θεέ και Πλάστη,
 τον άγιον ύμνο τού Ωσαννά εν τοις Υψίστοις με άρπα
 πιο αρμονική κι απ' των αγγέλων, πώς αντιβογκάω
 πάντα από τ' ακατάπαντο πελέκημα του Κάη;
 Δεν βλάπτεις τον αμαρτωλό τον αμετάνιωτο, όχι,
 μονάχα εμέ παιδεύεις, α! να με παιδεύεις πρέπει,
 γιατί και τον αμαρτωλό, πατέρα μου τον έχω.
 Σπλαχνίσου, ελέησε, ο θεός! Κι αν είναι και η βουλή σου,
 και το σφυρί του αδικητή να πέφτει σ' εμέ, αμόνι,
 Κύριε, ας γίνει, θεέ! κατά το θέλημά σου.
 Παράπονο; Παράκληση φτερώνω προς Εσένα.
 Πρόσταξε να πελεκηθώ, να πέσω μια για πάντα,
 χωρίς να ξαναγεννηθώ, φωτιά, κι έπειτα στάχτη,
 να πέσω καθώς έπεσε κι από του Κάη το χέρι
 ο άλλος, ο αθώος πατέρας μου στους κόρφους της μητέρας,
 —της Εύας όχι— στους βαθιούς κόρφους της Γης γερμένος.
 Δε σου ζητώ άλλο τίποτε· μόνο τον ύπνο του Άβελ.

Το δάσος και το κελί

http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=7&text_id=2392Το

Το δάσος. Ο ίσκιος. Ο βαθύς αναπαμός. Εκεί.
Μια θάλασσα ώς τα πόδια του, φιλώντας τα, που φτάνει.
Κι οι ολανοιγμένοι ορίζοντες αποκαλυπτικοί,
και τα βουνά, βασιλικό του δάσους το στεφάνι.

Το κελί. Τοίχοι αστόλιστοι. Βιβλία σπαρμένα. Εδώ.
Μια γάστρα· φτωχοζώντας το σαν από αίμα ανθάκι,
σε μια κιθάρα ένα τραγούδι· και το τραγουδώ.
Σβηστό στην άκρη, θύμηση του κρύου καιρού, το τζάκι.

Εκεί είν' η πλάση· Θεού, και ποιού, ποιά εικόνα μυστική;
Εδώ η ψυχή, μια μουσική δαρτή από κάποιο κρίμα.
—Κι εδώ κι εκεί, κάθε φορά που θα φανείς εσύ,
σμίγεις το δάσος, το βουνό, το λογισμό, το κύμα.

Πορφύρας Λάμπρος (1879-1932)

Χειμωνιάτικα Δέντρα

http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=49&author_id=39

(από το *Μια Χώρα πάντα Σιωπηλή*, Ερμής 1999)

Τα σκοτεινά φυλλώματα τα πεύκα αργοσαλεύουν,
σα ρασοφόροι στο βουνό που μάχονται ν' ανέβουν,
κι ο θλιβερός τους ο ψαλμός στ' άδεια βογγάει λαγκάδια
σα μουσικός αντίλαλος από βαθιά πηγάδια.

Μαζί τους κάτι ολόγυμνα κλαριά δεν αποσταίνουν
 τρελλά μια χειμωνιάτικη καμπάνα να σημαίνουν,
 όπου τα γέρνει ο άνεμος γέρνουν, σημαίνουν, δίχως
 απ' το βουβό τους σήμαντρο ποτέ να βγαίνει ο ήχος.

Και στον καθρέφτη του νερού, που σαν την καταχνιά,
 κάποτε -τ' ανοιξιάτικο το λέει το παραμύθι-
 τον κήπο της Νεράιδας εστρώναν τα κλωνιά
 τίποτε τώρα στα θολά δεν απομένει βύθη.

Σε ραγισμένους γύρω αυλούς οι καλαμιές φουσούνε
 τα νυφικά μαλλάκια τους μαδούν μαδούν οι ιτιές,
 τον κήπο της Νεράιδας σβημένο νοσταλγούνε
 και κλαιν τις ανοιξιάτικες εφήμερες σκιές,

Ω! κι όλο σκύβουν στα νεκρά νερά τα βουρκωμένα,
 ω! κι όλο σειούνται κι έχουνε μες στον πικρό βοριά
 τα ίδια τα κινήματα, τ' αργά κι απελπισμένα,
 που 'χομε μες στη λύπη μας κι εμείς την πιο βαριά.

Ρίτσος Γιάννης (1909-1990)

<http://www.greek->

[language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=14](http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=14)

Κουβέντα κάτω απ' τα δέντρα

[ΑΓΡΥΠΙΝΙΑ (1941-1953) / Το Ποτάμι κι Εμείς]

ΕΝΑΣ άνθρωπος ξαπλωμένος στο χώμα μια νύχτα καλοκαιρινή
 είναι ένας λεκές από αίμα που τον πίνει το χώμα
 είναι ένα μακρουλό καστανό σχήμα στο χάρτη τον απλωμένο στο τραπέζι
 κάτω από μια λάμπα καπνισμένη. Δεν ξεχωρίζεις
 βουνοσειρές μήτε σιδηροδρομικές γραμμές. Επίπεδο σχήμα
 στο ύψος του χώματος. Κι ο ύπνος του είναι άγνωστος

πιο άγνωστος απ' το πιο άγνωστο του πρόσωπο
 γιομάτος σκάλες κ' εφιάλτες και χιλιετηρίδες
 απ' τη ζωή των ψαριών, των πουλιών και των άστρων.
 Πιο κει είναι τα συρματοπλέγματα. Αυτά ξεχωρίζουν
 όταν το φεγγάρι γαντζώνεται πάνω τους για ν' ανέβει
 και μένει εκεί σαν τον πληγωμένο πιάνοντας το πλευρό του.

- Έχω δει, σας λέω, πεθαμένα ποτάμια.

- Το ποτάμι πούπνιξε τα χωράφια και τις καλύβες
 έχει πνιγεί μαζί με τους πνιγμένους.

- Έχω δει πεθαμένα ποτάμια.

- Το ποτάμι που πότισε τ' αρνιά και τους τσοπάνους
 πούβαλε μπροστά τους νερόμυλους
 που πότισε τα δέντρα
 είναι τώρα μέσα στ' αγγόνια των αρνιών
 μέσα στο βραδινό τραγούδι του τσοπάνου
 μες στο ψωμί του δείπνου

είναι στα δέντρα που κοιτάζεις, στον καρπό που τρως.

- Μα το ποτάμι; Πούναι το ποτάμι; Βλέπεις το δέντρο,
 είναι όμορφο το δέντρο λες, είναι όμορφο το βραδινό τραγούδι
 είναι νόστιμο το ψωμί, νόστιμος ο καρπός. Μα το ποτάμι;

Πουν' το ποτάμι; Κανένας δε θυμάται το ποτάμι.

Δεν έχει πια αριθμό και χρώμα και όνομα.

Έχω δει, σας λέω, εντελώς πεθαμένα ποτάμια.

- Το ποτάμι κύλησε στη θάλασσα. Μεγάλωσε τη θάλασσα.

Το ποτάμι μεγάλωσε.

- Δεν έχει όνομα.

- Το ποτάμι γίνηκε θάλασσα.

- Δεν έχει όνομα.

- Το όνομα του ποταμιού είναι θάλασσα.

- Δεν έχει όνομα.

Τ' όνομα του πλατιού και του βαθιού νερού.

-Ποιο' ναι λοιπόν τ' όνομά σας;

-Εμείς.

-Έχω δει πεθαμένα ποτάμια. Η ανωνυμία...

-Όχι η ανωνυμία. Ο φόβος της ανωνυμίας είναι ο θάνατος.

Ακούγαμε πλάϊ μας το ποτάμι που κατέβαζε μεγάλα πλατανόφυλλα φεγγαριού.

Ο Χρίστος έφυγε με σκυφτό το κεφάλι κάτω απ' τα δέντρα.

Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες

[ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ (1962)]

Ένα δέντρο

[ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ (1957-1967) / Σειρά πρώτη (1957-1963)]

Το δέντρο αυτό είχε φυτρώσει στο πάνω μέρος του κήπου,
ψηλό, μοναχικό, ευθυτενές – ίσως το ύψος του
να πρόδινε μια μυστικήν ιδέα παρείσακτου. Ποτέ δεν έδωσε
λουλούδια και καρπούς, μόνο μια σκιά μακριά που χώριζε στα δυό τον κήπο
κι ένα μέτρο ανεφάρμοστο για τα σκυμμένα, φορτωμένα δέντρα.

Κάθε βράδυ, όταν έσβηνε το ένδοξο ηλιόγευμα,
ένα παράξενο, πορτοκαλί πουλί κούρνιαζε σιωπηλό στο φύλλωμά του
σαν τον μοναδικό καρπό του- μια μικρή χρυσή καμπάνα
σ' ένα πράσινο, θεόρατο καμπαναριό. Όταν κόψαν το δέντρο,
εκείνο το πουλί γύριζε με μικρές, άγριες κραυγές επάνω του'
γράφοντας κύκλους στον αγέρα, γράφοντας στο λιόγευμα
το σχήμα του δέντρου ανεξάντλητο' κι αυτή η μικρή καμπάνα
σήμαινε αόρατη ψηλά, και πιο ψηλά απ' το ύψος του.

[Το δέντρο, το...]

[ΝΥΞΕΙΣ (1970-1971) / Σειρά πρώτη, Καρλόβασι Σάμου, Μάης-Οχτώβρης 1970]

Υπήργαν δέντρα κάποτε...

[ΝΥΞΕΙΣ (1970-1971) / Σειρά πρώτη, Καρλόβασι Σάμου, Μάης-Οχτώβρης 1970]

Παράθυρα, χρώματα, δέντρα...

[ΝΥΞΕΙΣ (1970-1971) / Σειρά πρώτη, Καρλόβασι Σάμου, Μάης-Οχτώβρης 1970]

Ξερίζωσες το δέντρο...

[ΧΑΡΤΙΝΑ (1970-1974) / Σειρά δεύτερη (1973)]

{Ένα κοντό δέντρο...}

[ΧΑΡΤΙΝΑ (1970-1974) / Σειρά τρίτη (1973-1974)]

Δέντρα γυμνά...

[ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΗΣ (1975)]

Σκοτεινό δάσος...

[ΤΟ ΡΟΠΤΡΟ (1976)]

Το'να δέντρο...

[ΚΑΘΩΣ ΝΥΧΤΩΝΕΙ (1977)]

Έφυγαν τα δέντρα...

[ΚΑΘΩΣ ΝΥΧΤΩΝΕΙ (1977)]

Χαρτονένιο δάσος...

[ΚΑΠΟΤΕ (1977)]

Σαραντάρης Γιώργος (1908-1941)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A3%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AD%CE%B1%CF%82:%CE%93%CE%B9%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%81%CE%B7%CF%82#1932

Λάσος (1933)

<https://el.wikisource.org/wiki/%CE%94%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%82>

Λιτά,
τα δέντρα,
τα σκόρπια φύλλα
όχι λυπητερά·
κι όμως βουβά
θανάσιμα·
περπατώ και συλλέγω
χρυσή σιωπή.

Κόβω απ' το δέντρο... (1935)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CF%8C%CE%B2%CF%89_%CE%B1%CF%80%27_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF...

Κόβω απ' τὸ δέντρο τὸν καρπὸ
Πηγαίνω ὀλομόναχος στ' ἀμπέλι
Γλυκαίνοντας τὴ δίψα μὲς στὰ χεῖλη
Πιάνοντας τὴν ἀνάλαφρη δροσιὰ
Ἄπὸ τὰ χῶματα κι ἀπὸ τὸ πράσινο

Μοιάζει τ' ἀλέτρι στοιχειὸ
Φεγγαρίσιο
Οἱ κάμποι τώρα ἀπίθωσαν τὰ χέρια
Τὴ ζέστη ἀπὸ τοὺς κόρφους
Ἀνάσκελα

Δοσμένοι στο ξεφάντωμα
 Χορταίνουνε τις άγκαλιές
 Πριν ραγίσει ή σιωπή.

Νηστικά δέντρα... (1937)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9D%CE%B7%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1...

Νηστικά δέντρα με βουλιμία
 Καρτερούν το σπλαχνικό γέλιο
 Του ήλιου
 Αναστενάζει η σοφία του κόσμου
 Των ανθρώπων που επέθαναν
 Από καιρό
 Αλλά γρήγορα σαλεύουν οι κορφές
 Στο μάταιο πέταμα στολίζουν τα πουλιά
 Τον ουρανό
 Η θάλασσα δαγκώνει ακόμα μια φορά
 Το μούτρο το ατίθασο
 Του ονείρου.

Βγήκαμε στο δάσος (αυτό το ποίημα δεν υπήρχε) (1938)

Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο (1939)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%97_%CE%AC%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7_%CE%BA%CF%85%CE%BB%CE%AC%CE%B5%CE%B9_%CF%83%CE%B1%CE%BD_%CE%BD%CE%B5%CF%81%CF%8C_%CF%83%CE%B1%CE%BD_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF

Η άνοιξη κυλάει σαν νερό σαν δέντρο
 Τα παιδιά βουτάνε μέσα της σωρό
 Κρατώντας στα χέρια πορτοκάλια
 Και μια στιλπνή πεδιάδα κάνουν
 Από κορμιά από ζεστές φωνές

Από ιαχές που ανεβοκατεβαίνουν

Στριμώνονται τα περιστέρια να κοιτάζουν

Οι κοπέλες έρχονται στα παραθύρια

Ίσως θα πέσουν μέσα στη λίμνη

Ίσως θα σηκώσουν τ' αγόρια απ' το νερό

Να τα χαϊδέψουν αυτές κι οι άντρες

Να τα καμαρώσουν αλλά φεύγει ο χρόνος

Προτού πούνε την επιθυμία τους

Απομακραίνεται ο κορμός της άνοιξης

Τα παιδιά μάς αποχαιρετάνε

Το καλοκαίρι θα έρθει με τον τζίτζικα

Χωρίς νερό για να μη δούμε πια τίποτα ωραίο

Ίσαμε την άλλη άνοιξη.

Τόσα μάτια και τόσα δέντρα... (1939)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CF%8C%CF%83%CE%B1_%CE%BC%CE%AC%CF%84%CE%B9%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CF%8C%CF%83%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1...

Τόσα μάτια και τόσα δέντρα κλαίνε

Που όλα τ' αστέρια ακούμπησαν στον ώμο

Το δικό μου

Και ζήτησαν να 'ρθουν μαζί μου

Να γελάσουν μαζί μου

Όταν θα φτάσει η ώρα να γελάσω

Εγώ ο αγέρωχος αφέντης

Που αν δεν πείνασα ακόμα

Όμως μυστικά τυραννιέμαι.

Κόβεις ένα δέντρο (1939)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CF%8C%CE%B2%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CE%AD%CE%BD%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1
F

Κόβεις ένα δέντρο
 Και είναι σαν να κόβεις
 Ένα δάχτυλο
 Γίνεται μέλι
 Το δέντρο
 Γίνεται κάποτε
 Πουλί,
 Αλλά τότε
 Σε αποχαιρετά.

Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα (1939)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B1%CE%B9_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B2%CE%BB%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CF%84%CE%B1_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1

Κάθεσαι και βλέπεις τα δέντρα
 Από σένα δεν εξαρτάται τίποτα
 Μπορεί και να εξαρτώνται τα πάντα

Περνάς μέσα στη θύελλα
 Ντυμένος τα πράματα

Η γλότη βαριέται ή ξυπνά;

Ανοίγονται τα μάτια σου
 Ανοίγεται το στόμα σου
 Ρουφάς τον άνεμο

Και περπατάς
 Σαν να ήσουν στοιχείο
 Ατελεύτητο
 Της πλάσης
 Σαν να ήσουν φωτιά.

Σ' ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα... (1939)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A3%27_%CE%AD%CE%BD%CE%B1_%CF%89%CF%81%CE%B1%CE%AF%CE%BF_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF_%CE%B7_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1..

Σ' ένα ωραίο δέντρο η γυναίκα τον ώμο της ακουμπάει
 Και πουθενά τα πόδια της δεν στηρίζει
 Ο αγέρας φυσάει στα μαλλιά της
 Της ανοίγει το στόμα
 Η θάλασσα έρχεται σαν ανάμνηση στ' αυτιά της
 Δεν ξέρει πια τον έρωτα και τραγουδάει
 Είναι μοναχή γυμνή αλλά δεν κλαίει
 Ο ουρανός τη σηκώνει πάνω απ' τον άνεμο.

Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ (1940)

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85_%CE%B4%CE%AC%CF%83%CE%BF%CF%85%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AD%CE%B2%CE%B7%CE%BA%CE%B5_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%AC%CE%BA%CF%81%CF%85

Του δάσους εκατέβηκε το δάκρυ
 Και στην πεδιάδα σκίρτησαν τα δέντρα
 Αγγίξαμε τα όνειρα στην πλάση
 Και μόλις ξύπνησαν τ' αστέρια.

Σούτσος Παναγιώτης (1806-1868)

Μύθος 58: Γεωργός και δένδρον

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9C%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82_58:_%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B4%CE%AD%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BD

(Απόδοση του αισώπειου μύθου Γεωργός και φυτόν)

Δένδρον ἔθαλεν εἰς κῆπον γεωργοῦ, καρπὸν μὴ φέρον,
ἀλλὰ μελωδῶν κοσσύφων καὶ κιχλῶν καταφυγή·
καὶ ὁ γεωργὸς ἐζήτει ὡς φυλάργυρος καὶ γέρων
ἀπὸ δένδρον μὴ προσφέρον κέρδος τι ν' ἀπαλλαγῆ.

Καὶ λαβὼν τὸν πέλεκύν του πρώτην ἔφερε πληγὴν·
τὸν ἰκέτευον εἰς μάτην ποικιλόφωνοι στρουθοί,
κᾶν αὐτοὺς νὰ λυπηθῆ
καὶ τὴν μόνην των ν' ἀφήσῃ φωλεάν καὶ προσφυγὴν·
«εἰς αὐτὸ αἱ ἀηδόνες ἔλεγον σὲ κελαδοῦσιν
οἱ ἀειθαλεῖς του κλάδοι πᾶσαν ἄνοιξιν ἀνθοῦσιν·
εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὰ νέφη ἔρχονται οἱ πελαργοὶ
πορφυρῶν καὶ χρυσοπτέρων πτηνῶν ἄλλων ὀδηγοί·
θέλομεν μετ' αὐτῶν γέρε! τὰς φωνὰς ἡμῶν ἐνώσει
τοὺς υἰοὺς σου καὶ σὲ τέρπει ὄσῳ ζῆς καὶ ὄσῳ ζῶσι»·
πλὴν ὁ γέρων κεκυφῶς
ἦτον σ' ὅλα των κωφός·
πληγὴν ἔφερε δευτέραν, πληγὴν ἔφερε καὶ τρίτην·
μόλις ἔγυρε τὸ δένδρον, ὡς ἀπὸ κρυφίαν κοίτην
σμῆνος μελισσῶν καὶ μέλι ἐξεχύθησαν ὁμοῦ
μέχρι κάτω τοῦ κορμοῦ·
θεωρῶν αὐτὸς τὸ δένδρον μέλλουσάν του εἰσοδίαν,
ἔρριψε τὸν πέλεκύν του,
τὸ ἐστήλωσε καὶ φέρων πρὸς αὐτὸ θερμὴν λατρείαν

ὕπ' αὐτὸ καὶ τὴν καλύβην ἔκτισε τὴν χωρικὴν του.

Ἐπιμύθιον.

Οἱ χυδαῖοι πᾶν τὸ τέρπον τὴν ψυχὴν δὲν ἀγαπῶσι·
 πᾶν τὸ κερδαλέον μόνον ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσι·
 διὰ τοῦτο καλλιτέχνηται ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς
 τὸ ἀργύριον στεροῦνται τῆς ζωῆς καὶ τῆς ταφῆς.

Φιλύρας Ρώμος (1898-1942)

Δέντρα

http://www.stixoi.info/stixoi.php?info=Lyrics&act=details&song_id=81003

(ἀπὸ τα *Ἄπαντα*, Εκδόσεις Γκοβόστη 1939)

Ω δέντρα, που αργοσέρνετε τὴν κορυφή στο χῶμα,
 που ἡ μαύρη θλίψη σὰς λυγᾶει —αλλοίμονον— ἀκόμα,
 σα νεκροθάφτες μοιάζετε που σκύβετε τοῦ κάκου
 να θάψετε τὴ θλίψη σας στο βάθος ἐνός λάκκου.